

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
นครบุรี กรุงเทพมหานคร

สืบทอดจากโครงการพิเศษ สนุกุศลกรณีย์

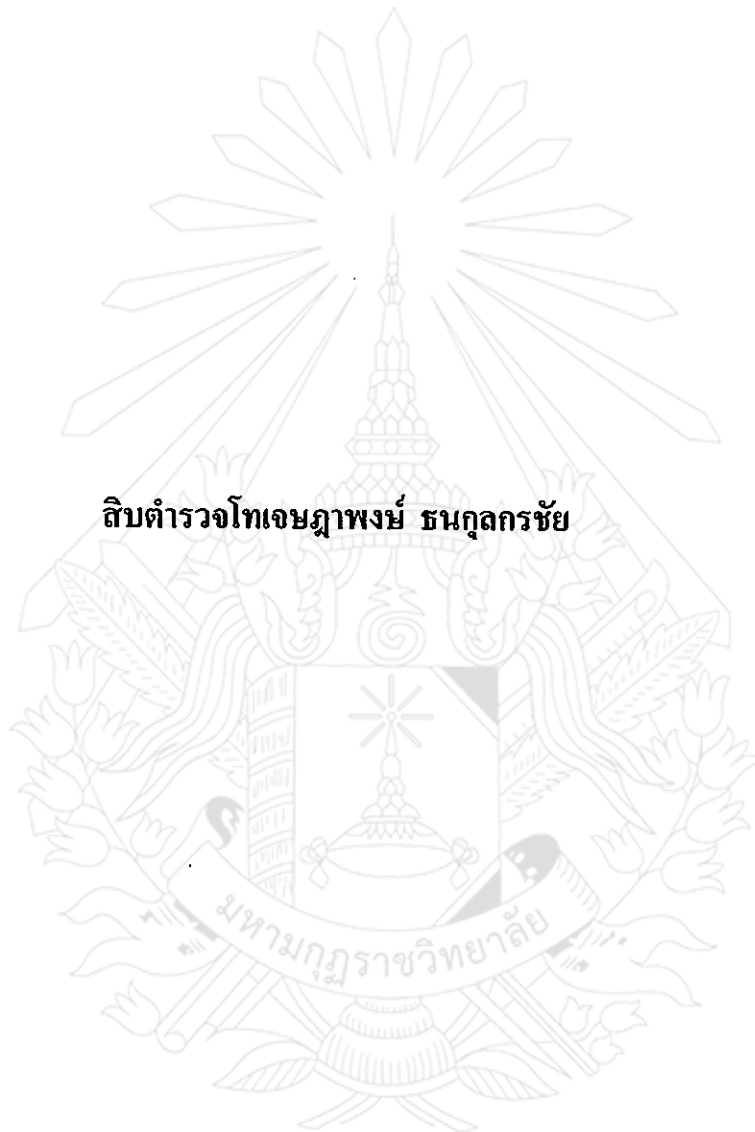
สารนิเทศ อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์พิเศษ

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๖

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

สืบตำรวจโทเกษมพงษ์ ธนกุลกรชัย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

B 20190

**PEOPLE'S PARTICIPATION IN PUBLIC DISASTER PREVENTION AND
MITIGATION, KHETTHONBURI, BANGKOK**

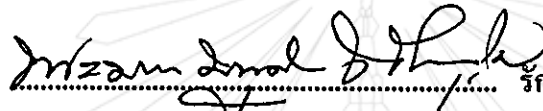
POL. CPL. JETCHADAPHONG THANAKULKORNCHAI

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2556 (2013)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา : สิבתารวจโทเจษฎาพงษ์ ธนกุลกรชัย
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. สมเกียรติ จองจิตมัน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน (ผศ. ดร.))

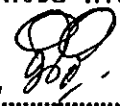
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. สมเกียรติ จองจิตมัน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.))

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สรชัย ท้าวมิตร)

..... กรรมการ
(พันตำรวจเอก รองศาสตราจารย์ ดร. นิธิ ศรีวัฒนา)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : People's Participation in Public Disaster Prevention and Mitigation, Thonburi District, Bangkok

Student's Name : Pol. Cpl. Jetchadaphong Thanakulkornchai

Department : Government

Advisor : Dr. Somkiat Jongjitman

Co-Advisor : Phrakhrusripariyattivitan (Dr.)

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P.S. Nānavuddho
..... Acting Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nānavuddho (Asst. Prof. Dr.))

Thematic Committee

S. Chaimusik
..... Chairman
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Somkiat
..... Advisor
(Dr. Somkiat Jongjitman)

Phrakhrusripariyattivitan
..... Co-Advisor
(Phrakhrusripariyattivitan (Dr.))

Sornchai Taomitr
..... Member
(Assoc. Prof. Sornchai Taomitr)

N. Srivatthana
..... Member
(Pol. Col. Assoc. Prof. Dr. Nithi Srivatthana)

หัวข้อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต
ชนบุรี กรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา : ลิปตำรวจโทเจษฎาพงษ์ ชนกุลกรชัย
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. สมเกียรติ จงจิดมัน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.)
ปีการศึกษา : ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น จำนวน ๓๘๒ คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางของเกรจซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย สถิติที่ใช้คือสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุดพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับทุกครั้ง รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง และด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย อยู่ในระดับเกือบทุกครั้งตามลำดับ

๒. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

๓. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่สำคัญ คือ ๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขาดการประสานงานตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน จึงควรให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยประชาชนไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงในขณะเกิดอุทกภัย จึงควรจัดหน่วยงานดูแลเพื่อช่วยเหลือประชาชนในขณะเกิดอุทกภัยให้ทั่วถึงทุกคน และ ๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัยขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะสำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัย จึงควรจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะสำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัยสำหรับพร้อมใช้เสมอ

Thematic Title : People's Participation in Public Disaster Prevention and Mitigation, KhetThonburi, Bangkok

Student's Name : Pol. Cpl. Jetchadaphong Thanakulkornchai

Department : Government

Advisor : Dr. Somkiat Jongjitman

Co-Advisor : Phrakhrusripariyattivitana (Dr.)

Academic Year : B.E. 2555 (2012)

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper (independent study) were follows : 1) to study people's participation in public disaster prevention and mitigation, Thonburi District, Bangkok, 2) to compare people's participation in public disaster prevention and mitigation, Thonburi District, Bangkok, classified to different gender, age, level of education, and income per a month and 3) to study the suggestions and solution concerning people's participation in public disaster prevention and mitigation, Thonburi District, Bangkok. Research instruments were questionnaires. The sample people were 382 of living in the area of Thonburi, Bangkok, sized by Krejcie and Morgan's table and used Simple Random Sampling by drawing lots on collected data. The used statistics were descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics including T-test and One-Way ANOVA test. If differentiation was found, it was tested in a pair by mean of Scheffé and analyzed by computing.

The results of research were found as follows:

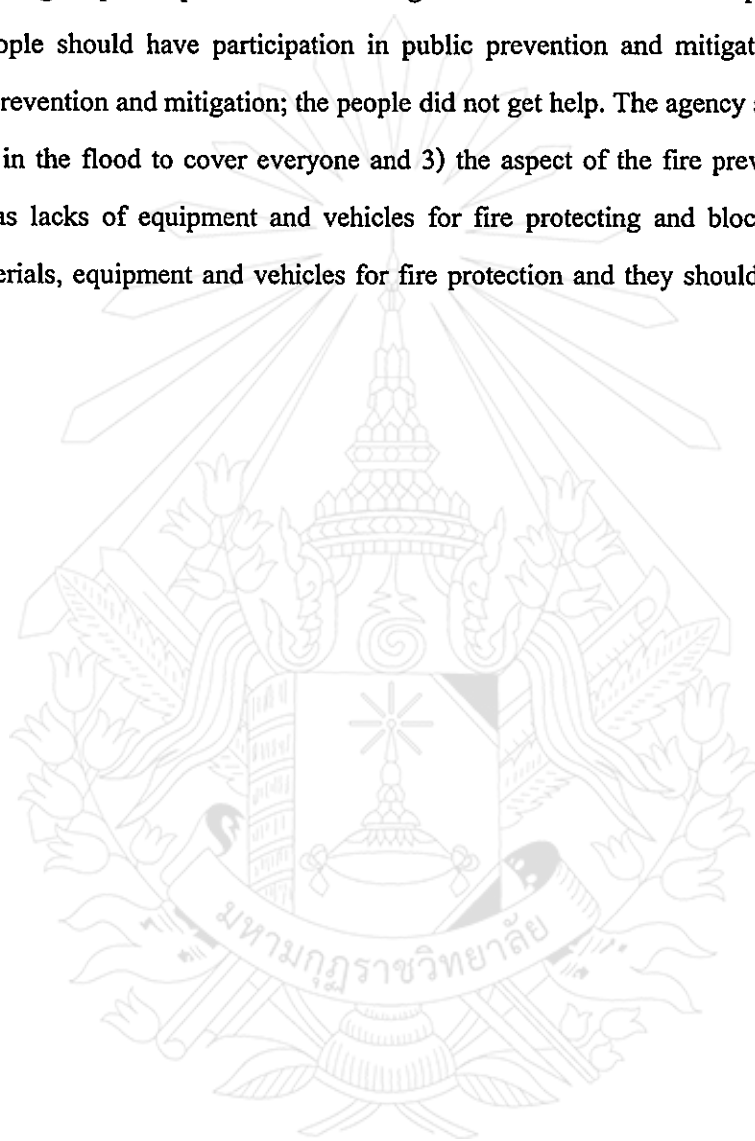
1. The people living in the area of Thonburi had participation in public disaster prevention and mitigation on the whole view of almost every time at the maximum. Having been considered each aspect, there were details ; the aspect of the planning disaster mitigation was at the most of time, the aspect the fire prevention and mitigation was at the most of time and the aspect of the flood prevention and mitigation was at the most of time respectively.

2. The results of hypothesis-test were found that the people living in the area of Thonburi with different gender, age, level of education and income per a month had no difference of

participation in public disaster prevention and mitigation, Thonburi District, Bangkok on the whole view of 3 aspects.

3. The people living in the area of Thonburi, Bangkok, had suggested some problems and solution : 1) the aspect of the aspect of the planning disaster mitigation, there was lack of coordination of planning of public prevention and mitigation between officers and people. The officers and the people should have participation in public prevention and mitigation, 2) the aspect of the flood prevention and mitigation; the people did not get help. The agency should take to assist the people in the flood to cover everyone and 3) the aspect of the fire prevention and mitigation, there was lacks of equipment and vehicles for fire protecting and blocking. They should provide materials, equipment and vehicles for fire protection and they should be always available.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีนครราชสีมา ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

กราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร พระครูอุทธรธรรมานุวัตร รองอธิการบดี พระครูสิทธิธรรมนิเทศ (ดร.) รักษาการผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ที่เมตตาคอยให้กำลังใจ

กราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ โดยเฉพาะ ดร. สมเกียรติ จองจิตมั่น อาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ช่วยแก้ไขตรวจสอบปรับปรุงสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ รวมทั้งอาจารย์วิญญู กิณะเสน นายสงค์ สายลุน และพันตำรวจโทประสิทธิ์ พิภพสังข์ ที่ช่วยแก้ไขปรับปรุงเรื่องมีอรรถาธิบายตลอดจนให้คำปรึกษาและความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำสารนิพนธ์

กราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร และพันตำรวจเอกรองศาสตราจารย์ ดร. นิธิ ศรีวัฒนา กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ช่วยแนะนำสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ อาจารย์บานชื่น นักการเรือน ที่ช่วยเหลือในการให้คำแนะนำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติให้เป็นอย่างดี ตลอดจนเพื่อน ๆ ราษฎรศาสตร์การปกครอง รุ่น ๖ ทุกคนที่ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนและการทำสารนิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจและเป็นแรงกระตุ้นให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด อนึ่งคุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่บุพการีและผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน และหากความผิดพลาด บกพร่องถ้าจะมี ผู้วิจัยขอน้อมรับเพื่อแก้ไขต่อไป

สิบตำรวจโทเกษฎาพงษ์ ธนกุลกรชัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ท
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย	๒
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๓
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๖
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๑
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหาร	๒๕
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๓๘
๒.๕ การดำเนินการและจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๔๓
๒.๖ สภาพพื้นที่ทำการวิจัย	๖๕
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๗
๒.๘ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๗๕

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๖
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๖
๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	๓๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๗
๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๓๘
๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๙
๓.๖ การวัดค่าตัวแปร	๔๐
๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๐
๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๔๑
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๓
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๔
๔.๒ ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล	๔๔
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๕
ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร	๔๖
ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	๕๒
ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วม	
ของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี	
กรุงเทพมหานคร	๕๐๘
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๒๓
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๒๓
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย	๑๒๕

บรรณานุกรม

๑๒๖

ภาคผนวก

๑๓๓

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

๑๓๔

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์

๑๓๖

ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

๑๔๒

ภาคผนวก ง ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

๑๔๓

ภาคผนวก จ ตารางเกรงซีและมอร์แกน

๑๔๕

ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

๑๕๑

ประวัติผู้วิจัย

๑๕๓

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๒.๑	แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๒๓
ตารางที่ ๔.๑	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	๘๕
ตารางที่ ๔.๒	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	๘๖
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา	๘๖
ตารางที่ ๔.๔	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๘๗
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน	๘๘
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๘๙
ตารางที่ ๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย	๙๐
ตารางที่ ๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย	๙๑

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกัน และบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๒
ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกัน และบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๒
ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๓
ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๓
ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๔
ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการ วางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๔
ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๕
ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกัน และบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๕

- ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ๑๐๖
- ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ๑๐๖
- ตารางที่ ๔.๓๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ๑๐๗
- ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ๑๐๗
- ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๑๐๘
- ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ๑๐๙
- ตารางที่ ๔.๔๓ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย ๑๑๐

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ ๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๒๕
แผนภูมิที่ ๒.๒ โครงสร้างสถานีนับเพลิงตลาดพลู	๖๖
แผนภูมิที่ ๒.๓ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๙๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมของโลก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป โดยเป็นปัจจัยเร่งให้โลกต้องเผชิญกับวิกฤตด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสถานการณ์ภาวะโลกร้อน ได้ส่งผลทำให้สาธารณภัยมีแนวโน้มที่จะทวีความถี่ของการเกิด และมีระดับความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและการปฏิบัติ เพื่อให้การบริหารจัดการกับสาธารณภัย มีความสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต^๑

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการระงับอัคคีภัย อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพฯ เขตธนบุรีก็เป็นอีกเขตหนึ่งที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นและมีสิ่งปลูกสร้างเป็นบ้านไม้ตามถนน คลอง อยู่จำนวนมาก อัคคีภัยเกิดขึ้นเป็นประจำส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากในบ้านหรืออัคคีภัยในอาคาร ตลอดจนอัคคีภัยในอุตสาหกรรม เป็นต้น เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นเจ้าหน้าที่เดินทางไปถึงที่เกิดเหตุล่าช้าเจ้าหน้าที่กับประชาชนเกิดความสับสนในการปฏิบัติภารกิจและการระงับเหตุล่าช้า การตั้งการเพื่อควบคุมเพลิงไหม้ยังไม่มีเอกภาพ มีการกระทบกระทั่งกับประชาชนอยู่บ่อยครั้งว่าทำไมไม่ฉีดน้ำบ้านที่เพลิงกำลังลุกไหม้ แต่ทำไมต้องไปฉีดน้ำบ้านที่ยังไม่ถูกไฟไหม้ ในบางครั้งอุปกรณ์ เช่น รถดับเพลิงเมื่อไปถึงตัวถังกลับไม่มีน้ำและอุปกรณ์ช่วยเหลือชีวิตยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินตามมาเป็นจำนวนมาก

ผลที่ได้จากการทำวิจัยยอมทำให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน การฝึกอบรม และการฝึกซ้อม เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นเอกภาพ ประชาชนมีส่วน

---

^๑คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒.

ร่วมในการจัดทำแผนป้องกันภัยมากยิ่งขึ้น มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนช่วยเหลือเมื่อเกิดภัย เมื่อได้รับสัญญาณแจ้งเหตุแล้วเจ้าหน้าที่เข้าถึงที่เกิดเหตุอย่างช้าภายใน ๘ นาที ประชาชนเข้าฝึกอบรมซ้อมแผนร่วมประจำปีโดยการสมมติสถานการณ์ให้มีความสมจริงอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ก่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญเกิดความตระหนักในความปลอดภัยในด้านอัคคีภัยหรืออุบัติภัยอื่น ๆ ทั้งได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนของภาครัฐยัง ได้อย่างเพียงพอและได้มาตรฐานเดียวกัน เกิดการทำงานประสานความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่เมื่อเกิดเหตุได้อย่างมีเอกภาพ ทำให้ลดอัตราการเกิดอัคคีภัยหรืออุบัติภัยอื่น ๆ และลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านใดบ้าง ในเรื่องใดบ้าง เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการมีส่วนร่วมให้ตรงตามความต้องการของประชาชนเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๓.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๓.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๓.๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๓.๔ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๒๖, ๘๘๓ คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย และ ๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน

๑.๕.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๔ ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปนำเสนอผู้อำนวยการ เพื่อเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิด

แนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะ
หุ้นส่วนการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในเขตชนบุรี
กรุงเทพมหานคร มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งได้แก่ การมีส่วน
ร่วมในการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทา
อุทกภัย และการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย

สาธารณภัย หมายถึง ภัยที่เกิดจากอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย อุบัติภัยจากแผ่นดินไหว
ตลอดจนภัยอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมีผู้ทำให้เกิดภัยขึ้น ซึ่งอาจก่ออันตรายแก่ชีวิต
ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
เขตชนบุรี

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง การวางแผนงาน การเตรียมการป้องกัน
และบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากสาธารณภัย ตลอดจนการซักซ้อมความพร้อม
ก่อนการเกิดภัยการช่วยเหลือไม่ว่าการดำเนินการนั้นจะได้กระทำก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยหรือ
ภายหลังที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว และหมายความรวมถึงการอพยพประชาชนและส่วนราชการเพื่อ
การนั้น

ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมในการ
วางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ไม่
ว่าจะเป็นการใช้ความรู้ทางวิชาการและวินิจฉัยเหตุการณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใน
อนาคตได้ถูกต้องอย่างมีเหตุผล ได้รับการจัดแบ่งงานให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ทั้งให้ความ
ร่วมมือในการประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตลอดจนมีการรายงาน
ผลและแจ้งให้ประชาชนทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อมูลในการปฏิบัติการและประชาสัมพันธ์ให้
ประชาชนทราบอยู่เนื่อง ๆ นอกจากนั้นแล้วยังมีส่วนร่วมทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหาร
เกี่ยวกับงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วย

ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่
อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยไม่ว่าจะเป็นการศึกษา
และวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดอุทกภัย ในขณะเกิดอุทกภัยมีส่วนร่วมในการช่วยขนย้ายคน
สัตว์เลี้ยง พาหนะและสิ่งของต่าง ๆ ไปอยู่ในที่สูง ซึ่งเป็นที่พื้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน ตลอดจน
ให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ด้านที่พักอาศัย น้ำอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่ม เพื่อบรรเทาความ

เคื่อดร้อน ทั้งช่วยประชาสัมพันธ์และฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย และซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติภายหลังจากเกิดอุทกภัย

ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาอุปกรณ์ผจญเพลิงและพาหนะที่ใช้ในการดับเพลิงได้อย่างมีมาตรฐาน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉินหรือมีการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ทั้งให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องครัว เครื่องนอนแก่ผู้ประสบอัคคีภัย และมีการช่วยประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของผู้ประสบอัคคีภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติภายหลังจากเกิดอัคคีภัย

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

เพศ หมายถึง ผู้เพศของคอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) เพศชาย และ ๒) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ช่วง คือ อายุ ๑) ๑๘-๒๗ ปี ๒) ๒๘- ๓๗ ปี ๓) ๓๘-๔๗ ปี และ ๔) ๔๘ ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาของผู้ที่ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ ๑) ประถมศึกษา ๒) มัธยมศึกษา ๓) ปริญญาตรี และ ๔) สูงกว่าปริญญาตรี

รายได้ต่อเดือน หมายถึง รายรับที่เป็นตัวเงิน ที่เป็นรายเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) ๑๐,๐๐๐ บาทลงมา ๒) ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ๓) ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และ ๔) ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร” นี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มี รายละเอียดดังนี้

- ๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหาร
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๒.๕ การดำเนินการและจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๒.๖ สภาพพื้นที่ทำวิจัย
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การทำความเข้าใจทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน ในปัจจุบันได้มีการกล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน (People’s Participation) กันอย่างแพร่หลาย ที่มองในทัศนคติและตีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไปของแต่ละท่าน และภูมิหลังทางวิชาการที่ได้ทำการค้นคว้า ในประเด็นของความหมายของการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมรูปแบบและวิธีการที่มีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นแนวคิดที่ใช้การพัฒนาชนบทมาเป็นเวลานาน โดยเป็นนโยบายและรูปแบบที่ค่อนข้างเป็นทางการและเห็นได้ชัดเจนภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ราวพุทธศักราช ๒๔๙๔ โดยกลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ได้นำไปใช้กับประเทศในกลุ่มโลกที่สามและเพิ่งได้รับเอกราชเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้โดยไม่ต้องรอกอырรัฐบาลและการช่วยเหลือจากภายนอก โดยผ่านทางสหประชาชาติ ประเทศไทยได้เริ่มนำความคิดมาจัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น โดยกระทรวงมหาดไทย ในพุทธศักราช ๒๔๙๙ จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๕ ต่อเนื่องจนถึง ฉบับที่ ๘ รัฐบาลได้เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วม แต่เมื่อนานโยบายไปปฏิบัติในชนบท โครงสร้างการปกครองกลายเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ทำให้การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนมีลักษณะเชิงปริมาณ หรือวิธีการมากกว่าในเชิงคุณภาพ ที่ประชาชนจะมีศักยภาพและโอกาสในการเข้าไปกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนา ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองได้^๑

อิระวัชร จันทรประเสริฐ ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ดังนี้

๑) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ในชุมชนตลอดจนถึงความต้องการของชุมชน

๒) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

๓) ร่วมวางแผนนโยบายหรือวางแผนโครงสร้างหรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ปัญหาสนองความต้องการของชุมชน

๔) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

๕) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๖) ร่วมลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

๗) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

๘) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษา โครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ประโยชน์ได้ตลอดไป

นอกจากขั้นตอนการมีส่วนร่วมแล้ว อิระวัชร ยังได้ศึกษาถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจำแนกการเข้ามามีส่วนร่วม ออกเป็น ๓ ประการ ดังนี้

๑) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive Organization)

๒) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนประชาชน

---

^๑ วุฒิพล มณฑาทอง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านร่อง อำเภองาว จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๗, หน้า ๑๕.

๓) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาส (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อไรก็ได้ทุกเวลา^๒

สมบูรณ์ อัมพนนารัตน์ ได้กล่าวถึง เงื่อนไขการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐานของประชาชน ๔ ประการคือ

๑) ประชาชนต้องมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วม คือ ต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจวัฒนธรรม และกายภาพ ที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม

๒) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม คือ ต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผนจัดการ บริหารองค์การและการใช้ทรัพยากรในที่สุด

๓) ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม คือ จะต้องเต็มใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในขั้นหนึ่งนัยใด

๔) ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ต้องมีโอกาสดังกล่าวซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม และมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง^๓

วีระ กองแก้ว ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม คือ

๑) ต้องการจะได้รับประโยชน์และความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ เช่น รายได้ เพิ่มขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๒) สวัสดิการช่วยเหลือจากรัฐบาล โดยผ่านกลุ่มชาวนาเป็นแรงชักนำให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะช่วยเหลือที่ตรงต่อความต้องการของพวกเขา

๓) ชาวนาที่มีส่วนร่วมในกลุ่มต่าง ๆ อยู่ก่อนแล้ว มักจะเป็นปัจจัยให้เข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มอีกต่อไป

^๒ ธีระวัชร จันทระประเสริฐ, “สวัสดิการสังคมเชิงรุก”, กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๑, หน้า ๑๕, (อัคราเนนา).

^๓ สมบูรณ์ อัมพนนารัตน์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟฟ้า : กรณีศึกษานักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๓, หน้า ๔๖.

๔) การเข้ามาเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดถึงบ้านชาวนา ของเจ้าหน้าที่ที่มีอิทธิพลทำให้พวกเขาเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มมาก^๔

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ มีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วยความรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม

ขั้นตอนที่ ๒ มีส่วนในการปฏิบัติ / ดำเนินการ ประกอบด้วยการเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในการตัดสินใจ

ขั้นตอนที่ ๓ มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์ หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ ๔ มีส่วนในการติดตามประเมินผล เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้ จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ ๑ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป^๕

แมทเธียส สตีเฟิล และแอนดรู พีแอส (Matthias stiefel และ Andrew Peare) ได้เสนอให้มองการมีส่วนร่วมใน ๕ มิติ คือ

๑) การมีส่วนร่วมแบบประจันหน้ากัน (Confrontation) คือ เป็นการสะท้อนการแจกแจงแบ่งสรรอำนาจในการตัดสินใจที่ผิดไปจากเดิม จึงอาจเป็นการประนีประนอมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มสังคม กลุ่มชนชั้นต่าง ๆ กับหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมั่นคงแล้วและไม่ยอมเปลี่ยนแปลง (Immobile Establishments) ซึ่งหมายถึงหน่วยงานของทางราชการ

“วีระ กองแก้ว, ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม, อ้างในยุวดี สิทธิพาที, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อการเกษตรกรรม โครงการปฏิรูปที่ดินสาธารณะประโยชน์ คงเทพรัตน์ ตำบลคงคอน อำเภอสังขะบุรี จังหวัดชัยนาท”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๗, หน้า ๒๐.

^๔บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, การให้บริการสาธารณะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า), ๒๕๔๘, หน้า ๑๔.

๒) การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของกลุ่ม และขบวนการในการเข้าร่วม (Group and process) โดยการวิเคราะห์ถึง โครงสร้าง วิธีดำเนินการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของกลุ่มได้ก่อเกิดพลังในการเข้าร่วมมากน้อยแค่ไหน โดยเฉพาะรูปแบบ และลักษณะรวมทั้งสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามในกลุ่ม

๓) การมีส่วนร่วมเป็นประสบการณ์เฉพาะบุคคล (Individual) จากคำนิยามการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของพฤติกรรมกลุ่ม แต่ขณะเดียวกันการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล

๔) การมีส่วนร่วมเป็น โครงการ (Project) ในวงราชการหรือองค์กรระหว่างประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมุ่งไปที่โครงการ ซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเฉพาะด้าน และมุ่งให้ผู้ได้รับประโยชน์มีส่วนร่วมในบางระดับแต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการ

๕) การมีส่วนร่วมเป็นนโยบาย (Policy Making) ตามความหมายกว้าง เป็นการมองการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นประชาธิปไตย คือการยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย^๖

อาร์, สตีเวนฮาเกน (R. Stavenhagen) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำออกมา ในลักษณะของการทำงานร่วมกันในการที่จะแสดงให้ความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่บรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหรือการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้อิทธิพลต่ออำนาจมิดิชนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยอาจจะเป็นการดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพสังคมในชุมชน^๗

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ขององค์กรซึ่งประกอบด้วยการทำงานวางแผนคิดแก้ไขปัญหา การดำเนินการปฏิบัติงาน การติดตามผล และร่วมรักษามาตรฐานที่กลุ่มกำหนดขึ้น และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมในความสำเร็จ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร และสามารถบรรลุผลสำเร็จเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมนั้น ๆ จะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่

^๖ปรัชญา เวสารัชช, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๔๗.

^๗R. Stavenhagen, Marginality Participation Agarian Structure in Latin Amarica, อ่างในประชา แสนกลาง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๕, หน้า ๑๗.

ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม อาทิ บุคคลได้รับการกระตุ้นที่ดี ทางด้านจิตใจการรับรู้ทางความรู้สึก และได้รับการสนับสนุนอื่น ๆ จากบุคคลในองค์กรซึ่งผู้นำต้องมีบทบาทในการสนับสนุน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการ และทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องนั้นต้องมากพอจนเกิดความริเริ่ม โครงการเพื่อการนั้น ๆ เหตุผลกรที่ที่เราสามารถรวมกันได้ ควรต้องมีความตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวทำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้^๕

วิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

พัฒนา บุญยรัตน์พันธ์ ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมจะต้องมีขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่การร่วมวางแผน โครงการ การเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดที่มีอยู่ในชุมชนนั้น^๖

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ขั้นตอนคือ

- ๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- ๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
- ๓) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- ๔) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน^๗

ไพรัตน์ เคะชรินทร์ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน

^๕อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕.

^๖พัฒนา บุญยรัตน์พันธ์, การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒๕.

^๗เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๒๖๒-๒๖๓.

ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน^{๑๑}

รัชฤทธิ์ ปนาร์ักษ์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^{๑๒}

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเองการที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจด้วยว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง^{๑๓}

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมหมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการกระทำการงานดังกล่าวในช่วงเวลาและลำดับ

^{๑๑}ไพรัตน์ เคะชรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๖-๗.

^{๑๒}รัชฤทธิ์ ปนาร์ักษ์, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อบต. ในเขตอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, ภาคนิพนธ์พัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (พัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๘.

^{๑๓}ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ได้อนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒๐

เหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ชัดว่า เชื่อถือไว้ใจได้^{๔๔}

ประสพสุข ตีอินทร์ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า คือการที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย โดยที่การมีส่วนร่วมอาจรวมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือจนครบทุกขั้นตอนก็ได้ การเข้ามาร่วมรับคิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์^{๔๕}

กรรณิกา ชมดี ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ คือ

๑) ในกระบวนการตัดสินใจซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร

๒) ในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรม และ โครงการ^{๔๖}

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาร่วมเพราะการหวังรางวัลตอบแทนและที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องไม่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย^{๔๗}

^{๔๔}นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๕.

^{๔๕}ประสพสุข ตีอินทร์, “การมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๓๘, หน้า ๑๑.

^{๔๖}กรรณิกา ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๒๔, หน้า ๑๑.

^{๔๗}วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชนข้าราชการและผู้นำรัฐบาล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑.

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนิน โครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนานอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผล โครงการนั้น ๆ ด้วย^{๘๘}

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ ได้อธิบายว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การประสานงานหมายถึง ห่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการงาน ความรับผิดชอบหมายถึง ความรู้สึกรู้สึกผูกพันในการกระทำงานและในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมอาจหมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือ ร่วมใจ) โดยการกระทำดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม (การประสานงาน) กับทั้งการทำงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้ (ความรับผิดชอบ)^{๘๙}

เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ได้ศึกษาเรื่อง Group Decision and Social Change พบว่า การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบางอย่างทำให้บุคคลที่มีส่วนร่วมนั้นเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีการลงทุนในการให้ความคิด การให้การตัดสินใจ ได้ปรับเปลี่ยนแปลงความคิดความรู้เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ลงรอยกับการตัดสินใจและอุทิศพลังงานทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหา^{๙๐}

เฮย์ (Hay) ได้ให้คำนิยามการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางสังคมว่า เป็นการที่เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อกลุ่มคน ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมของกลุ่มนี้ ซึ่งจะเส้นทางหรือไม่เป็นทางการก็ได้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่าง

^{๘๘} นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕.

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน.

^{๙๐} ประภาพีญ สุวรรณ, ทศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พิธีพธนาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๑๑-๑๑๔.

มีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^{๒๐}

๒.๑.๒ หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา กล่าวว่า หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมมี ๑๐ ประการที่ควรคำนึงถึง คือ

๑) เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
 ๒) เชื่อว่าทุกคน ไม่ได้ชั่วตัวมาตั้งแต่เกิด โดยเหตุที่เขาอาจนอนอยู่นั้นมิใช่จากกรรมเก่า
 ๓) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เพราะถ้ามีการใช้เทคโนโลยีโดยที่มนุษย์ไม่มาร่วมคิด ร่วมรับรู้ หรือเข้าใจเพียงพอก็อาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรหรือตรงข้ามกลับใช้เพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองหรือสิ่งแวดล้อมได้

๔) เชื่อว่าชาวชุมชนต่าง ๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในระดับหนึ่ง บางเรื่องที่ชาวชุมชนยึดถือจึงต้องค่อย ๆ ให้ปรับตัวผสมผสานกับวิทยาการภายนอก

๕) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้น ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การที่มนุษย์บางกลุ่มปฏิเสธเทคโนโลยีอย่างสิ้นเชิง ก็เป็นไปตามระดับการเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ และมีกลวิธีปรับความเข้าใจนั้นมาสู่ระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้เพียงใด ซึ่งต้องให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าใจ และยอมปรับให้เหมาะสมกับคนอย่างเหมาะสม

๖) การมีส่วนร่วมยังมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้

๖.๑) ประชาชนในท้องถิ่น ได้รู้สึกรู้ว่าเขาได้ควบคุม โชชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นบุคคลที่อื่นที่ “เขาไม่รู้จักร” หรือที่ “เขาไม่ไว้วางใจ” ที่บอกวามาช่วยเขา แต่บ่อยครั้งไม่ได้ช่วยจริงจัง

๖.๒) ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจ ให้เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นที่และจริงจังเมื่อบุคคลนั้น ๆ ไม่ถูกบังคับให้จำยอมเข้าร่วมและที่สำคัญคือต้องเข้าร่วมด้วยโดยเท่าเทียมกับผู้มาร่วมด้วยทุกคนอีกทั้งโครงการให้ความจริงใจด้วย

^{๒๐} ปฤษฎา บุญเจือ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๓๖, หน้า ๑๕.

๖.๓) ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมได้ กิจกรรมหลายเรื่องประชาชนทั่วไปอาจมีส่วนร่วมด้วยได้ แต่ที่เป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่น การแพทย์ การก่อสร้าง อาคารสูง การทหาร ฯลฯ หากประชาชนเข้าร่วมด้วย อาจไม่ได้ผล หรือ อาจเกิดความเสียหาย

๖.๔) มีการสื่อสาร ๒ ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์หากผู้มีส่วนได้ - เสีย ได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอ ก็จะไม่เข้าใจได้ดีพอว่าโครงการจะทำให้เกิด ผลดี - ผลเสีย อย่างไรเพียงใดอาจนำไปสู่การไม่ยอมรับโครงการได้

๖.๕) ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ - ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้ต้องการเข้าร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น การร่วมงานกันตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดการตัดสินใจใน โครงการนั้น ๆ ในระยะยาวจะเกิดผลดียิ่งขึ้นกว่าการที่จะให้ร่วมด้วยเพียงบางส่วนหรือเข้าไป

๖.๖) ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้น ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย

๖.๗) การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนเกินกว่าผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

๖.๘) เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง

๖.๙) มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการ และผู้มีส่วนได้เสียเป็นอย่างดี

๗) เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อยและชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง ดังนั้นการจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

๘) อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น (๑) รูปแบบโดยตรง คือมีส่วนร่วมโดย ตัวบุคคลแต่ละคน หรือ (๒) ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม หรือ (๓) ให้มีตัวแทนมามีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งย่อมขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่นในพื้นที่ที่ประชาชนมีศรัทธาในตัวแทนของเขามาก การมีตัวแทนร่วมด้วยก็เพียงพอ แต่กรณีที่ไม่หมู่บ้านมีประชาชนหลากหลายกลุ่ม จึงควรมีตัวแทนของกลุ่มจากหลายภาคส่วนมามีส่วนร่วมเพิ่มเติม

๘) ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี ต้องแลกเปลี่ยนกัน มีเสียไปบ้าง เพื่อจะได้มา

๑๐) การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่นให้มากมิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว^{๒๒}

๒.๑.๓ กระบวนการมีส่วนร่วม

เบอร์นาร์ด (Bernard) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ปัญหาร่วมกับการใช้วิชาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^{๒๓}

ฟอนารอฟ (Fonaro) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วยอย่างน้อย ๑ ใน ๔ ประเภทของการมีส่วนร่วม คือ

๑) การวางแผน ซึ่งรวมทั้งการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ใช้ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

๒) การดำเนินงาน

๓) การใช้บริการจากโครงการ

๔) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์^{๒๔}

มอชนี (Mochny) สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอันเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในงานสาธารณสุขมูลฐาน ไว้ ๔ ประการ คือ

๑) การฝึกอบรมตัวกระตุ้นการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ

๒) การกระตุ้นจากตัวกระตุ้น ชุมชนค้นหาผู้นำที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการของตนให้เกิดขึ้น

๓) ปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ที่สำคัญ ความต้องการตลอดจนวิธีการเพื่อการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการเหล่านั้น จะถูกคิดขึ้นด้วยบุคคลเหล่านี้

^{๒๒}รองศาสตราจารย์ ดร. นิรันทรชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔-๑๕.

^{๒๓}สมศักดิ์ สุวรรณเจริญ, “ขั้นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๔๒, หน้า ๑๗.

^{๒๔}เรื่องเดียวกัน.

๔) ความคิดริเริ่มของชุมชนจะเกิดขึ้น ทรัพยากรก็จะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และในที่สุดปัญหาสุขภาพจะได้รับการแก้ไข^{๒๕}

๒.๑.๔ ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ปิยะนุช เงินคล้าย แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑) การมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจ และปราศจากการสนับสนุนจากภายนอก เป็นการมีส่วนร่วมแบบอุดมคติ

๒) การมีส่วนร่วมโดยคนภายนอก พบมากในประเทศกำลังพัฒนาโดยรัฐมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการริเริ่มให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ แบบนี้ไม่ต่างจากแบบที่ ๒ มากนักในแง่ผลลัพธ์ออกมาทันที^{๒๖}

นำชัย ทนุผล ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการ คือ

๑) การปรากฏตัว (Presence) หมายถึง การเข้าร่วมใน โครงการที่องค์การสถาบัน หรือหน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมใน โครงการนั้น ๆ ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่น ๆ

๒) การเกี่ยวข้อง (Involvement) หมายถึง การมีส่วนร่วมใน โครงการอย่างแข็งขัน ของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหรือ โครงการที่เหมาะสมกับคนและการนำไปใช้โดยเน้นที่ตัวผู้เข้าร่วมไม่เน้นสถาบัน องค์การ

๓) การควบคุม (Control) หมายถึง การมีบุคคลหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนด หรือควบคุมกระบวนการศึกษาเอง เช่น ควบคุมองค์ประกอบ (เนื้อหา เป้าหมาย ผลที่ต้องการ) และ ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ (จะเรียนอย่างไร)^{๒๗}

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ กล่าวว่าลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ

๑) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของ ประชาชนและชุมชน (Inclusiveness)

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๖} ปิยะนุช เงินคล้าย, “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษาสำรวจปัจจัยและ ผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์ปพัฒนบริหารศาสตร ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๓๖, หน้า ๓๒.

^{๒๗} นำชัย ทนุผล, หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน, (เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการ เกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑), หน้า ๓๑.

๒) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคน ในการมีส่วนให้ (Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ

๓) เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน ได้มีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ่มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน^{๒๔}

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้ให้ลักษณะของการมีส่วนร่วมมี ประเด็นสำคัญ ๑๐ ประการ คือ

๑) ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้ – เสีย เข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

๒) การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย (๑) ทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคม ก่อตัวขึ้น ส่วน (๒) ทางด้านคุณภาพ ควรให้ผู้มีส่วนร่วม มีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่า เทียมกันระหว่างบุคคล หรือความเป็นนาย – บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่า มีคุณภาพดี

๓) จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (a mean) คือจะให้เพียงบุคคลต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือ จะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากการมีส่วนร่วม แล้ว จะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือ กระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

๔) การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้ว ก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กร ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่าง ๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้นอาจต้องการตัวแทน ประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชน ทั่วไปก็ได้

๕) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้ คือ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษา แก่สังคมไปใน ขณะเดียวกันแต่หลาย โอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่อง ต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

^{๒๔}ชาติชาย ณ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล, (กรุงเทพฯ- มหานคร : บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕๕.

๖) สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริง มิใช่ เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้มีผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วคนก็มาร่วม คงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้นและเกิดความรอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

๗) มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมนี้ ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้มีความหลากหลายมากพอ

๘) การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รู้สภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความเข้าใจที่คิดหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหานั้น ๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหากันเองต่อไปได้

๙) คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่ง ๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยมร่วมกัน

๑๐) ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปมอารมณ์ขันประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทยการมีอารมณ์ขัน จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้อารมณ์ขัน คนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้^{๒๕}

๒.๑.๕ รูปแบบ / ระดับ การมีส่วนร่วม

สุพรรณิ สมจิตรสกุล ได้กล่าวถึงการจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (Decision making) การดำเนินการ (Implementation) ผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นลักษณะของการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

^{๒๕}รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิค และกรณีตัวอย่าง, อ่างแล้ว, หน้า ๑๕-๑๗.

๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการจะได้อำนาจจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือทรัพยากร การบริหารงาน ประสานงาน การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

๓) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้^{๑๑}

ชัชวาล ทัดศิวัช ได้กล่าวสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ชนบทในรูปกลุ่ม / องค์กรชุมชน ไว้ดังนี้

๑) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมกันและมีส่วนในการจัดทำลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

๒) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนแล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาปัญหา สาเหตุของปัญหาเรียบร้อยแล้วก็นำมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

๓) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนา หรือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการเข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอก

๔) เป็นการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนา โดยการใช้ความสามารถในการนำเอาผลจากกิจกรรมมาใช้ให้เกิดผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เป็นการพึ่งตนเองให้สูงขึ้นและควบคุมทางสังคม

^{๑๑}สุพัฒน์ สมจิตรสกุล, “ลักษณะของการมีส่วนร่วม”, <www.gotoknow.org> (๔ ธันวาคม ๒๕๕๐)

๕) ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดการแจกจ่ายผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนในพื้นที่ที่เท่าเทียมเสมอภาคกัน

๖) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการพัฒนาที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น สำเร็จ ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป^{๑๑}

นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความแตกต่างกันในหลายระดับและหลายเงื่อนไข ดังนี้

๑) ระดับเป็นฝ่ายรุก / ปฏิริยาตอบโต้

๒) ระดับลงสมัครรับเลือกตั้ง

๓) ระดับการขอคูเอกสารต่าง ๆ

๔) ระดับการตรวจสอบผลงาน อบต. อย่างเป็นทางการ

๕) ระดับการประชุมเสนอแผนผ่านประชาคมหมู่บ้านและประชาคมหมู่บ้าน

๖) ระดับการตรวจสอบในลักษณะที่เป็นกรรมการตรวจรับงาน / กรรมการเปิดซอง^{๑๒}

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น ๕ ระดับ คือ

๑) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของคน / ครอบครัว / ชุมชน ของคน

๒) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล – ข่าวสาร เช่นการร่วมรับรู้ข้อมูลของคนจากแพทย์เพื่อจะเป็นแนวทางตัดสินใจให้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่แพทย์รู้เกี่ยวกับคนนั้น คนเองอาจไม่รู้

๓) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co – decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับ โครงการที่ตนจะมีส่วนได้เสียด้วย โดยแบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมนั้นคนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

๓.๑) คนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มทำโครงการจะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด ทำกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นต้น ผู้อื่นมีส่วนร่วมด้วยน้อย

^{๑๑}ชัชวาล ทัดศิริข, “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, <www.wikipedia.org> (๔ ธันวาคม ๒๕๕๐).

^{๑๒}นวนน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่น ๆ , การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕๗ – ๓๕๘.

๓.๒) คนมีน้ำหนัการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่

๓.๓) คนมีน้ำหนัการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นผู้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างน้ำ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ควรเป็นผู้มีน้ำหนัการตัดสินใจมากกว่าเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

๔) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมขึ้นคอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนนในชนบท

๕) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่น ๆ^{๓๓}

นนท์ กอแก้วทองดี ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ระดับ คือ

๑) ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม

๒) ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง

๓) ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยเต็มที่^{๓๔}

ตารางที่ ๒.๑ แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๓๕}

ระดับการมีส่วนร่วม	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
๑) ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น	๘) ประชาชนคือผู้กำหนดสิ่งที่ต้องการและร่วมกันจัดการ ๙) ประชาชนได้ “ควบคุม” “บางส่วน” ๑) ประชาชน และรัฐมีส่วนร่วมเท่ากัน (โดยรัฐถือว่าประชาชนเป็น “หุ้นส่วน”)
๒) ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง	๑) รัฐให้ประชาชนเข้าร่วมได้บางส่วน เช่น เป็นที่ปรึกษา, เข้าเป็นกรรมการ (แต่เพียงส่วนน้อย) ๔) ประชาชนได้รับการปรึกษา (โดยมีการถามความต้องการบ้าง)
๓) ประชาชนไม่มีส่วนร่วม	๓) รัฐบอกให้ทราบว่า “มีอะไรบ้าง” ๒) รัฐคือผู้จัดการให้ ๑) รัฐคือผู้กำหนด (คิดให้แทน)

^{๓๓}รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, อ่างแล้ว, หน้า ๑๗ – ๑๘.

^{๓๔}นนท์ กอแก้วทองดี, คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้นำประชาคมตำบล เรื่องเวทีประชาคมพร้อมใจเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, ๒๕๕๓), หน้า ๕๖.

^{๓๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗.

อรอนงค์ ธรรมกุล ได้สรุปลักษณะของการไปมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้นมีอยู่ ๕ ขั้นตอน คือ

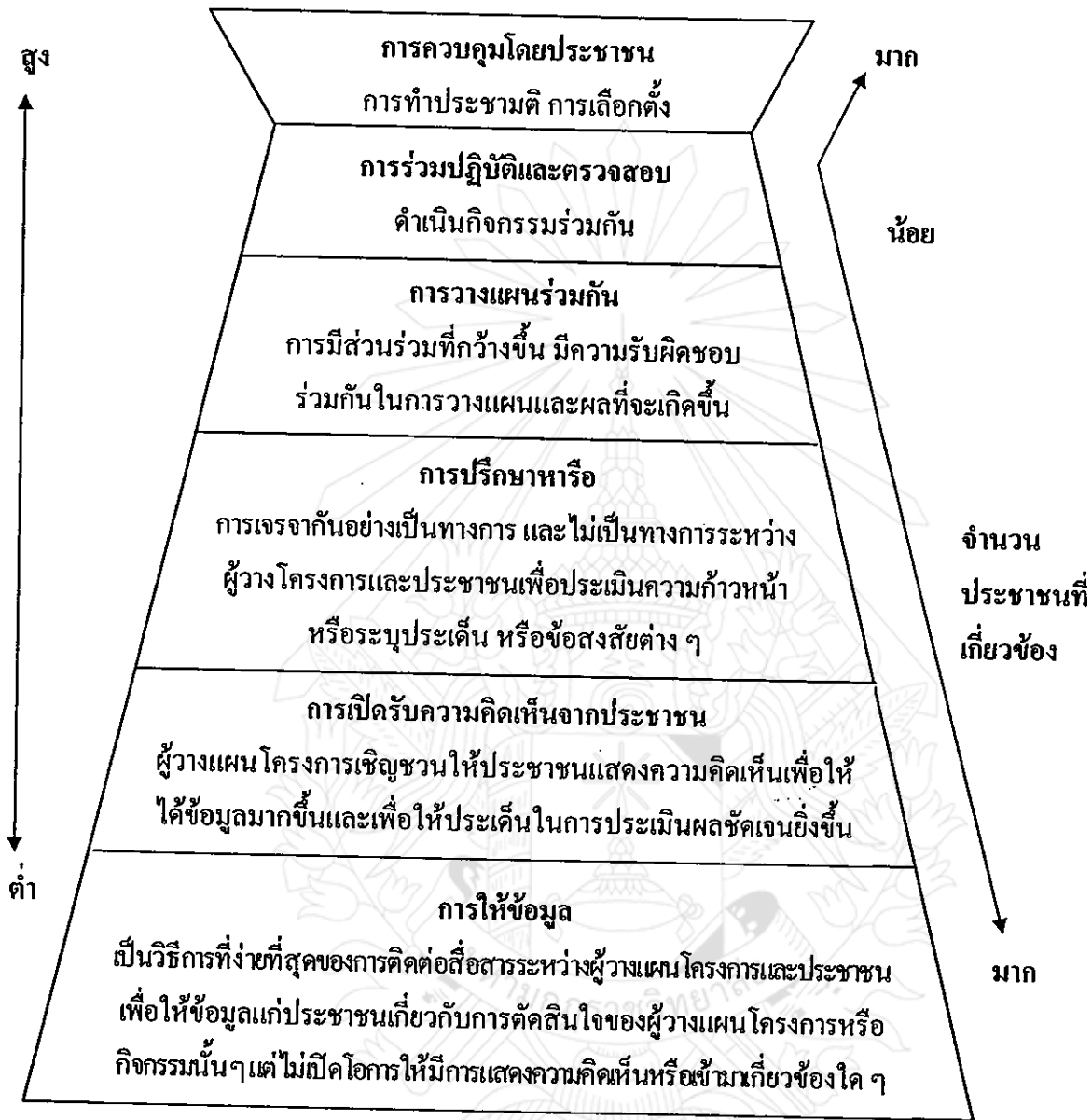
- ๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในการพิจารณาปัญหาและจัดระดับความสำคัญของปัญหาตลอดจนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
- ๒) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา
- ๓) การมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา
- ๔) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
- ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรม^{๓๖}

ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และดร. ถวิลวดี นุรีกุล ได้แบ่งระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ ได้ดังนี้

- ๑) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการแต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับใด ๆ
- ๒) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น
- ๓) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนเป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชนเพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ
- ๔) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้นมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการเหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก
- ๕) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

^{๓๖}อรอนงค์ ธรรมกุล, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๕, หน้า ๑๔.

๖) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด^{๓๓}

แผนภูมิที่ ๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๓๔}

^{๓๓} ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘ - ๓๐.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

แอกบายานี (Agbayani) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) การร่วมประชุม
- ๒) การออกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ
- ๓) การศึกษาปัญหาให้กระจ่าง
- ๔) การออกเสียงสนับสนุน หรือคัดค้านปัญหา
- ๕) การออกเสียงเลือกตั้ง
- ๖) การบริจาคเงิน
- ๗) การบริจาควัสดุ
- ๘) การช่วยเหลือด้วยแรงงาน
- ๙) การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
- ๑๐) การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
- ๑๑) การทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง^{๓๕}

ยาดาว (Yadav) กล่าวว่า การเข้าร่วมของประชาชนหรือตัวแทนกลุ่มของชุมชนในกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจและต้องไม่ถูกบังคับ ซึ่งจำแนกระดับของการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

- ๑) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนการ
- ๓) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม ประเมิน โครงการและการพัฒนา
- ๔) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา^{๓๖}

๒.๑.๖ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

โดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตาม

^{๓๕} ประสิทธิ์ นนทการ, "บทบาทของสภาตำบลในการดำเนินงานโครงการสร้างงานในชนบท", วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๒๖, หน้า ๒๔.

^{๓๖} สมศักดิ์ สุวรรณเจริญ, "ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร), ๒๕๔๑, หน้า ๒๒ - ๒๓.

ตามข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

๑) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด

๒) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

๓) การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทางก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

๔) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น ตลอดจนรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๕) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์อันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้อย่างไรก็ดีการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้^{๕๐}

^{๕๐} นวลน้อย ศรีรัตน์ และคนอื่น ๆ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล, อ่างแล้ว, หน้า ๓๘๐ - ๓๘๑.

รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

๑) ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมกันทำกิจกรรมทำให้แต่ละฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนไปสู่การยอมรับความแตกต่างในรูปร่าง ความรู้ นิสัย ค่านิยม ต่าง ๆ อันเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย

๒) ทำให้งานที่ยากบางอย่างสำเร็จขึ้นมาได้ งานหลายอย่างหากทำเพียงผู้เดียว หรือทำน้อยคนอาจไม่สำเร็จ ต้องให้ผู้มาร่วมงานหลายคนจึงจะสำเร็จ เช่น การสร้างบ้าน สร้างเจดีย์ สร้างสิ่งมหัศจรรย์ของโลก เช่น หัซมาฮัล กำแพงเมืองจีน หรืองานบางอย่างต้องการความร่วมมือโดยตลอด เช่น การลดปริมาณขยะ จึงต้องให้คนทั้งชุมชนเห็นด้วยและร่วมกันปฏิบัติ

๓) ทำให้บุคคลคิดช่วยตนเอง เพราะถ้ารัฐเป็นฝ่ายทำให้ก็จะรอความช่วยเหลือ หากมาร่วมกันพิจารณาอาจทำบางสิ่งได้เองและจะร่วมดูแลรักษาสິงนั้นมากขึ้น

๔) ทำให้ความช่วยเหลือนั้นตรงกับที่ต้องการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในขั้นการระบุประเด็นปัญหาและความต้องการ จึงไม่เกิดปัญหาที่สร้างไว้เพื่อใช้ แล้วไม่ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ที่อ่านหนังสือในหมู่บ้าน สะพานลอยให้คนข้าม ซึ่งทำแล้วไม่มีผู้ใช้ก็เสียประโยชน์ไป

๕) จะทำให้ประหยัดทรัพยากรลงได้ เพราะการช่วยตรงกับความต้องการที่จะใช้จะทำและยังอาจมีแรงงานจากการมีส่วนร่วมมาช่วยได้ อาจมีบ้างถ้ามีส่วนร่วมจนวุ่นวาย ไม่มีการจัดการที่ดีก็อาจสิ้นเปลืองทรัพยากรมากกว่าที่ควรหรืออาจเกิดความเสียหายก็ได้

๖) ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ การมาร่วมคิดร่วมทำ ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ ก็มักร่วมกันดูแลรักษา ซ่อมแซม และมีความภูมิใจในสิ่งที่ตนร่วมกันทำขึ้นมา สิ่งของที่บุคคลได้ร่วมกันมาจึงอยู่คงทน

๗) เพิ่มทางเลือกที่ดีเพื่อการตัดสินใจ การได้รับรู้ในโครงการอย่างละเอียดทำให้ช่วยกันหาทางเลือก (ทางออก) หลายทางที่สมบูรณ์และเหมาะสมที่สุด ทำให้เกิดผลเสียน้อยลงหรือเกิดผลดีมากกว่าการไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วม

๘) เกิดการสร้างฉันทามติ (Consensus building) หรือการเห็นพ้องต้องกันขึ้นมาได้ โดยในประเทศตะวันตกการมีส่วนร่วมของประชาชน มักทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี เกิดการสร้างข้อตกลงที่มั่นคงยั่งยืนได้

๙) ทำให้ชุมชนหรือสังคมเข้มแข็ง เพราะชุมชนที่เข้มแข็งควรต้องมีส่วนร่วมกันตัดสินใจร่วมดูแลปกครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของชุมชนหรือสังคมนั้นเอง โดยการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเสมอ ๆ ทำให้ชุมชนรู้สึกว่าได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นผู้ชำนาญที่อื่นที่ “เขาไม่รู้จัก” หรือ “ไม่ไว้ใจมาควบคุม – สั่งการ

๑๐) ทำให้การดำเนินงานของชุมชนหรือสังคมนั้นโปร่งใส เพราะการมีส่วนร่วม เพื่อ
กิจการสาธารณะอยู่เสมอทำให้ผู้ที่จู่จอต คดโกงก็หวั่นเกรงกระทำใด้ยากขึ้น กลัวพลังการมีส่วน
ร่วมของประชาสังคม (Civil society) แม้นักการเมือง ข้าราชการระดับสูงที่ไม่ค่อยปฏิบัติงานก็กลัว
การเสนอให้ออกจากตำแหน่ง

๑๑) ทำให้บุคคลที่อาจยอมรับขอยอมรับ โครงการนั้นได้ โดยยอมรับว่าเมื่อมี
โครงการแล้วตนเองเสียประโยชน์ไปบ้างแต่เมื่อมีค่าชดเชยที่เหมาะสมและคนอื่น ๆ ยอมรับ
โครงการนั้น ก็เห็นแก่ประโยชน์ของคนส่วนใหญ่^{๔๒}

สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ
ระดับการศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย ประเพณี ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งการได้รับการ
ยอมรับหรือการสนับสนุนจากผู้อื่น เป็นปัจจัยซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มี
ผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งสิ้น การที่ประชาชนจะตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และ
รับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระบบนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยส่วน
บุคคล ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในด้านบุคคลและกลุ่มคน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหาร

๒.๓.๑ ความหมายของการบริหาร

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

ชูป กาจนประกร กล่าวว่า “การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคล
(Group) ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ฉะนั้น คำว่า การ
บริหารงานนี้จึงใช้กำกับแสดงให้เห็นลักษณะการบริหารแต่ละประเภทได้เสมอ แล้วแต่กรณีไป แต่
ถ้าเป็นการทำงานโดยบุคคลเดียว เราเรียกว่าเป็นการทำงานเฉย ๆ เท่านั้น”^{๔๓}

^{๔๒}รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค
และกรณีตัวอย่าง, อ่างแก้ว, หน้า ๒๗ – ๒๘.

^{๔๓}กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, คู่มือประชาชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การบริหารงานของ อบต., (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดน, ๒๕๔๕), หน้า ๑ – ๓.

ฮาร์ด คูทซ์ (Hardd Koontz) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยการอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานนั้น^{๔๔}

ปีเตอร์ แอฟ ดักเกอร์ (Peter F Drucker) ได้ให้ความหมายการบริหารเชิงพฤติกรรมว่า การบริหารคือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๔๕}

สมพงษ์ เกษมสิน ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรบริหาร (Administrative resourced) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๖}

สรุปว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวข้องกับภารกิจของอำนาจการปกครองท้องถิ่นการให้บริการสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตั้งเป้าหมายมีการให้บริการแก่ประชาชนซึ่งหากจะวัดความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของการบริหารงานอาจจะวัดได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

๒.๓.๒ ลักษณะของการบริหาร

ลักษณะของการบริหารที่ดีย่อมมีวัตถุประสงค์ดังนี้^{๔๗}

- ๑) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด
- ๒) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- ๓) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
- ๔) การบริหารมีลักษณะการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ฉะนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่ม (Group cooperation) เพื่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่ม (Group effort) ในอันที่จะทำให้ภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์
- ๕) การบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล (Rational)

^{๔๔} สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครอบ และรักกิจ ศรีสรินทร์, “การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน”, รายงานการวิจัย (กรุงเทพมหานคร : สถาบันดำรงราชานุภาพ, ๒๕๓๕), หน้า ๔๐.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๗} พันจ่าเอกบุญรุ่ง ภูมทวี, “องค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมกลุ่มอาชีพกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนรวก อำเภอคอนคม จังหวัดนครปฐม”, ธารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์), ๒๕๔๖, หน้า ๒๕ - ๓๒.

๒.๓.๓ ทรัพยากรการบริหาร

โดยทั่วไปในการบริหาร ถือว่า มีทรัพยากร (Administration resources) ที่เป็นปัจจัยสำคัญอยู่ ๔ ประการ คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า ๔ Ms

การที่จัดว่าปัจจัยที่ ๔ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารก็เพราะว่าในการบริหารเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีการจัดการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญไม่ว่าการบริหารนั้นจะเป็นการบริหารราชการหรือบริหารธุรกิจก็ตามเหตุนี้จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าทรัพยากรพื้นฐานในการบริหารมีอยู่ ๔ ประการดังกล่าว

อย่างไรก็ดีปัจจุบันนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้พิจารณาทรัพยากรการบริหารไปในลักษณะที่มีขอบเขต กว้างขวางมากยิ่งขึ้นและถือว่าเป็นทรัพยากรการบริหารเพิ่มขึ้นจากปัจจัย ๔ ประการที่ได้กล่าวมาแล้วอีกด้วยได้แก่ วิลเลียม ที กรีนวูด (William T. Greenwood) ได้ให้ความเห็นว่าทรัพยากรการบริหารควรมีอย่างน้อย ๗ ประการ คือ คน เงิน วัสดุสิ่งของ อำนาจหน้าที่ (Authority) เวลา (Time) กำลังใจในการทำงาน (Will) และความสะดวกต่าง ๆ (Facilities) ทั้งนี้โดยอ้างถึงความสำคัญและจำเป็นของอำนาจหน้าที่และเวลาในการบริหารไว้ว่าในการบริหารงานนั้นไม่ว่าจะเป็นงานของรัฐหรือเอกชนก็ตามงานจะไม่สามารถดำเนินไปด้วยดีได้ถ้าหากปราศจากสิ่งซึ่งอำนาจหน้าที่และเช่นกันการบริหารนั้น ๆ ก็จะไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลด้วยคืออย่างมีคุณค่าหากมิได้กำหนดเวลาให้เหมาะสมเพียงพอกับประเภทและลักษณะของงานนั้น ๆ ส่วนทางการบริหารธุรกิจได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยของการบริหารเพิ่มเติมต่างออกไปอีกคือ มีคน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) และเครื่องจักร (Machine) และเรียกสั้น ๆ ว่า ๖ Ms^{๔๔}

๒.๓.๔ กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหาร (Process of Administration) หรือการประกอบการในทางการบริหารนี้หรือบางที่จัดว่าเป็นหน้าที่ของนักบริหาร (Executive function) นั้น ได้มีผู้ให้ความเห็นถึงลำดับขั้นที่สำคัญของกระบวนการบริหารไว้แตกต่างกันบางท่านเห็นว่าจะต้องประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Co-ordination) และการควบคุมงาน (Controlling) เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดกระบวนการบริหารของ ลูเธอร์ กุลลิก (Luther Gulick) และลินคอล์น เออร์วิค (Lyndal Urwick) เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

^{๔๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕.

กู๊ด และเออร์วิค ได้สรุปกระบวนการบริหารไว้ในหนังสือชื่อ “Papers on the Science of Administration” ซึ่งเขียนขึ้นใน ค.ศ.๑๙๓๖ ว่ากระบวนการบริหารย่อประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ ๗ ประการ หรือที่เรียกว่า POSDCORB Model ซึ่งอธิบายตามความหมายได้ ดังนี้^{๔๕}

๑) P=Planning หมายถึง การวางแผน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ทั้งนี้ เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้ มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงานแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิชาการและวิจารณ์ญาณ วินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการ โดยถูกต้อง อย่างมีเหตุผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

๒) O=Organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การซึ่งในการศึกษาบาง แห่งก็พิจารณาความรวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงาน เป็นกรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงานหรือจัดตามลักษณะเฉพาะอย่าง (Specialization) ก็ได้ นอกจากนี้ อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) หรือพิจารณาในแง่หน่วยงาน (Organization) เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือหน่วยงานอนุกรม (Auxiliary) เป็นต้น

นอกจากนี้ในการศึกษาเรื่องการจัดองค์การนี้ยังได้ศึกษาถึงการแก้ไขอุปสรรค ข้อขัดข้องตลอดจนการปรับปรุงองค์การบริหาร (Administrative re-organization) ให้ดีขึ้นด้วย

๓) S=Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสม (Competent Man for Competent jib) หรือ Put the right man on the right job ก็พร้อมถึงการที่จะเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการทำงานของคนงานและพนักงานด้วย

เรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าการบริหารงานบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการวางแผน นโยบายและวางแผน โครงการระเบียบและวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในองค์การใดองค์การหนึ่งเพื่อให้ได้มาและได้ประโยชน์ตลอดจนการบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรด้านมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและมีปริมาณเพียงพอเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายกระบวนการที่ว่านี้ จึงรวมหน้าที่

^{๔๕}เสนาะ ตีเขาว์, หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๔-๒๖.

ต่าง ๆ ทั้งหมดนับแต่การสรรหาและรับคนเข้าทำงานจนกระทั่งพ้นจากหน้าที่การงานขององค์กรต่อไป

๔) D=Directing หมายถึง การศึกษาวิธีอำนวยความสะดวกรวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงานตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human relation) และการจูงใจ (Motivation) เป็นต้น

การอำนวยความสะดวกในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัย สั่งการ (Decision making) ซึ่งเป็นหลักอันสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารงานและขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมากเหตุผลเพราะการที่จะอำนวยความสะดวกให้การกิจดำเนินด้วยดีได้จำเป็นต้องมีการตัดสินใจที่ดีและมีการสั่งการที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ลักษณะของการตัดสินใจ

๕) CO=Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่นศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานการร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหาร เพราะเป็นกิจกรรมประจำวันที่จะต้องพึงกระทำในการปฏิบัติงานและเป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกระดับของงานการร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในหน่วยงานของตนเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

เมื่อก้าวถึงกระบวนการประสานงานแล้วอีกเรื่องหนึ่งที่ควรได้กล่าวถึงเพราะมีความสำคัญและเป็นสิ่งคู่กันประคองคนกับเงา คือ การติดต่อสื่อสาร (communication) เพราะการติดต่อสื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดการประสานที่ดีและทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖) R=Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติการตลอดรวมถึงการประชาสัมพันธ์ (Public relations) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วยอันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (communication) อยู่มากการรายงานโดยทั่วไปหมายถึง วิธีการสถาบันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชาและหรือผู้ร่วมงาน ฯลฯ ความสำคัญของรายงานนั้นอยู่ที่จะต้องอยู่บนรากฐานของความจริง

๗) B=Budgeting หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุมงานวิธีการบริหารงบประมาณ โดยทั่วไปมักมีวงจรที่คล้ายคลึงกัน เรียกว่า “วงจรงบประมาณ” (Budget Cycle) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

a. การเตรียมงบประมาณ และการเสนอขออนุมัติ (Executive Preparation and submission)

b. การพิจารณาให้ความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislation Authority)

c. การดำเนินการ (Execution)

d. การตรวจสอบ (Audit)

กระบวนการบริหารนั้นน่าจะเพิ่มนโยบาย (Policy) และอำนาจหน้าที่ (Authority) เข้าไปด้วยโดยเรียกย่อ ๆ ว่า PAPOSDCORB ซึ่งในกรณีนี้อาจพิจารณาได้ว่า แผนงาน (Planning) ตามแนวเสนอของ ลูเธอร์ กุลลิก (Luther Gulick) และลินดอล เฮอร์วิก (Lyndall Urwick) นั้นน่าจะ ได้รวมนโยบาย (Policy) เข้าได้ด้วยแล้วส่วนอำนาจหน้าที่ก็น่าจะรวมไว้ในเรื่องการจัดองค์การ เพราะการบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ให้มีตำแหน่งหน้าที่ใด ๆ ย่อมจะต้องมีอำนาจหน้าที่อยู่ด้วยแล้วแต่ ถ้าจะแยกพิจารณาอำนาจหน้าที่ในลักษณะของทรัพยากรบริหารตามแนวของ วิลเลียม กรีนวูด (William Greenwood) แล้วจะเห็นเด่นชัดว่าอำนาจหน้าที่เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ เอร์เนสต์ เดล (Ernest Dale) ได้เสนอลำดับขั้นตอนกระบวนการบริหารไว้เป็นแนวใหม่ที่เน้นในทางการบริหารธุรกิจ อันประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้^{๕๐}

๑) การจัดองค์การ (Organizing)

๒) การวางแผน (Planning)

๓) การจัดการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ (Staffing)

๔) การอำนวยการ (Direction)

๕) การควบคุม (Control)

๖) การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Innovation)

๗) การเป็นตัวแทนองค์การ (representation)

จะเห็นได้ว่าข้อแตกต่างออกไปจากของ กุลลิก (Gulick) ได้กล่าวมาแล้ว อยู่ ๓ ประการ คือ

ก) การควบคุม การประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์และการเป็นตัวแทนขององค์การ กล่าวคือการควบคุม (Control) คือ การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ผู้บริหารหรือผู้จัดการจะต้องคอยสอดส่องดูแลอย่างเสมอว่าผลการปฏิบัติงานเป็นเช่นไรก้าวหน้าไปสู่ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงไรและจะต้องทราบการปฏิบัติงานทุกชั้นเพื่อที่จะสามารถแก้ไขสถานการณ์หรือ

^{๕๐}ศิริอร ชันรต์ถัด, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๓๖), หน้า ๒๕.

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานต้องเป็นไปจากแนวคิดที่กำหนดไว้การเสนอรายงาน (Reporting) ตามนัยของ Gulick จะรวมถึงการควบคุม (Control) ด้วยเพราะการรายงานก็เพื่อที่จะให้ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไปได้ทราบผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ หากมีปัญหาเกิดขึ้นจะได้สั่งการเปลี่ยนแปลงได้ทันที่ซึ่งเป็นวิธีของการควบคุมนั่นเองและในทำนองเดียวกันการจัดงบประมาณ (Budgeting) นั้นก็มีใช้เพียงแผนงานแต่อย่างเดียวกันนั้นหากสามารถใช้เป็นวิธีประสานงานและควบคุมที่ดีได้วิธีหนึ่งด้วยเช่น ในกรณีที่มีการใช้จ่ายเงินเกินงบประมาณที่กำหนดไว้ก็จะเป็นเครื่องชี้บ่งได้ว่าเกิดข้อบกพร่องในจุดใดจุดหนึ่งของการบริหารขึ้นแล้ว

ข) การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Innovation) หมายถึงการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และการพัฒนาแนวความคิดใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ในองค์กรซึ่งอาจจะโดยการพัฒนาความคิดของตัวเองหรือการประสานแนวความคิดใหม่และเก่าเข้าด้วยกันหรือแนวคิดจากสาขาวิชาอื่นมาปรับปรุงให้เหมาะสมหรือโดยการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นก็ได้การสร้างสรรค์ควรมีลักษณะเป็นการเสาะหาสิ่งใหม่ (Difficult to Search) เป็นการแก้ปัญหาและเป็นกิจกรรมที่น่าเรียนรู้ (Learning Activities) ซึ่ง เดล ก็เน้นว่าการสร้างสรรค์สิ่งใหม่เป็นหน้าที่สำคัญพื้นฐานของผู้บริหารเพราะการสร้างสรรค์นั้นอาจเป็นเทคนิคหรือขบวนการบริหารใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จร่วมกันขององค์กรได้

ค) การเป็นตัวแทนขององค์กร (Representation) โดยทั่วไปภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของนักบริหารก็คือการเป็นตัวแทนขององค์กรของตนในการติดต่อเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลภายนอกองค์กรซึ่งอาจได้แก่ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสถาบันทางการเงินหรือบริษัทของกิจการอื่น ๆ ตลอดจนผู้นำ ผู้บริโภคนและประชาชนต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อกิจการขององค์กรของตนและจะได้หาทางป้องกันแก้ไขให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ได้ทันที่

๒.๓.๕ คุณค่าของการบริหาร

คุณค่าของการบริหารมีดังนี้^{๕๐}

๑) คุณค่าในด้านการประหยัด (Economy) การประหยัดในที่นี้หาได้มีความหมายเพียงการที่จะระมัดระวังการใช้จ่ายใช้สอยเงินของประชาชน คือ ภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บมาเป็นรายได้เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชนเป็นส่วนร่วมเท่านั้นหากแต่จะต้องหมายรวมถึงการแสวงหาที่จะต้องใช้จ่ายเงินของทรัพย์สินของรัฐหรือขององค์กรด้วยความพิถีพิถันรอบคอบ

^{๕๐} มณี มากขาว, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาตำบลไม้ฝาด อำเภอเสนา จังหวัดศรีสะเกษ”, การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์), ๒๕๔๔, หน้า ๒๑.

ประกอบด้วยเหตุผลและมุ่งประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งนอกจากนั้นแล้วการบริหารแบบประหยัดนี้ก็คือทำอะไรจึงจะใช้เงินแต่น้อยให้ผลลัพธ์สูงสุดเพราะในทางปฏิบัติปัจจุบันนี้รัฐบาลต้องจ่ายเงินงบประมาณจำนวนมากในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สอยมาใช้ในการบริหารวิธีการที่จะใช้อุปกรณ์เหล่านี้ให้ได้รับประโยชน์สูงสุดคุ้มค่า จักว่าเป็นการประหยัดสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง

๒) คุณค่าในด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิภาพในที่นี้ หมายถึงการดำเนินงานให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหมายไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการทำงานที่ต้องการให้รับประโยชน์สูงสุดและการที่จะพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพหรือไม่ ก็พิจารณาได้จากผลงาน

สำหรับความหมายของประสิทธิภาพในการทำงานนี้ มีนักวิชาการบางท่าน เสนอความเห็นว่าเป็นสมการเชิงคณิตศาสตร์ ซึ่งอาจเขียนเป็นสูตรได้ ดังนี้คือ

$$E = (O - I) + S$$

E=Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O=Output คือ ผลงานที่ได้รับออกมา

I=Input คือ บรรดาทรัพยากรในทางบริหารทั้งหลายที่ใช้ไป

S=Satisfaction คือ ความพึงพอใจในผลงานที่ออกมาซึ่งเข้าใจได้ง่าย

และมีปัญหา ไม่มากนักถ้าพิจารณาเฉพาะในด้านการบริหารธุรกิจซึ่งเป้าหมายสำคัญอยู่ที่กำไรซึ่งเมื่อผลที่ได้มากกว่าทุนที่ลงในกิจกรรมนั้นย่อมมีกำไรและอาจถือเป็นข้อพิจารณาพื้นฐานได้ว่างานนั้นย่อมมีประสิทธิภาพ แต่การบริหารราชการหาได้เป็นเช่นนั้นไม่เหตุว่าเป้าหมายสำคัญของการบริหารราชการนั้นมุ่งมั่นในประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป็นที่ตั้งจะต้องรับผิดชอบสามารถสนองความต้องการและเจตนาของประชาชนจะนั้นการวัดประสิทธิภาพของการบริหารราชการจึงเป็นสิ่งที่วัดได้ด้วยเหตุนี้การที่นำเอาความพอใจ (Satisfaciton) ในความสำเร็จของงานเป็นองค์ประกอบการพิจารณาถึงความมีประสิทธิภาพในการบริหารเป็นสิ่งสำคัญและชอบด้วยเหตุและผล

นอกจากนี้ เดเนียล เลอร์เนอร์ (Daniel Letner) ได้ให้คำอธิบายความหมายของความพึงพอใจผลงานที่ได้รับออกมาเพิ่มเติมเป็นขยายความอีกว่าความพึงพอใจ (Satisfaciton) นั้น ต้องพิจารณาไปถึงความสำเร็จ (Achievement) และความมุ่งมาดปรารถนา (Aspiration) ในงานนั้นด้วยเพราะฉะนั้นความพึงพอใจในผลงานจึงอาจเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$\text{Satisfaction} = \text{Achievement} + \text{Aspiration}$$

๑) คุณค่าในด้านประสิทธิภาพ (Effectiveness) คำว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลนี้ ฟังดูมีความหมายใกล้เคียงกันมากหากจะพิจารณาให้เจาะจงไปแล้วก็จะเห็นได้ว่า

ประสิทธิผลนั้น หมายถึง การพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงดังประสงค์หรือที่คาดหวังไว้ เป็นหลักและความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพนี้อาจเกิดจากการปฏิบัติงานที่ไม่ประหยัด หรือไม่มีประสิทธิภาพก็ได้ เพราะประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการที่จะทำงานให้ได้ผลประโยชน์ สูงสุดส่วนประสิทธิผลก็เป็นเรื่องของการนำเอาผลงานที่สำเร็จดังที่คาดหวังไว้มาพิจารณาดังนั้นงาน ที่มีประสิทธิผลจึงไม่จำเป็นต้องมีประสิทธิภาพเสมอไป เช่น สมมติว่าการทำบัตรประจำตัว ประชาชนที่มีอยู่ในเกณฑ์ ตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไปจนถึง ๗๐ ปี นั้น ตั้งเป้าหมายว่าจะต้องทำให้ได้สำเร็จได้ ทั้งถึงทั้งประเทศภายใน ๕ ปี ในกรณีนี้หากสำเร็จงานจึงจะเกิดประสิทธิผลคือบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนจะสิ้นเปลืองงบประมาณสักเพียงใดก็เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงได้ด้านความไม่ ประหยัดแต่มีประสิทธิผล

๒) คุณค่าในด้านความเป็นธรรม (Equity) ความเป็นธรรมในที่นี้หมายถึงการที่ จะต้องบริหารด้วยความเป็นธรรมอย่างทั่วถึงและถ้วนหน้าปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชังโดยไม่ เลือกแบ่งแยกวรรณะ เชื้อชาติ และศาสนา คุณค่าในด้านความเป็นธรรมนี้หากจะพิจารณาโดยลึกซึ้ง แล้วก็จะเห็นว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารงานนั่นเองอย่างไรก็ดีความเป็นธรรมนี้ ยังคงเป็นสิ่งที่ได้รับการพร่ำร้องไต่หาและบางครั้งก็เฝ้าคอยกันอยู่เสมอจึงเป็นคุณธรรมที่นักบริหาร ทั้งหลายน่าจะช่วยกันผดุงความเป็นธรรมให้ดำรงอยู่ในมวลหมู่สังคมมนุษย์ต่อไป

๓) คุณค่าในด้านความซื่อสัตย์และมีเกียรติ (Honest and Honour) ความจริงในการ บริหารนี้เป็นที่ทราบกันและน่าจะกล่าวในทางเป็นธรรมเนียมการบริหารได้ว่าการปฏิบัติงานนี้ จะต้องดำเนินไปด้วยความซื่อสัตย์ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนและธรรมเนียมไม่ว่าจะเป็นการ บริหารราชการหรือบริหารธุรกิจก็ตามและเมื่อการปฏิบัตินั้นเป็นปฏิบัติที่ถูกต้องชอบความมีเกียรติก็ ย่อมจะเสริมส่งให้สูงยิ่งขึ้น^{๔๒}

สรุปคุณค่าของการบริหาร คือ

การบริหารที่ดีควรจะต้องมีผลงานที่มีคุณภาพมีการวางแผนและเป้าหมายที่ดีเพื่อให้มี ประสิทธิภาพและการบริหารที่ดีก็จะต้องมีความเสมอภาคไม่แบ่งชนชั้นวรรณะมีความเป็นธรรม เสมอต้นเสมอปลายสิ่งสำคัญคือต้องมีความซื่อสัตย์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

^{๔๒} พันจ่าเอกบุญรุ่ง ภูมทวี, “องค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ: ศึกษา กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคอนรวก อำเภอคอนทูน จังหวัดนครปฐม”, สารนิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า ๒๕-๓๒.

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๔.๑ ความหมายของสาธารณภัย (Disaster)

สาธารณภัย เป็นภัยที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษยชาติ ซึ่งได้เริ่มมีการศึกษาเกี่ยวกับสาธารณภัยในครั้งแรกเมื่อ พุทธศักราช ๒๔๖๐ โดยผู้ศึกษาชื่อ Samuel H. Prince ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคม จากการระเบิดของเรือบรรทุกอาวุธที่อ่าวฮาลิแฟกซ์ ในวาสโกเดียผลจากการศึกษาดังกล่าวทำให้นักวิชาการรุ่นหลังให้ความสนใจและใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านสาธารณภัยต่อมา ปัจจุบันสถานการณ์ ด้านสาธารณภัย ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่กำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย กล่าวคือ ยังมีการพัฒนาประเทศ ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้นเพียงใด สาธารณภัยก็ยิ่งเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น เป็นเงาตามตัวจนเป็นที่กล่าวโดยทั่วไปว่าสาธารณภัย คือ โรคที่เกิดจากการพัฒนาประเทศอย่างไม่เป็นระบบและไร้ทิศทาง^{๔๓}

สาธารณภัย หมายถึง ภัยที่เกิดกับคนหมู่มาก เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ฯลฯ^{๔๔}

สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีมาเป็นการไม่คาดคิดจากธรรมชาติ หรือมีผู้ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ^{๔๕}

นอกจากนี้ยังมีคำอื่น ๆ ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสาธารณภัย ได้แก่

ภัยพิบัติ หมายถึง สาธารณภัย อัน ได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ไฟฟ้า ภัยจากลูกเห็บ ภัยอันเกิดจากไฟฟ้า ภัยจากโรค หรือการระบาดของแมลง หรือศัตรูพืชทุกชนิดอากาศหนาวจัดจนสัตว์ต้องสูญเสียชีวิต ภัยสงคราม และภัยอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้าย ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีมาเป็นการไม่คาดคิดจากธรรมชาติหรือมีผู้ทำ

^{๔๓}เพชรรัตน์ แสนทวีสุข, “การบริหารงานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอุทกภัยของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี), ๒๕๕๒, หน้า ๒๒.

^{๔๔}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๓.

^{๔๕}ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

ให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือรัฐ^{๔๖}

อุบัติเหตุ หมายถึง ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ โดยที่อุบัติเหตุ หมายถึง อันตรายที่เกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจมาก่อน อุบัติภัยมาจากคำว่า อุบัติ แปลว่า การเกิดขึ้น กำเนิด + คำว่าภัย แปลว่า สิ่งที่น่ากลัว หรืออันตราย ปัจจุบันคำว่าอุบัติเหตุนิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง และจะใช้แทนคำว่า อุบัติเหตุ ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน โดยเป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษว่า Accident ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ

การป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง การดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันและบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากสาธารณภัย ภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรมไม่ว่าการดำเนินการนั้นจะได้กระทำก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยหรือภายหลังที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว และหมายความรวมถึงการอพยพประชาชนและส่วนราชการเพื่อการนั้น^{๔๗}

สรุปได้ว่า สาธารณภัย หมายถึง ภัยหรืออันตรายที่ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สินและสิ่งอื่น ๆ อย่างรุนแรง ประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- ๑) ภัยที่เกิดขึ้นกับคนหมู่มาก
- ๒) อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาหรือทุกสถานที่อย่างกะทันหันหรือค่อย ๆ เกิดขึ้น
- ๓) เป็นอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของประชาชน
- ๔) เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือรัฐ
- ๕) เกิดความต้องการในสิ่งจำเป็นพื้นฐานอย่างรีบด่วนสำหรับผู้ประสบภัย

๒.๔.๒ สาธารณภัย (Disasters) ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

- ๑) ภัยธรรมชาติ (Natural disasters)

^{๔๖}ราชกิจจานุเบกษา, ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

^{๔๗}สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๓-๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔.

๑.๑ ภาวะภัยแล้ง (Drought) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีแนวโน้มน้ำสูงขึ้นร่วมกันป่าไม้ที่ถูกทำลาย

๑.๒ น้ำท่วม (Flooded) เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพายุที่พัดผ่านประเทศไทย

๑.๓ พายุหมุน (Tropical cyclone) ในแต่ละปีจะมีพายุหมุนพัดผ่านประเทศไทย ปีละ ๓-๔ ครั้ง ซึ่งพายุที่เคยก่อความเสียหายให้มากที่สุดคือ พายุไต้ฝุ่นเกย์ พุทธศักราช ๒๕๓๒

๑.๔ ภาวะภัยหนาว เกิดขึ้นทุกปีในช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ

๑.๕ ภาวะการเคลื่อนไหวนของรอยเลื่อนแผ่นดิน (Seismological) ได้แก่ การเกิดแผ่นดินไหวซึ่งเกิดขึ้นมากในภาคเหนือ เนื่องจากรอยเลื่อนของแผ่นดินที่พม่าและจีนตอนใต้ ซึ่งในอนาคตจะส่งผลกระทบต่ออาคารสูง และเขื่อนที่มีมากในพื้นที่ภาคเหนือ^{๔๔}

๑.๖ สึนามิ (Tsunami) คือแผ่นดินไหวที่มีขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นบนพื้นโลกเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้เกิดคลื่นยักษ์ขนาดใหญ่ที่เรียกว่า สึนามิ (Tsunami) เป็นภาษาญี่ปุ่น ซึ่งยอมรับกันในระดับสากลว่า หมายถึง คลื่นยักษ์ที่มีลักษณะของคลื่นกระจายจุดศูนย์กลางออกไปโดยรอบของจุดกำเนิดคลื่นในลักษณะของรัศมีรอบวงกลมลักษณะของคลื่นจะมีช่วงคลื่นยาวมาก (Long-period) มีสาเหตุจากท้องทะเลหรือมหาสมุทรที่มีขนาดพื้นที่กว้างมาก ๆ ได้รับการกระทบกระเทือนจากแรงสั่นสะเทือนจากธรรมชาติ เช่น จากแผ่นดินไหว เป็นต้น

๑.๗ ไฟป่า (Wild fire) เกิดขึ้นในช่วงเดือนมกราคม - พฤษภาคมของทุกปี พื้นที่ที่พบบ่อยครั้งคือภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ส่วนกรุงเทพมหานครนั้นส่วนใหญ่เกิดที่แถบชานเมืองออกไปที่มีพื้นที่เต็มไปด้วยวัชพืช^{๔๕}

๒) สาธารณภัยจากการกระทำของมนุษย์ (Man – made disaster)

๒.๑ อุบัติภัยจากเทคโนโลยี (Technological disaster) เป็นผลมาจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้าน แต่ขณะเดียวกันมีประชาชนหรือผู้ใช้เทคโนโลยี

^{๔๔}ธานี สามารถกิจ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : กรณีศึกษาอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๖, หน้า ๑๔.

^{๔๕}วัชรารัตน์ กวณะปาณิก, รำลึก ๑ ปีสึนามิ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕.

เหล่านั้นขาดทักษะและความรู้ในการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งยังเกิดจากความประมาท เช่น อุบัติเหตุบนถนน รถไฟชนกัน และเครื่องบินตก เป็นต้น

๒.๒ อุบัติภัยจากอุตสาหกรรม (Industrial disaster) ด้านอุตสาหกรรมเกิดจากการใช้วัตถุดิบพลังงานและสารเคมีมากขึ้นในภาคอุตสาหกรรม เช่น การรั่วของสารเคมี หรือ ไฟฟ้าลัดวงจร ยาลบคำผิด เป็นต้น

๒.๓ สิ่งก่อสร้างถล่ม และไฟไหม้อาคาร เกิดขึ้นบ่อยครั้งจากความประมาทและการขาดความรับผิดชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเหตุการณ์ไฟไหม้นั้นสูญเสียทั้งทรัพย์สินและชีวิตซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นมากในกรุงเทพมหานครที่มีอาคารมากมาย

๒.๔ การก่อวินาศกรรม เกี่ยวข้องกับนานาชาติประเทศที่ผู้ก่อการร้ายมักใช้ประเทศเป็นที่พักหลบซ่อนตัวหรือที่วางแผนเพื่อก่อเหตุต่าง ๆ ในประเทศโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

๒.๕ การชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล เกิดจากการเปิดเสรีทางความคิดเห็นทางการเมือง โดยประชาชน นักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียกร้องความยุติธรรมโดยการปราศรัยชุมนุมประท้วงกัน มีคำพูดที่ชกจูง โน้มน้าวจนเกิดแรงจูงใจที่กระทำการอันรุนแรงขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร^{๖๐}

สรุปได้ว่า สาธารณภัยในบางชนิดอาจเกิดขึ้นได้ทั้งธรรมชาติและจากสาเหตุมนุษย์ อาจจะมีเกิดขึ้นได้ทั้งการสันดาปขึ้นเองหรือจากการลอบวางเพลิงไฟไหม้ป่า ซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ จึงก่อให้เกิดมหาอุทกภัยท่วมบ้านเรือน การระบาดของโรค อาจเกิดจากโรคระบาดเองโดยตรง หรือการใช้สงครามเชื้อโรค

๒.๔.๓ ปัจจัยที่ทำให้เกิดสาธารณภัยในประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อนชื้นที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม และพายุหมุนเขตร้อน จึงมีปัญหามากของภัยพิบัติจากภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยจากแผ่นดินถล่ม ภัยแล้ง ภัยจากไฟป่า เป็นต้น และประเทศไทยตั้งอยู่ ณ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเป็นศูนย์กลางของภาคพื้นเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้ จึงมีเขตแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศที่มีเหตุการณ์ไม่สงบสุขทำให้เกิดปัญหาของภัยพิบัติจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ภัยจากกัมบระเบิดภัยจากการอพยพ / ย้ายถิ่นฐานอย่างผิดกฎหมายภัยจากการก่อการร้าย เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาประเทศโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและด้านอุตสาหกรรม ได้ก่อให้เกิดภัยพิบัติจากการกระทำของ

^{๖๐}ธานี สามารถกิจ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : กรณีศึกษาอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า ๑๘.

มนุษย์อีกหลายประการ เช่น ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง อากาศเป็นต้น

ปัจจุบันสถานการณ์ภัยพิบัติของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เช่น เกิดมหาอุทกภัยครั้งรุนแรงที่สุดในประเทศไทย เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (Climate change) และจากสาเหตุอื่น ๆ ดังนั้นประเทศไทยควรต้องศึกษาและปรับข้อมูลเพื่อการบรรเทาภัยพิบัติจากภัยพิบัติอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ให้ทันสมัยอยู่เสมอ^{๖๐}

๑) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก

ปัจจัยภาวะโลกร้อนหรือปฏิกิริยาเรือนกระจก (Green house effect) ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้ในโรงงานอุตสาหกรรม และยานพาหนะทำให้ภูมิอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงไป เกิดปรากฏการณ์ เช่น เอลนีโนและลานินญา ส่งผลให้สภาพอากาศแปรปรวน เกิดฝนตกหนัก อากาศหนาวจัด และบางครั้งประสบภาวะแห้งแล้งยาวนาน

๒) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

ปัจจุบันพบว่าป่าไม้ในประเทศลดลงถึงปีละประมาณ ๑ ล้านไร่ ขณะที่การปลูกทดแทนทำได้ ๑.๒๗ แสนไร่ และบำรุงรักษาป่าทำได้ปีละ ๒.๕ แสนไร่ ซึ่งแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวไม่ทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัด คือ ปริมาณน้ำฝนรายปี แม้จะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่สถิติการเกิดสาธารณภัยเพิ่มขึ้นและรุนแรงขึ้น ซึ่งล้วนแต่มาจากปัญหาการไม่มีพื้นที่ป่าต้นน้ำคอยดูดซับน้ำฝน ทำให้น้ำป่าส่วนใหญ่ไหลหลากจากต้นน้ำสู่พื้นที่ท้ายน้ำอย่างรวดเร็ว

๓) การขยายตัวของชุมชน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่เป็นไปตามผังเมือง จากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้มีความต้องการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งการขยายตัวของชุมชนมักเป็นไปตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น มากกว่าการปฏิบัติตามกรอบผังเมือง อีกทั้งการออกแบบถนน สะพาน บางครั้งมิได้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีอุทกภัยที่จังหวัดอุดรธานี และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เกิดจากประสิทธิภาพในการระบายน้ำต่ำ และมีสิ่งกีดขวางการระบายน้ำ เป็นต้น

^{๖๐} กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, แผนปฏิบัติการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติแห่งชาติในเชิงยุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๔), หน้า ๖.

๔) การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

จากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าปัจจุบันมีการนำเข้าสู่สารเคมีและวัตถุอันตรายมาใช้ในการผลิตของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งหากขาดการควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัด ก็จะทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงได้ และที่ผ่านมาเริ่มมีอุบัติภัยเกิดขึ้นจากสารเคมีและวัตถุอันตรายบ่อยครั้งขึ้น^{๒๒}

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดสาธารณสุขภัยในประเทศไทย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลกภาวะโลกร้อน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ หรือการขยายตัวของชุมชน และการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี อันเกิดจากการจากการกระทำของมนุษย์

๒.๕ การดำเนินการและจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย

๒.๕.๑ บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย

รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยโดยดำเนินการเพื่อเตรียมการป้องกันภัยการศึกษาทำความเข้าใจ วางแผน สืบรวจ เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ฝึกอบรมบุคลากร จัดวางระบบประสานงาน ตลอดจนการอพยพประชาชน กำหนดพื้นที่อยู่อาศัย หรือห้ามมิให้เข้าไปอยู่ในเขตอันตรายหรือเขตปฏิบัติการป้องกันภัย รักษาพยาบาลและจัดการสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัยด้วย ในการนี้รัฐยังมีอำนาจออกกฎหมายกำหนดรายละเอียดและจัดองค์กรในการปฏิบัติการ ซึ่งในขณะนี้ก็มีกฎหมายที่ได้กำหนดเกี่ยวกับการนี้ไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๒๒ เพื่อวางระบบป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ซึ่งหมายถึงการป้องกันและบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากสาธารณสุขทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรม ตลอดจนการอพยพประชาชนและส่วนราชการเพื่อการนั้น การดำเนินงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ การเตรียมการ และการดำเนินการป้องกัน

ในชั้นเตรียมการนั้น ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในแต่ละท้องที่จะต้องวางแผนเฉพาะในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขึ้น และทบทวนปรับปรุงทุกปี ให้สอดคล้องกับแผนหลักในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ทั้งยังต้องจัดให้มีการสำรวจสถานที่ อุปกรณ์ หน่วยงาน

^{๒๒} คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยแห่งชาติ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย กระทรวงมหาดไทย, แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

เพื่อใช้ในการป้องกันภัยจัดหาอุปกรณ์และสถานที่ปฏิบัติการป้องกันภัยตามความจำเป็น มีการอบรมและฝึกซ้อมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยเฉพาะอีกด้วย^{๖๓}

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๓ ว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร มาตรา ๓๒ กำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(๒) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครของกรุงเทพมหานคร

(๓) จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

(๔) ดำเนินการให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับอันตราย หรือเสียหายจากสาธารณภัย รวมตลอดทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย และการปฏิบัติการใด ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๓), (๔) และ (๕) ให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมีอำนาจสั่งการส่วนราชการและหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งประสานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจสั่งการควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดให้ภารกิจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร^{๖๔}

^{๖๓}กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มาตรฐานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๘), หน้า ๖.

^{๖๔}ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พุทธศักราช ๒๕๕๐, อ้างแล้ว, หน้า ๑๔.

๒.๕.๒ ขั้นตอนการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้แก่การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความยอมรับให้เกิดขึ้น การรวบรวมข้อมูลที่ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การเตรียมการจัดทำแผนจึงประกอบด้วย

๑) การแต่งตั้งคณะผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผน (Planning team) พิจารณาแต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชน เพื่อรับผิดชอบการพิจารณาทบทวนปรับปรุงและจัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่

๒) กระบวนการจัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่ (Planning Procedure) ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่

(๑) การทบทวนแผนที่มีอยู่เดิม (Review of existing plan) การทบทวนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการพิจารณาแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน และลดเวลาในการหาข้อมูลบางส่วน รวมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่ กับแผนอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้นนอกจากนี้ การทบทวนแผนจะเกิดประโยชน์ในการพิจารณาว่า แผนที่จะปรับปรุงใหม่ มีข้อดีกว่าแผนเดิมในด้านใดบ้างและข้อมูลที่เพิ่มเติมคืออะไร เพื่อจะได้กำหนดแผนฉบับใหม่ให้ถูกต้องสอดคล้องกับแนวโน้มของภัยพิบัติที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) การวิเคราะห์ความเสี่ยงอันตราย (Hazards analysis) การวิเคราะห์ความเสี่ยงอันตราย ถือเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนแรกในการจัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่ ซึ่งจะต้องอาศัยการรวบรวมสถิติข้อมูลในพื้นที่ทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมมาวิเคราะห์และประเมินหาระดับและโอกาสของความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้นในเขตท้องที่ และจัดเรียงลำดับความเสี่ยงภัยแต่ละชนิด

(๓) การประเมินความสามารถขององค์กร (Capability assessment) การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงภัย จะทำให้ทราบถึงสถานการณ์ของพื้นที่ว่ามีโอกาสได้รับอันตรายจากภัยแต่ละชนิดมากน้อยเพียงใด แต่การจัดการภัยพิบัติได้จะต้องมีข้อมูลที่เป็นต่อกรวางแผนในขั้นต่อไป ได้แก่

- ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย สถานีดับเพลิง สถานีตำรวจ โรงพยาบาล รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ บุคคลสำคัญ ผู้นำ อปพร. รถยนต์ดับเพลิง รถกู้ภัย เครื่องจักรกลหนัก รถบรรทุก

น้ำ รถโดยสาร อุปกรณ์ช่วยหายใจ-SCBA ฯลฯ แผนที่ในภาพรวมและเฉพาะส่วน แผนที่พื้นที่เสี่ยงภัย แผนที่ตั้งจุดอันตราย แผนที่เส้นทางอพยพ แผนที่รับการอพยพ

- ข้อมูลสถานที่สำคัญ เชื้อนหรืออ่างเก็บน้ำ โรงงานอุตสาหกรรม สถานี ข้อมูลเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ถนนสายหลัก ถนนสายรอง เพื่อกำหนดเส้นทางส่งกำลังบำรุง เส้นทางอพยพ หรือเส้นทางฉุกเฉิน ข้อมูลที่ได้รวบรวมดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ขีดความสามารถขององค์กร ว่ามีความพร้อมรับมือกับความเสียหายที่ได้ประเมินไว้มากน้อยเพียงใด และเป็นประโยชน์ในการสั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัดในการแก้ไขปัญหาสาธารณภัยของท้องถิ่นรถไฟ สถานีขนส่ง ชุมสาย โทรศัพท์ โรงพยาบาล^{๒๔}

(๔) การจัดทำร่างแผน หลังจากที่ได้มีการทบทวนแผนเดิมที่มีอยู่และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดวิเคราะห์ชนิดของภัยและโอกาสที่จะเกิดในพื้นที่ รวมทั้งพิจารณาทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถขององค์กรในพื้นที่แล้ว จะสามารถจัดทำร่างแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตพื้นที่ได้อย่างไรก็ตาม การจัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนดังกล่าวนั้น จะต้องระลึกไว้เสมอว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้ชุมชนมีการเตรียมความพร้อมที่ดี เพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย ภายใต้ความเสียหายอันตรายจากสาธารณภัยประเภทต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่

๒.๕.๓ การวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยในพื้นที่ (Risk analysis) การวางแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ที่มีความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นนั้น จะมีการคาดคะเน (forecast) หรือประเมิน (assess) ว่าในเขตพื้นที่รับผิดชอบมีความเสี่ยงภัยชนิดใดและภัยดังกล่าวมีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด ซึ่งการประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยประกอบด้วย

๑) การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงภัย ที่สำคัญ ได้แก่

(๑.๑) สถิติการเกิดภัยแต่ละชนิดในเขตท้องที่

(๑.๒) ลักษณะกายภาพ เช่น ลักษณะภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง พื้นที่ ทิศทาง การไหลของน้ำ อาณาเขตติดต่อ ที่ราบ ที่ลุ่ม ฯลฯ

(๑.๓) ลักษณะภูมิอากาศ เช่น ปริมาณน้ำฝนต่อเดือน/ปี อุณหภูมิตามฤดูกาลต่าง ๆ

(๑.๔) สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ที่อาจเกิดอันตราย เช่น โรงแรม อาคารสูง โรงภาพยนตร์ห้างสรรพสินค้า โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

๒) การประเมินความเสี่ยงภัย โดยการพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

(๒.๑) ความถี่หรือโอกาสที่จะเกิดภัย

^{๒๔} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มาตรฐานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, อ้างแล้ว, หน้า ๗.

(๒.๒) ผลกระทบต่อชีวิต ร่างกายคน

(๒.๓) ความเสียหายต่อทรัพย์สิน

๓) การกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัย (Risk area) ซึ่งพิจารณาได้จากเกณฑ์

เบื้องต้น คือ

(๓.๑) เป็นพื้นที่ที่เคยเกิดภัยนั้น ๆ เป็นประจำ

(๓.๒) เป็นพื้นที่ที่หากเกิดภัยแล้ว จะมีความเสียหายสูง เช่น ชุมชนแออัด อาคารสูง สถานบันเทิง พื้นที่ท้ายเขื่อน โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น^{๖๖}

๒.๕.๔ การจัดโครงสร้างและกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในกองอำนวยการ ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ประกอบด้วย ๗ ฝ่าย ได้แก่

๑) ฝ่ายอำนวยการ รับผิดชอบแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และแผนที่เกี่ยวข้อง ประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งติดตามผลการปฏิบัติงานฝ่ายต่าง ๆ ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายการจัดประชุม การตั้งการปฏิบัติการกิจของส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติตามคำสั่งผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด รวมทั้งงานธุรการและงานอื่นที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายใด

๒) ฝ่ายแจ้งเตือนภัย รับผิดชอบติดตามข้อมูล การพยากรณ์อากาศเผื่อระวังติดตาม สถานการณ์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และการแจ้งเตือนภัย

๓) ฝ่ายประสานการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รับผิดชอบการประสานการสั่งใช้ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ ครุภัณฑ์กู้ภัย การขนส่งเครื่องอุปโภคบริโภค การขนย้ายผู้อพยพ การรักษาพยาบาลผู้ป่วย รวมทั้งการลำเลียงผู้ที่ได้รับบาดเจ็บส่ง โรงพยาบาล การระดมกำลังพลและอาสาสมัครทุกรูปแบบ ตลอดจนการจัดระเบียบสำหรับผู้อพยพ เช่น การจัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราว การสุขภาพจิต เป็นต้น

๔) การประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ จัดการ ข่าวการสื่อสารและการประสานงานด้านสื่อมวลชนและติดตั้งกำกับดูแลเครื่องมืออุปกรณ์และระบบสื่อสารกับเครือข่ายต่าง ๆ รวมทั้งการรับส่งข่าวสารกับหน่วยงานต่าง ๆ

๕) ฝ่ายการเงิน รับผิดชอบการรับบริจาคสิ่งของ เงินสด และจัดทำบัญชีควบคุมไว้ เป็นหลักฐาน สรุปยอดรายงานผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดทราบ และดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การเบิกจ่ายเงินฉุกเฉิน ในกรณีที่เกิดภัยพิบัติขึ้น

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน.

๖) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย รับผิดชอบการรักษาความปลอดภัย สถานที่เกิดเหตุและพื้นที่การอพยพ รวมทั้งการจัดระเบียบการจราจรในเส้นทางคมนาคม

๗) ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ รับผิดชอบการซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เส้นทางคมนาคม สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่เสียหาย เพื่อให้สามารถใช้งานได้ในปีเบื้องต้น สำรวจความเสียหายและให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๕๖^{๖๓}

๒.๕.๕ การซ่อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

สาธารณภัยที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้นำมาซึ่งความสูญเสียชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินทั้งของประชาชนและของรัฐเป็นจำนวนมาก รวมทั้งส่งผลกระทบต่อและสร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจและสังคมประเทศคิดเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปีการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากสาธารณภัย โดยกำหนดให้มีการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนมีความเข้าใจหลักการ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ สามารถจัดการสาธารณภัยได้อย่างทันท่วงทีที่มีภัยเกิดขึ้นอีกทั้งเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในเบื้องต้นเมื่อเกิดสาธารณภัย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกซ้อมแผน

การดำเนินการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้มีหน้าที่ในการจัดการและอำนวยความสะดวกฝึกซ้อมแผนฯ ต้องมีหน้าที่และขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยแบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมการ

๑) จัดทำแผนเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยแบ่งเป็นแต่ละประเภทของแต่ละภัยอย่างชัดเจน เช่น แผนเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาอุทกภัย แผนเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาवादภัยแผนเฉพาะกิจป้องกันและระงับอัคคีภัย เป็นต้น ทั้งนี้ แผนเฉพาะกิจดังกล่าวต้องกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยกำหนดพื้นที่อพยพ การกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับภัย (ตามประเภทของภัย ขึ้นอยู่กับหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน โดยให้พิจารณาความเหมาะสมกับภัยนั้น ๆ) ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และภายหลังจากภัยผ่านพ้นไปแล้ว ผังการติดต่อสื่อสารเครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

๒) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบตามความสามารถของหน่วยงานและบุคลากร เช่น การรักษาพยาบาล มอบให้หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบ การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมอบให้ตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยมอบหมายให้หน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบ เป็นต้น ทั้งนี้คำสั่งดังกล่าวข้างต้นจะถูกกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนเฉพาะกิจ

๓) กำหนดงบประมาณสำหรับการเตรียมการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยพิจารณาตามความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อมแผน กำหนดเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าเดินทาง ค่าพาหนะ ค่าเช่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการฝึกทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ และค่าอื่น ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ประชุมเตรียมความพร้อมและแบ่งมอบภารกิจ

ก่อนการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้รับผิดชอบการฝึกซ้อมแผนต้องจัดประชุมเตรียมความพร้อมและแบ่งมอบภารกิจให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตามคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อกำหนดสถานการณ์จำลอง ขั้นตอนและวิธีการฝึก ซึ่งจะต้องกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพของสาธารณภัยที่จะฝึกซ้อม โดยมอบหน้าที่ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนฯ ตามความสามารถหรือความชำนาญของหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ ควรกำหนดเป็นแผนและตารางการฝึกซ้อมแผนที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย เช่น เมื่อเกิดสถานการณ์เพลิงไหม้ หน่วยที่ได้รับแจ้งเหตุมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างไร การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการกำหนดหน่วยงานหลักในการวินิจฉัยสั่งการและการควบคุมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมการปฏิบัติการแต่ละครั้ง

ขั้นตอนที่ ๓ ทดสอบภาคทฤษฎี

จุดมุ่งหมายของการทดสอบภาคทฤษฎี เพื่อเป็นการทดสอบการวางแผน การอำนวยความสะดวก สั่งการและการประสานงานของหน่วยปฏิบัติตามแผน ซึ่งจะเป็นการทบทวนการเข้าใจตามระเบียบปฏิบัติและการดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งทดสอบประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร ที่ใช้อยู่จริงในปัจจุบัน โดยการสมมติสถานการณ์และแจ้งข่าวเข้าสู่ระบบ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามขั้นตอนและแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดไว้ โดยมีหน้าที่ประจำกองอำนาจการฯติดตามการปฏิบัติและการส่งข่าวของหน่วยต่าง ๆ

การดำเนินการทดสอบภาคทฤษฎี เช่น สมมติสถานการณ์สาธารณภัย อุทกภัยและโคลนถล่มโดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

๑) กรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งเป็นหน่วยระวังภัย ได้แจ้งเตือนสภาพอากาศไปยังสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒) สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แจ้งเตือนให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด และกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่เตรียมรับสถานการณ์ โดยแจ้งเตือนให้ประชาชนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์

๓) เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่มีหน้าที่ประสานงานฯ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนเฉพาะกิจ ที่ได้จัดทำไว้ เพื่อทำการกู้ภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งวิธีการทดสอบจะกระทำ โดยให้หน่วยปฏิบัติ รายงานการปฏิบัติไปยังศูนย์ประสานงานฯ อย่างต่อเนื่องจนจบสถานการณ์

ขั้นตอนที่ ๔ การฝึกภาคปฏิบัติจริง เป็นการนำภาพรวมการทดสอบภาคทฤษฎีมาฝึกปฏิบัติจริง โดยจะจัดตั้งกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่เป็นศูนย์ประสานงานฯ ในการวางแผน ควบคุม สั่งการจริงซึ่งจะสมมติสถานการณ์สาธารณภัย โดยกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ เมื่อได้รับแจ้งข่าวสารจากพื้นที่ว่ามีสาธารณภัยเกิดขึ้น กองอำนาจการฯ จะสั่งและประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือส่วนราชการอื่น ๆ ในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในแผนเฉพาะกิจ เป็นต้น เพื่อทำการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้ประสบภัย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่ ๔ ฝึกภาคปฏิบัติจริง

๑) การฝึกจริงในพื้นที่การฝึก ดังนี้

(๑) กำหนดพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย จัดทำสถานการณ์จำลอง พร้อมกับเตรียมผู้ประสบภัย

(๒) จัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ที่เกิดภัย และเป็นหน่วยงานหลักในการสั่งการ อำนาจการ วางแผน และประสานการปฏิบัติ พร้อมทั้งขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

(๓) ชุดปฏิบัติการกู้ภัย จัดกำลังเจ้าหน้าที่เข้าแก้ไขสถานการณ์ พร้อมทั้งค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ไปยังพื้นที่ปลอดภัยที่ได้กำหนดไว้ตามแผนเฉพาะกิจ

(๔) ชุดปฏิบัติการพยาบาล ดำเนินการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย และนำคนป่วยส่งไปยังโรงพยาบาลเพื่อให้การรักษาต่อไป

(๕) ชุดฟื้นฟู เข้าดำเนินการภายหลังจากภัยผ่านพ้นไปแล้ว โดยดำเนินการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นด้านปัจจัยสี่แก่ผู้ประสบภัย รวมทั้งการปลอบขวัญและการส่งเสริมอาชีพเพื่อทดแทนการขาดรายได้

๒) การประเมินผลการปฏิบัติจริง

การประเมินผลการทดสอบการปฏิบัติจริง จะทำการประเมินในเรื่องความเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร ความรวดเร็วในการปฏิบัติ ความรวดเร็วในการส่งข่าว ประสิทธิภาพของเครื่องมือสื่อสาร ตลอดจนความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดนิทรรศการ (STATIC SHOW)

๑) การเชิญหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ซึ่งมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ทันสมัย ร่วมจัดนิทรรศการ จะเป็นการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ

๒) จัดทำเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ ภาพพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ ฯลฯ ประกอบการฝึกซ้อม เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบขั้นตอนการเตรียมความพร้อม และการปฏิบัติทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังจากที่ภัยผ่านพ้นไปแล้ว^{๖๔}

๒.๕.๖ ความหมายและสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

๑) ความหมายอุทกภัย

ในแต่ละปีประเทศไทยจะประสบปัญหาภัยธรรมชาติจากอุทกภัยหรือภัยจากน้ำท่วมในพื้นที่ที่อยู่อาศัย และพื้นที่เกษตรกรรม ที่ก่อให้เกิดเสียหายและภัยพิบัติที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก และถึงแม้ว่าทางหน่วยงานภาครัฐ ได้มีมาตรการป้องกันและแก้ไขมาตลอด แต่ก็ยังคงจะมีปัญหาน้ำท่วมเสมอในแต่ละปีที่ผ่านมาจนกระทั่งในปัจจุบัน มีผลกระทบต่อการดำรงชีพหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เกิดความเสียหายหรือถูกทำลาย สัตว์และพืชพรรณธัญญาหารต่าง ๆ ได้รับความเสียหาย และเกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เช่น การสูญเสียน้ำดินไปกับกระแสน้ำ เป็นต้น

อุทกภัย หมายถึง ภัยอันตรายที่เกิดจากน้ำท่วม^{๖๕}

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

^{๖๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, อ้างแล้ว, หน้า ๔๕๔.

อุทกภัย หมายถึง อันตรายจากน้ำท่วมที่เกิดจากระดับน้ำในแม่น้ำทะเลและมหาสมุทรสูงมาก จนท่วมทันดินฝั่งและตลิ่ง ไหลท่วมสิ่งก่อสร้าง ที่พักอาศัย ด้วยความรุนแรงของกระแสน้ำ ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก^{๑๐}

ในทางอุทกวิทยาอาจตีความหมายของอุทกภัยได้เป็น ๒ อย่าง คือ อย่างที่ ๑) หมายถึง ปริมาณน้ำที่ไหลบ่ามาทำความเสียหายให้กับชีวิตหรือทรัพย์สินของมนุษย์ อย่างที่ ๒) หมายถึง ระดับของพื้นผิวน้ำที่ขึ้นสูงผิดปกติไปจากระดับธรรมดาของลำน้ำนั้น ๆ ก็ถือได้ว่าเป็นเกิดอุทกภัย หรือมีน้ำท่วมเกิดขึ้นไปในบริเวณนั้นแล้ว การที่น้ำท่วม เนื่องมาจากมีพายุฝนตกหนักมากทำให้เกิดน้ำไหลหลาก หรือมีน้ำมากผิดปกติ สภาพพื้นที่รองรับน้ำฝนมีส่วนทำให้เกิดน้ำท่วมมากน้อยแตกต่างกัน ปกติฝนที่ตกหนักมักตกในระยะเวลาสั้น ๆ แต่ฝนที่ตกติดต่อกันยาวนานมักจะตกเบา ๆ พื้นที่ที่มีสิ่งปกคลุมมักมีการดูดซับน้ำ ได้สัดส่วนพื้นที่ที่ปราศจากสิ่งปกคลุมจะมีน้ำไหลบ่าไปตามหน้าดินมาก เป็นเหตุให้เกิดน้ำท่วมได้ง่าย^{๑๑}

๒) ลักษณะของอุทกภัยมีความรุนแรงและรูปแบบต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่โดยมีลักษณะดังนี้

๑) น้ำท่วมฉับพลัน (Flash Floods) หรือน้ำป่าไหลหลาก เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิด จากฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความชันและมีคุณสมบัติในการกักเก็บน้ำน้อย เช่น บริเวณพื้นที่ที่มีความชันและมีดิน ไม้ยืนต้นน้อย หรือต้นน้ำซึ่งมีความชันของพื้นที่มาก หรือพื้นที่ที่ถูกทำลายทำให้การกักน้ำหรือการดำนน้ำลดน้อยลงทำให้น้ำไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำเบื้องล่างอย่างรวดเร็ว น้ำท่วมฉับพลันมักเกิดขึ้นหลังจากฝนตกหนักไม่เกิน ๖ ชั่วโมง และมักเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขา เนื่องจากน้ำท่วมฉับพลันมีความรุนแรงและเคลื่อนที่ด้วยความรวดเร็ว โอกาสที่จะป้องกันและหลบหนีจึงมีน้อย ดังนั้นความเสียหายจากน้ำท่วมฉับพลันจึงมีมาก

๒) น้ำท่วมขัง เป็นลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำสะสมจำนวนมากที่ไหลบ่าในแนวระนาบจากที่สูง ไปยังที่ต่ำ หรือเป็นสภาวะน้ำท่วมขังที่เกิดจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพหรือระบายน้ำไม่ทัน มักเกิดบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ และบริเวณชุมชนเมืองใหญ่ ๆ มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปซึ่งเกิดจากฝนตกหนักบริเวณนั้น ๆ ติดต่อกันเป็นเวลาหลายวันหรือเกิดจากสภาวะน้ำท่วมตลิ่ง น้ำท่วมขังส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณท้ายน้ำและมีลักษณะแผ่เป็นบริเวณกว้าง เนื่องจากไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน

^{๑๐}ศิริชัย จำสุวรรณ, การป้องกันอุทกภัย (Flood Protection), (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕.

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

๓) น้ำล้นตลิ่ง ที่เกิดจากฝนตกต่อเนื่องที่ปริมาณน้ำจำนวนมากไหลลงสู่ลำน้ำ หรือแม่น้ำมีปริมาณมากจนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่างหรือออกสู่ปากแม่น้ำไม่ทัน ทำให้เกิดสถานะ น้ำล้นตลิ่งเข้าท่วมบ้านเรือนตามสองฝั่งจนได้รับความเสียหาย

๓) สาเหตุของการเกิดอุทกภัย

- ฝนตกต่อเนื่องเป็นเวลานานและฝนตกหนัก อาจเนื่องมาจากพายุหมุนเขตร้อน ผ่านร่องมรสุม ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

- ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มหรือที่ราบ

- พืชพรรณธรรมชาติถูกทำลาย จึงทำให้ไม่มีการซึมซับน้ำ เพื่อเก็บกักไว้ในดิน จึงทำให้น้ำไหลผ่านผิวดินไปอย่างรวดเร็ว

- น้ำป่าไหลหลากจากภูเขาที่เป็นต้นน้ำลำธาร เป็นลักษณะน้ำท่วมฉับพลันซึ่ง ก่อให้เกิดความเสียหายบริเวณชุมชนในที่ราบเชิงเขา ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้แม้ไม่มีฝนตกในบริเวณ นั้นแต่ได้มีฝนตกหนักมากบริเวณต้นน้ำซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป กระแสน้ำจะไหลลงสู่ที่ราบอย่างรวดเร็วและรุนแรง หรืออาจเกิดเนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำลำธาร การใช้ประโยชน์ที่ดินผิด หลักการ เช่น ไร่ที่คืนที่สูงบนภูเขาที่มีความลาดชันมาทำการเพาะปลูก แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องทำ กสิกรรมหรือเพาะปลูกต้องปฏิบัติตามหลักวิชาการ คือควรทำเป็นขั้นบันไดขวางตามความลาดชัน ในการเพาะปลูกเพื่อชะลอความเร็วของกระแสน้ำและการพังทลายของผิวดิน

- น้ำทะเลหนุน ทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำสูงขึ้น การไหลของน้ำในแม่น้ำจะช้า หรืออาจจะหยุดไหล จึงไม่สามารถระบายลงสู่ทะเลได้ ระดับน้ำจึงสูงขึ้นท่วมบริเวณริมฝั่งแม่น้ำได้

- เขื่อนพัง ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากเป็น บริเวณกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณ ใกล้เคียง เนื่องจากปริมาณน้ำจำนวนมากมหาศาลที่กักเก็บไว้ในเขื่อนจะเคลื่อนที่ด้วยความเร็วมาก โอกาสที่จะหลบหนีจึงมีน้อย นอกจากจะ ทราบล่วงหน้าเท่านั้น

- ทางระบายน้ำไม่ดีพอหรืออุดตัน^{๑๒}

๔) การป้องกันและบรรเทาอุทกภัยให้ได้ผลดี

การป้องกันและบรรเทาอุทกภัยให้ได้ผลดี ควรได้มีการแบ่งเขต และใช้วิธีการ ให้เหมาะสมกันแต่ละพื้นที่นั้นๆ โดยทั่วไปอาจแบ่งได้เป็น ๒ เขต ดังนี้

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒.

๑) พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำตอนบน (Upstream Watershed) ส่วนมากพื้นที่บริเวณนี้จะเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีลักษณะเป็นภูเขาสูงชัน การไหลบ่าของน้ำรุนแรง แนวทางการป้องกัน โดยการปลูกต้นไม้ยืนต้น หรือพืชคลุมดิน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มอัตราการดูดซึมและการเก็บกักน้ำ

๒) พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำตอนล่าง (Down – stream Watershed) มักจะเป็นที่ราบลุ่ม เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนอย่างหนาแน่น การไหลบ่าของน้ำ เนื่องจากฝนตกหนัก ผิดปกติจนเกินความสามารถของลุ่มน้ำจะรับได้ แนวทางการป้องกัน มักจะเน้นไปในทางการก่อสร้าง วิศวกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น สร้างเขื่อนสำหรับเก็บกักน้ำ การขุดลอกแม่น้ำ คลอง ซึ่งเป็น การป้องกันเฉพาะหน้าแต่การป้องกันอุทกภัยอย่างถาวร ควรเน้นหนักไปในทางป้องกันต้นน้ำ ล้ำธาร และการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ถูกหลัก

๕) ผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัย

๑. น้ำท่วมอาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง บ้านเรือนหรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่แข็งแรงจะถูกกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวพังทลายลง หรือถูกคลื่นซัดลงไปที่ทะเลไปได้ คนและสัตว์เลี้ยง อาจได้รับอันตรายถึงชีวิตจากการจมน้ำตาย

๒. เส้นทางคมนาคมการขนส่ง อาจจะถูกตัดเป็นช่วง ๆ โดยความแรงของ กระแสน้ำ ถนนและสะพานอาจจะถูกกระแสน้ำพัดให้พังทลายได้

๓. สิ่งสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปโภคจะได้รับความเสียหาย เช่น โทรศัพท์ โทรเลขไฟฟ้า และประปา ฯลฯ

๔. พื้นที่การเกษตรและการปศุสัตว์จะได้รับความเสียหาย เช่น พืชผล ไร่นา สัตว์เลี้ยงอาจถูกน้ำท่วมตายได้ สำหรับความเสียหายทางอ้อมจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยทั่วไป เกิดโรคระบาดสุขภาพจิตเสื่อม และสูญเสียความปลอดภัย เป็นต้น

๕. ความเสียหายทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน ขณะเกิดอุทกภัยขาดน้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภค ทำให้เกิดโรคระบาด เช่น โรคน้ำกัดเท้า โรคอหิวาตกโรค รวมทั้งโรคเรื้อรัง มีความวิตกกังวลสูง โรคประสาทตามมา

๖. ความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ ฝนตกที่หนัก น้ำที่ท่วมพื้นที่ขึ้นมาจากแผ่นดินและกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวทำให้เกิดแผ่นดินถล่ม (Landslides) ได้ นอกจากนั้นผิวหนังดินที่อุดมสมบูรณ์จะถูกน้ำพัดพาาลงสู่ที่ต่ำ ทำให้ดินขาดปุ๋ยธรรมชาติ และแหล่งน้ำเกิดการตื้นเขิน เป็นอุปสรรคในการเดินเรือ^{๑๓}

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

๖) การป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกทกภัย

- ทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในฤดูฝน มีจุดใดหรือพื้นที่บริเวณใด ที่มีภัยประสบปัญหาน้ำท่วมหรือลูกทกภัยเป็นประจำ

- ศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น เช่น อาจทำการขุดลอก หรือสร้างระบบระบายน้ำ

- ศึกษาและวางแผนการใช้ที่ดินที่ไม่ขัดกับระบบระบายน้ำตามธรรมชาติของพื้นที่

๗) ขั้นตอนการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากลูกทกภัยและโคลนถล่ม

๑) ขั้นตอนการปฏิบัติก่อนการเกิดลูกทกภัยและโคลนถล่ม

เป็นการดำเนินการเพื่อจัดเตรียมและลดผลกระทบหรือแก้ไขปัญหาลูกทกภัยล่วงหน้าก่อนที่ลูกทกภัยและโคลนถล่มจะเกิดขึ้น

๑) การเตรียมการของผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

๑.๑) การติดตามข้อมูลข่าวสารของกรมอุตุนิยมวิทยาหรือทางราชการจากวิทยุโทรทัศน์ การแจ้งเตือนภัยจากหอกระจายข่าวของชุมชนและแจ้งคำเตือนอย่างเคร่งครัด

๑.๒) เคลื่อนย้ายคน สัตว์เลี้ยง พาหนะและสิ่งของต่าง ๆ ไปอยู่ในที่สูง ซึ่งเป็นที่พื้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน

๑.๓) รีบอพยพจากบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำและชายทะเล ไปอยู่ในที่สูงหรือที่ปลอดภัย

๑.๔) ยกพื้นให้สูงเพื่อหนีน้ำ หรือทำคันดินหรือกำแพงกั้นน้ำรอบบริเวณ (ring dikes)

๑.๕) พาหนะรถยนต์หรือเครื่องใช้ต้องยกให้สูงพ้นน้ำ

๑.๖) เตรียมกระสอบใส่ดินหรือทรายไว้ เพื่อเสริมคันดินกั้นน้ำให้สูงขึ้นหรือไว้อุดร่องน้ำได้

๑.๗) เตรียมแพไว้ใช้เป็นที่พำนักเมื่อน้ำท่วมเป็นเวลานาน เพื่อช่วยอพยพและช่วยชีวิตได้เมื่อเกิดลูกทกภัยร้ายแรง

๑.๘) เตรียมสำรองอาหารไว้ให้พอจะมีอาหารรับประทานเมื่อน้ำท่วมเป็นเวลาหลายวัน

๑.๙) เตรียมน้ำสะอาดไว้ดื่มและใช้อุปโภค

๑.๑๐) เตรียมเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับบรรเทาในเบื้องต้น^{๑๔}

๒) ขั้นตอนการปฏิบัติขณะเกิดอุทกภัย

เป็นการดำเนินการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยการระดมทรัพยากรต่าง ๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อรักษาชีวิต ทรัพย์สินและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย ตลอดจนลดความรุนแรงของอุทกภัยและโคลนถล่มที่เกิดขึ้น

๑) การเตรียมการของผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

๑.๑) คัดสะพาน ไฟและปิดแก๊สหุงต้มให้เรียบร้อย

๑.๒) อยู่ในอาคารที่แข็งแรงหรืออยู่ในที่สูงพื้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน

๑.๓) ไม่ควรขับขี้นพาหนะฝ่าไปในขณะที่เกิดน้ำหลากหรือขณะเกิดน้ำท่วม

๑.๔) ติดตามเหตุการณ์และคำเตือนเกี่ยวกับลักษณะอากาศจากทาง

ราชการอย่างใกล้ชิด

๑.๕) เตรียมพร้อมที่จะอพยพไปที่ปลอดภัย

๓) ขั้นตอนการปฏิบัติหลังเกิดอุทกภัย

เป็นการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากอุทกภัยและโคลนถล่ม ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมในช่วงก่อนเหตุการณ์ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจของผู้ประสบภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติ

๑) การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชีวิตความเป็นอยู่

๑.๑) ให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ด้านที่พักอาศัย น้ำอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่มเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน

๑.๒) สำรวจความเสียหายและความต้องการด้านต่าง ๆ ของผู้ประสบอุทกภัยและโคลนถล่ม

๑.๓) ทำความสะอาดโคลนตม รื้อสิ่งปรักหักพัง ซ่อมแซมบ้านเรือน ที่พักอาศัยอาคาร โรงเรียนและสิ่งชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพปกติ

๑.๔) ซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภค ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด

๑.๕) สร้างที่พักชั่วคราวสำหรับผู้ประสบภัย

๑.๖) ทำความสะอาด ทำลายซากสัตว์ที่ล้มตาย พร้อมทั้งจัดการเก็บฝังเพื่อป้องกันโรคระบาด

^{๑๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

๑.๗) ประสานงานกับอำเภอและ/หรือจังหวัด (ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด) เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด เพื่อให้สำรวจและให้การช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๔๖

๑.๘) ประสานงานการควบคุมราคาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค

๒) การฟื้นฟูทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ประสบภัย

๒.๑) จัดให้มีบริการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย เพื่อรักษาชีวิตผู้ได้รับอันตรายในระยะแรก

๒.๒) จัดการประชาสัมพันธ์ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจและสร้างความเชื่อมั่นในการให้ความช่วยเหลือของทางราชการต่อผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน^{๑๕}

สรุปได้ว่า อุทกภัย เป็นภัยหรืออันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วม หรือน้ำเอ่อล้นฝั่งมากเกินไปปกคลุมหรือน้ำท่วมฉับพลัน หรือเกิดการสะสมน้ำบนพื้นที่ อันอาจเกิดจากสภาวะอากาศ พายุหมุนเขตร้อน ร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านในบริเวณพื้นที่ แนวปะทะอากาศปกคลุมบริเวณพื้นที่ เป็นต้น ต้องดำเนินการเพื่อจัดเตรียมและลดผลกระทบหรือแก้ไขปัญหาล่วงหน้าก่อนที่อุทกภัยและ โคลนถล่มจะเกิดขึ้น เพื่อลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เมื่อเกิดเหตุอุทกภัยขึ้นก็ต้องเร่งดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากอุทกภัยและ โคลนถล่ม ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมในช่วงก่อนเหตุการณ์ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจของผู้ประสบภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติ

๒.๕.๗ ความหมายและสาเหตุของการเกิดอัคคีภัย

๑) ความหมายอัคคีภัย

อัคคีภัย หมายถึง อันตรายที่ก่อให้เกิดความร้อน แสงสว่างและเปลวทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและที่เกิดพฤติกรรมมนุษย์ เป็นอุบัติภัยที่ทำให้เกิดอันตรายและความเสียหายจำนวนมากต่อชีวิตและทรัพย์สิน มีสาเหตุการเกิดหลายประการ เช่น การขาดความระมัดระวังในการเก็บรักษาสารไวไฟ การขาดการบำรุงรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้าจนเกิดการลัดวงจร^{๑๖}

อัคคีภัย หมายถึง ภัยที่เกิดจากไฟหรือไฟไหม้^{๑๗}

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๒.

^{๑๖} คณะกรรมการภัยพิบัติแห่งชาติ, แผนหลักการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕.

^{๑๗} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, อ้างแล้ว, หน้า ๔๘๗.

อัคคีภัยเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ส่วนมากมีสาเหตุมาจากความประมาทขาดความระมัดระวังหรือพลั้งเผลอ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งทรัพย์สินของรัฐเป็นจำนวนมาก รวมถึงสิ่งแวดล้อมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางในการบูรณาการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับเหตุการณ์เมื่อเกิดเพลิงไหม้และป้องกันมิให้เกิดอัคคีภัยตลอดจนเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดความเสี่ยงต่ออัคคีภัยที่อาจจะเกิดขึ้นหรือหากเกิดขึ้นแล้วก็สามารถระงับได้อย่างรวดเร็ว จึงได้จัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุนให้การดำเนินงานตามแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านอัคคีภัยแห่งชาติ^{๒๔}

๑) อำนาจหน้าที่ของส่วนกลาง

ส่วนกลาง โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย จัดทำแผนหลักด้านสาธารณภัย กำหนดหลักสูตร และบริหารอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ฝึกซ้อมแผน ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณภัย รวมทั้งสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ กำหนดมาตรการปฏิบัติงานที่สำคัญทั้งก่อนเหตุ ขณะเกิดเหตุและภายหลังเกิดเหตุ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการจัดหาอุปกรณ์เผชิญเพลิงและพาหนะที่ใช้ในการดับเพลิง และยังมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลเหตุเพลิงไหม้ระดับชาติ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และหาแนวทางป้องกันหรือลดทั้งจำนวนและความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินจากเพลิงไหม้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เทศบาล และเมืองพัทยา มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมการก่อสร้าง การออกแบบ การเตรียมตัวการป้องกัน และเข้าเผชิญเหตุโดยตรง การบันทึกเหตุการณ์เพลิงไหม้ จะเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานพิสูจน์หลักฐานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนกรณีที่เป็น โรงงานอุตสาหกรรมเจ้าหน้าที่ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัย ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นผู้เก็บข้อมูล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การรวบรวมเก็บข้อมูลจึงขาดความต่อเนื่องและขาดการบูรณาการ

^{๒๔} กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, แผนระงับอัคคีภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑.

สำหรับกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีลักษณะการปกครองแบบพิเศษที่มีพื้นที่ครอบคลุมขนาดใหญ่ปัจจุบันได้รับโอนภารกิจงานป้องกันและระงับอัคคีภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร^{๑๖}

๒) การกำหนดงบประมาณเรื่องบุคลากรและเครื่องมือ

ในการกำหนดงบประมาณ หน่วยงานระดับท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนดงบประมาณประจำปีเอง โดยอาจได้รับงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง ส่วนใหญ่ปัจจุบันจะเน้นเฉพาะการจัดซื้อพาหนะที่ใช้ในการดับเพลิง และอุปกรณ์เพลิงเป็นหลัก ซึ่งการใช้งบประมาณเกือบทั้งหมดไปในการระงับและบรรเทาเหตุการณ์ สำหรับในด้านการป้องกันยังให้ความสำคัญไม่เพียงพอ ทั้งที่เป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญที่หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งจะต้องให้ความสำคัญ มาตรการด้านการป้องกันนั้นมีหลายประการ เช่น การกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัย การออกแบบอาคารให้ปลอดภัย การศึกษาวิจัยระบบและอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัย การดูแลรักษาการตรวจตรา และซ่อมบำรุงอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัย การส่งเสริมการเรียนรู้ความปลอดภัยในระดับเยาวชน และการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน เป็นต้น ซึ่งเรื่องเหล่านี้จำเป็นต้องใช้งบประมาณพอสมควร และสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดซื้อแต่อุปกรณ์และพาหนะที่ใช้ดับเพลิง ดังนั้นจึงควรมีการจัดสรรงบประมาณให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมใน ๓ มาตรการที่สำคัญ คือ ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และภายหลังเกิดเหตุ

๓) การจัดทำแผน การฝึกอบรม และฝึกซ้อม

ปัจจุบันมีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๔ ที่กำหนดให้สถานประกอบการต้องมีการฝึกซ้อมหนีไฟอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงานของกระทรวงแรงงาน แต่ยังคงระเบียบปฏิบัติในการทำแผนงาน ขาดแนวทางการฝึกอบรมและการฝึกซ้อมที่ชัดเจน รวมทั้งความเข้มงวดในการบังคับใช้ตามกฎหมายฉบับนี้รวมไปถึงยังมีการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ไม่เพียงพอสำหรับสถานประกอบการที่มีความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัยร้ายแรง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการบริหารจัดการอุบัติเหตุในระดับชาติ นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่นอกจากเทศบาล

^{๑๖}กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านอัคคีภัยแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗.

และกรุงเทพมหานครยังไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านสาธารณสุขโดยตรง ในส่วนการจัดการสาธารณสุขยังไม่มีแผนที่พื้นที่อันตราย (RiskMap) ครอบคลุมความเสี่ยงทั้งหมด และแผนการฉุกเฉินเฉพาะเพื่อรองรับสาธารณสุขที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งการเตรียมความพร้อมและการเฝ้าระวังที่ยังไม่เป็นระบบ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดทำแผน การฝึกซ้อม และการเฝ้าระวังภัย ยังไม่มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๔) การพัฒนาบุคลากร และเครื่องมือ

เดิมการพัฒนาบุคลากรจะดำเนินการโดยกองบังคับการตำรวจดับเพลิง กรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง หรือสมาคมอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยแห่งประเทศไทย และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ต่อมาหลังการปฏิรูประบบราชการได้มีการจัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมหน่วยงานที่มีภารกิจและอัตรากำลังในการจัดการสาธารณสุขเข้าด้วยกันและกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้จัดตั้งวิทยาลัยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยมีวิทยาเขตอีก ๖ แห่ง ในจังหวัดปราจีนบุรี เชียงใหม่ ขอนแก่น พิษณุโลก ภูเก็ต และสงขลา นอกจากนี้ยังมีสถาบันเอกชนและหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่องหลักเกณฑ์การขอใบรับรองเป็นหน่วยงานฝึกอบรมดับเพลิงขั้นต้น หน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗ แต่หลักสูตรการอบรมส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรที่เน้นในเรื่องของการระงับอัคคีภัยของพนักงานดับเพลิงและอบรมเฉพาะพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก ไม่ได้เน้นในด้านการป้องกันอัคคีภัย

เรื่องการวิจัยและพัฒนาการเครื่องมือ ส่วนใหญ่เป็นการจัดและนำเข้าจากต่างประเทศ ยังไม่มีการริเริ่มวิจัยและการพัฒนาขึ้นมาใช้เองอย่างจริงจัง มีเพียงกลุ่มโรงงานเครื่องจักรกลของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีการผลิตและพัฒนาขึ้นมาบางส่วน เช่น จัดทำคันรถกู้ภัยฉุกเฉินเคลื่อนที่เร็ว จัดทำเครื่องสูบน้ำขนาดท่อส่งน้ำ ๘ นิ้ว เป็นต้น แต่ไม่ครบถ้วนเป็นรูปธรรม ทำให้ต้องเสียงบประมาณจำนวนมากในการหาอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังไม่มีมาตรฐานอุปกรณ์ ทำให้การสั่งซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ มีปัญหาตามมาบ่อยครั้ง เช่น ปัญหาการจัดซื้ออุปกรณ์ของแต่ละหน่วยงานที่จัดซื้อเองและได้อุปกรณ์ เครื่องมือที่มีมาตรฐานแตกต่างกันมาใช้งาน จึงทำให้เมื่อต้องใช้อุปกรณ์เชื่อมต่อกันในขณะที่สนธิกำลังเพื่อปฏิบัติงานในสภาวะฉุกเฉินหรือเหตุการณ์ร้ายแรงไม่สามารถดำเนินการได้ และอีกปัญหาที่ตามมาสำหรับการซื้ออุปกรณ์จากต่างประเทศ ก็คือการซ่อมบำรุงหลังการซื้อมาแล้ว^{๔๐}

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

ในอดีตมีความเข้าใจผิดที่นิยมจัดซื้อพาหนะสำหรับช่วยเหลือผู้ประสบเหตุจากภายนอกอาคาร โดยพยายามจัดหารถบันไดที่ขี้ออกได้สูงมาก ๆ ซึ่งรถประเภทนี้จะมีขนาดใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาในการขับเคลื่อนเข้าถึงที่เกิดเหตุซึ่งเป็นไปอย่างยากลำบาก และขาดความคล่องตัว เกิดการล่าช้าในการประกอบภารกิจ ในระยะเวลาต่อมา ได้มีกฎหมายควบคุมอาคาร ตามประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๓ (พุทธศักราช ๒๕๓๕) ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช ๒๕๒๒ กำหนดให้อาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่พิเศษ จะต้องมียกเว้นระดับเพลิงอัตโนมัติ และต้องมีห้องบันไดหนีไฟที่ปิดล้อมด้วยวัสดุการทนไฟรวมทั้งการดับเพลิงอาคารสูงจำเป็นต้องเข้าสู่อาคาร โดยใช้ช่องทางพิเศษที่เตรียมไว้ภายในอาคารเพื่อเข้าไปให้ถึงจุดดับเพลิงจึงจะทำให้การดับเพลิงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในขณะที่การหนีไฟอาคารสูง จะต้องใช้บันไดหนีไฟที่ปลอดภัยอย่างน้อย ๒ บันไดเท่านั้น ดังนั้น การดูแลตรวจสอบบันไดหนีไฟในอาคารสูงจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

๕) วิธีการและระยะเวลาเข้าถึงจุดเกิดเหตุ

ปัจจุบันในการเข้าถึงที่เกิดเหตุจะได้รับการแจ้งจากผู้ประสบเหตุเข้ามายังสถานีตำรวจด้วย โทรศัพท์หมายเลข ๑๙๑ หรือสถานีดับเพลิงโดยตรงด้วยหมายเลข ๑๙๙ หรือทางสายด่วน ปภ. หมายเลข ๑๙๙๔ จากนั้นพนักงานดับเพลิงจะทำการประมวลผลและนำรถดับเพลิงเข้าที่เกิดเหตุมีการเดินทางไปถึงที่เกิดเหตุล่าช้าเฉลี่ยมากกว่า ๑๐ นาทีขึ้นไป ทำให้เพลิงไหม้พัฒนาจนเป็นเพลิงไหม้ขนาดใหญ่ซึ่งเป็นการยากต่อการเข้าระงับและควบคุมเพลิงไหม้ และการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบเหตุปัจจุบันกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องถึงที่เกิดเหตุภายใน ๑ นาที (โดยใช้ข้อมูลอ้างอิงทางวิทยาศาสตร์ตามลักษณะการเกิดอัคคีภัย และจากประสบการณ์หรือข้อมูลที่บันทึกโดยหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับอัคคีภัยของต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ที่มีข้อมูลการเข้าถึงจุดเกิดเหตุในช่วงเวลา ๖-๘ นาที ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมและระบบการจัดการของแต่ละพื้นที่) แต่ยังไม่เป็นนโยบายที่ชัดเจน และไม่มีแผนการใด ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง ในระดับชาติยังไม่มีกำหนดระยะเวลาการเข้าถึงที่เกิดเหตุที่ชัดเจนเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิผลของการทำงาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาาระบบต่าง ๆ ตามมา เช่น การต่อเชื่อมโยงสัญญาณเพลิงไหม้จากแผงควบคุมระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้ของอาคารมายังสถานีดับเพลิงหรือศูนย์รับแจ้งเหตุเพลิงไหม้ การจัดตั้งสถานีดับเพลิงให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัย การจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือให้เพียงพอ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและกระจายกำลังประจำในแต่ละท้องถิ่นอย่างเพียงพอ การจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อให้เกิดความเหมาะสมเป็นต้น

๖) การสั่งการ ณ จุดเกิดเหตุ

การสั่งการจะกระทำโดยผู้อำนวยการดับเพลิงประจำท้องถิ่นและเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พุทธศักราช ๒๕๔๒ โดย

จะเป็นผู้บริหารของหน่วยงานเป็นส่วนใหญ่และมักจะมีปัญหาในด้านการควบคุมสั่งการและขาดความรู้ความเข้าใจในการสั่งการดับเพลิง กรณีเหตุการณ์เพลิงไหม้ขนาดใหญ่ซึ่งจะมีหลายหน่วยงานเข้าช่วยเหลือสนับสนุนทำให้การทำงานซ้ำซ้อน ขาดการประสานงานกัน เกิดความสับสนในการรับคำสั่งและปฏิบัติการ และบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจน แม้ว่าตามกฎหมายว่าด้วยการอำนาจการดับเพลิงได้กำหนดบทบาทหน้าที่และลำดับชั้นของผู้อำนวยการตามลำดับชั้นทางราชการไว้ชัดเจน อย่างไรก็ตามการสั่งการดับเพลิงต้องใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เฉพาะ ดังนั้นให้ผู้บริหารระดับสูง เช่น ผู้ว่าราชการ ผู้บัญชาการตำรวจ หรือรัฐมนตรีมาสั่งการโดยตรง อย่างเป็นอยู่ยอมไม่ถูกต้อง ควรเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการทำงานของผู้สั่งการหรือหัวหน้าหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเท่านั้น การทำงานเป็นทีมระหว่างผู้ปฏิบัติงานดับเพลิงหรือช่วยเหลือผู้ประสบภัยกับหัวหน้าหน่วยบรรเทาสาธารณภัยมีความสำคัญอย่างมาก ทีมงานต้องมีความไว้วางใจกันเป็นอย่างมากเพราะชีวิตของพวกเขาถูกกำหนดไว้จ้คำสั่งของผู้สั่งการหรือหัวหน้าฯ ดังนั้น ผู้อำนวยการดับเพลิงตามกฎหมายจะต้องรู้ถึงปัญหาเหล่านี้และควรเป็นเพียงผู้สนับสนุนและใช้อำนาจหน้าที่ที่พอควร หรือมอบหมายให้ผู้สั่งการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องสถานที่เกิดเหตุให้ทำหน้าที่ของเขาอย่างเต็มที่

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่พบบ่อยครั้ง คือ การขาดงานประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้บางครั้งเกิดการเข้าใจคลาดเคลื่อนในบทบาทหน้าที่ ตามที่ปรากฏเป็นข่าว ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดี และในการดับเพลิงทุกครั้งจะมีหน่วยอาสาดับเพลิงเข้ามาสนับสนุนในการปฏิบัติงานด้วย เนื่องจากขาดการประสานงานที่ดี จึงทำให้บางครั้งกลับสร้างปัญหาต่อการปฏิบัติงาน เช่น พาหนะของอาสาสมัครดับเพลิง หรือมูลนิธิต่าง ๆ เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ทำให้เกิดขวางทางเข้าถึงจุดเกิดเหตุ เพราะโดยปกติแล้วหน่วยงานเหล่านี้จะไปถึงที่เกิดเหตุเร็วกว่าก่อนที่หน่วยงานอื่น ๆ จะไปถึง^{๔๑}

๔) การดับเพลิงและช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ

การดับเพลิงดำเนินการโดยพนักงานดับเพลิงและอาจได้รับการสนับสนุนโดยอาสาดับเพลิงจากสมาคม มูลนิธิต่าง ๆ และเอกชน ซึ่งพบว่ายังขาดทักษะในการทำงานร่วมมือกันอย่างเป็นระบบอีกทั้งยังขาดการประเมินสถานการณ์ก่อนดำเนินการดับเพลิงหรือช่วยเหลือใด ๆ การดับเพลิงส่วนใหญ่มุ่งเน้นในการใช้น้ำในการดับเพลิงหรือป้องกันไฟลุกลาม ซึ่งได้เคยสร้างความเสียหายต่อแหล่งน้ำคลองในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ นั้น เมื่อฉีดน้ำดับเพลิงลงในสารเคมี ทำให้สารเคมีที่เป็นพิษไหลลงที่ด้านล่างไม่สามารถควบคุมได้ สร้างปัญหาการปนเปื้อนสารเคมีในแหล่ง

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

น้ำและชุมชนในเวลาต่อมา เช่น เหตุการณ์รถบรรทุกสารเคมีพลิกคว่ำบนทางด่วนบริเวณเหนือถนนพระราม ๖ และเหตุการณ์เพลิงไหม้ที่ตู้เก็บสินค้าสารเคมีที่ทำเรือกรุงเทพ (คลองเตย) เป็นต้น

๘) การให้ความช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์

ผู้ประสบภัยมักจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ เหล่ากาชาดหรือสมาคมหรือมูลนิธิต่าง ๆ ในท้องถิ่น และมีการช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๔๖ เพื่อแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นการดำรงชีพและที่พักพิงชั่วคราว^{๘๒}

สรุปได้ว่า การศึกษาวิจัยระบบและอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัยการดูแลรักษาการตรวจตราและซ่อมบำรุงอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัยมีความสำคัญมาก ดังนั้นต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้ความปลอดภัยในระดับเยาวชน และการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉินการฝึกซ้อมหนีไฟอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง รู้จักระบบวงจรของการทำงานของระบบไฟฟ้าอย่าง เช่น การต่อเชื่อม โยงสัญญาณเพลิงไหม้จากแผงควบคุมระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้ของอาคารมายังสถานีดับเพลิงหรือศูนย์รับแจ้งเหตุเพลิงไหม้ เพื่อให้เกิดทักษะในการทำงานร่วมมือกันอย่างเป็นระบบอีก และนำไปสู่การประเมินสถานการณ์ก่อนดำเนินการดับเพลิงหรือช่วยเหลือใด ๆ ต่อไป

๒.๕.๘ การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเมืองต้น โดยถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชนผู้ประสบภัยเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุด ซึ่งต้องมีการระดมสรรพกำลังในลักษณะการบูรณาการไม่ว่าจะเป็นกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น รวมถึงเครื่องมือสื่อสาร เพื่อบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ก่อนรายงานกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ตามที่ได้รับกรร้องขอ เพื่อสงวนรักษาชีวิตและทรัพย์สินของทางราชการและประชาชน อีกทั้งเพื่อระงับภัยที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยเร็ว ซึ่งสามารถลดอันตราย และความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขต ให้สำนักป้องกันบรรเทาและสาธารณภัยเขต เร่งเข้าระงับและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ โดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

๑) จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ ให้มีหน้าที่

(๑) ดำเนินการควบคุมพื้นที่ที่ประสบภัย และอำนวยการการปฏิบัติงานในพื้นที่

^{๘๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒.

(๒) ประกาศ แนะนำ แจ้งเตือนประชาชน และเตรียมการป้องกัน

(๓) ประชาสัมพันธ์

๒) จัดตั้งหน่วยกู้ภัยในศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ ให้มีหน้าที่

(๑) เข้าไประงับและบรรเทาภัยได้ทันที หรือสามารถเคลื่อนที่เข้าเสริมกำลังได้ทันทีเมื่อได้รับการร้องขอ

(๒) ช่วยเหลือ สนับสนุนในการระงับและบรรเทาภัย การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยทันที

(๓) ให้มีการสรุปสถานการณ์แถลงสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนเกิดความสับสนในเหตุการณ์

๓) การดำเนินการอพยพ มีแนวทางการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้ถือว่าการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่อันตรายให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น ภายใต้การสั่งการของผู้อำนวยการป้องกันภัย โดยการอพยพผู้ป่วยออกจากบริเวณที่เกิดภัยให้ดำเนินการรักษาเยียวยาอย่างต่อเนื่อง ก่อนส่งโรงพยาบาลในพื้นที่

๒.๕.๕ แนวทางปฏิบัติหลังเกิดภัย

ภายหลังเกิดสาธารณภัย การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย การซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหาย เป็นหน้าที่ของส่วนราชการทุกส่วน ในเขตพื้นที่ ดำเนินการซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหายให้คืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วที่สุด อันจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนในพื้นที่ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

๑) การช่วยเหลือและฟื้นฟูบุคคล มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

(๑) การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ

(๒) การให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องครัว เครื่องนอน

(๓) การฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย ให้มีขวัญและกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

๒) การช่วยเหลือและฟื้นฟูบูรณะสถานที่

(๑) สำรวจความเสียหายอย่างละเอียด เช่น ทรัพย์สินของประชาชน และสิ่งสาธารณประโยชน์โดยการประสานกับเขต หรือสมาชิกสภาเทศบาล ในเขตพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย

(๒) ดำเนินการช่วยเหลือซ่อมแซมที่พักอาศัย สิ่งสาธารณูปโภค และเส้นทางคมนาคมให้สามารถใช้งานได้ในเบื้องต้น

(๓) ดำเนินการซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย โดยพิจารณาสิ่งที่สามารถซ่อมแซมได้ในกรณีที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้หรือเกินกว่าความสามารถ ให้รายงานกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด^{๘๐}

(๔) สงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามบัญชีที่สำรวจ โดยให้มีมาตรการและระเบียบที่รัดกุมสามารถสงเคราะห์ได้เรียบร้อยและทั่วถึง

(๕) ประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว

(๖) การป้องกัน โรคระบาดทั้งคนและสัตว์

ทั้งนี้ในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ต้องอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ประสงค์จะตั้งงบประมาณเพื่อช่วยเหลือประชาชนและดำเนินการตรวจสอบงบประมาณรายจ่ายว่ามีแผนงานโครงการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยหรือไม่ กรณีไม่ได้ตั้งงบประมาณไว้ ควรนำเงินสำรองจ่ายซึ่งได้ตั้งงบประมาณไว้แล้วมาใช้จ่าย ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นอันดับแรก ซึ่งอำนาจการอนุมัติให้ใช้เงินสำรองจ่ายเป็นของผู้อำนาจการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของ พุทธศักราช ๒๕๔๑ ข้อ ๑๕ และหากเงินสำรองจ่ายมีไม่เพียงพอ ก็อาจโอนงบประมาณไปเพิ่มเติมได้ โดยอนุมัติของผู้อำนาจการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช ๒๕๔๑ ข้อ ๒๖

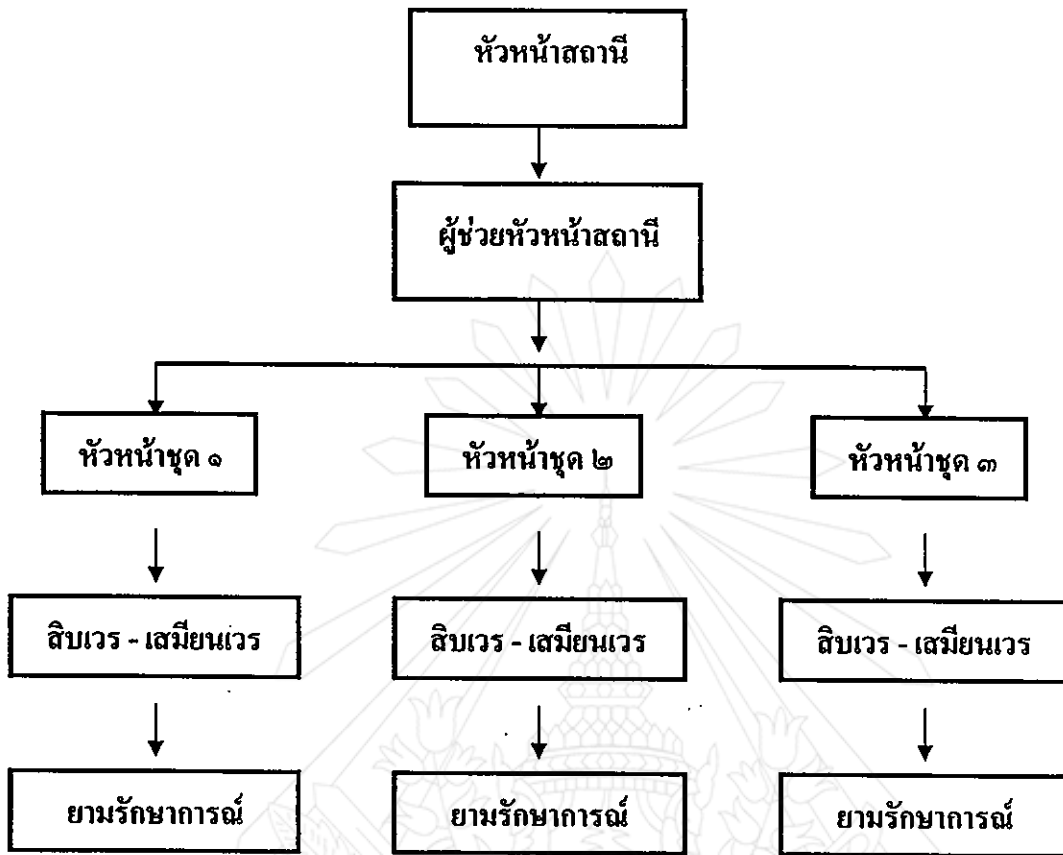
สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเป็นการลดความสูญเสียทางด้านสาธารณสุขที่มีต่อชีวิต ทรัพย์สินและตลอดถึงการบรรเทาทุกข์ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องจากภาวะเกิดเหตุแผนปฏิรูปฟื้นฟูซึ่งสอดคล้องกับการฟื้นฟูบูรณะ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกขณะกล่าวคือ ทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ

๒.๖ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

๑) สภาพทั่วไป

โครงสร้างการบริหารงานสถานีนิตยเภลึงตลาดพลู สังกัดกองปฏิบัติการดับเพลิง ๔ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

^{๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

แผนภูมิที่ ๒.๒ โครงสร้างสถานีดับเพลิงตลาดพลู

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สังกัดกองปฏิบัติการดับเพลิง ๔ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ตามประกาศกรุงเทพมหานครลงวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖ เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๕๐)

มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการระงับอัคคีภัยและภัยพิบัติอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล หรือตามที่ร้องขอผู้ภัย และช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตรวจสอบตราป้องกันอัคคีภัยและภัยพิบัติอื่น ๆ สำรวจและจัดทำแผนที่ แหล่งน้ำ แหล่งชุมชนและเส้นทางตามจุดอันตราย ดูแลและรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ ตลอดจนยานพาหนะต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทุกโอกาส ฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ ตามที่ร้องขอ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยรับผิดชอบสถานีดับเพลิง จำนวน ๖ สถานี ได้แก่ สถานีดับเพลิงตลาดพลู สถานีดับเพลิงทุ่งครุ สถานีดับเพลิงบางอ้อ สถานีดับเพลิงดาวคะนอง สถานีดับเพลิงบางแค และสถานีดับเพลิงบางขุนนนท์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

๒) ยานพาหนะและอุปกรณ์

๑) รถดับเพลิงและรถใช้งาน ๖ คัน ๒) เครื่องดับเพลิงชนิดหาลาม ๑ เครื่อง

๓) แหล่งน้ำดับเพลิง

๑) ประปาดับเพลิงจำนวน ๘๕ หัว ๒) คลองบางกอกใหญ่

๓) คลองบางน้ำชน ๔) คลองลำหรั่ง

๕) คลองบางสะแก ๖) คลองวัดใหม่ยายนุ้ย

๔) จำนวนประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ เขตธนบุรีจำนวน ๑๐ ชุมชน มีดังนี้

๑) ชุมชนวัดใหม่ยายนุ้ย ๒) ชุมชนสามัคคีธรรม

๓) ชุมชนบางสะแกใน ๔) ชุมชนปากคลองบางสะแก

๕) ชุมชนกันตะทราวม ๖) ชุมชนโรงเจ ๑

๖) โรงเจ ๒ ๗) ชุมชนสนามแดง

๘) ชุมชนรวมพลัง ๑๐) ชุมชนสองร้อยห้อง

๕) การแบ่งเขตรับผิดชอบ

ทิศเหนือ ติดแนวคลองบางกอกใหญ่และคลองลำหรั่ง

ทิศใต้ ติดแนวคลองบางสะแก

ทิศตะวันออก ติดแนวคลองบางกอกใหญ่และถนนตากสิน

ทิศตะวันตก ติดแนวคลองบางกอกใหญ่และคลองวัดใหม่ยายนุ้ย^๔

๒.๗) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ประทีป ฉากภาพ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาบางประการในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย : กรณีศึกษา เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัยใน ระดับปานกลาง หมายถึง ประชาชนอยู่ในเกณฑ์ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกัน และระงับอัคคีภัย ซึ่งอาจจะเป็นการก่อให้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นได้ ๓ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะและแนวทางในการป้องกันและระงับอัคคีภัย โดยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน

^๔สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กองปฏิบัติการดับเพลิง ๔ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร, “งานธุรการ”, กรุงเทพมหานคร : กองปฏิบัติการดับเพลิง ๔, ๒๕๕๕, หน้า ๕, (อัดสำเนา).

ด้วยกันคือ ในด้านการเผยแพร่ความรู้การป้องกันและระงับอัคคีภัย ในด้านของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ป้องกันและระงับอัคคีภัย ในด้านของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยและในด้านของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งทั้ง ๔ ประการนี้จะเป็แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการป้องกันและระงับอัคคีภัยของเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา^{๔๕}

พันธุพร นรพัลลภ ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์การเกิดอัคคีภัยของอาคารสูงในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตคลองเตย” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากอัคคีภัย อุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในอาคารสูงและสถานภาพอาคารสูงในกรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาศักยภาพการเกิดอัคคีภัยในอาคารสูงชี้ให้เห็นว่าอาคารสูงในเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ประเภท ๑๖-๒๕ ชั้น และอาคารสูงมากกว่า ๒๕ ชั้น มีการเตรียมความพร้อมของระบบการป้องกันอัคคีภัยในแต่ละปัจจัย ผ่านเกณฑ์กา

กำหนดมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) เมื่อเปรียบเทียบกับอาคารสูงประเภท ๕-๑๐ ชั้น และอาคาร ๑๑-๑๕ ชั้น และผลการใช้สถิติวิเคราะห์ ข้อปัจจัยด้านเพศไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพแตกต่างกัน^{๔๖}

สิทธิศักดิ์ เพ้าฐรี ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔” ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่ออุทกภัย มีการรับรู้ อยู่ในระดับสูง ทั้งในด้านสาเหตุของการเกิดอุทกภัย ด้านความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย และด้านการบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบ้านน้ำก้อส่งผลให้ประชาชนหมู่บ้านอื่น ๆ มีความตื่นตัวและมีความตระหนักต่ออุทกภัยมากกว่าเดิม และภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับอุทกภัยมากขึ้น ซึ่งภาครัฐมีการดำเนินการ ในการด้านเตือนภัย การ

^{๔๕} ประทีป จากภาพ, “ปัญหาบางประการในการป้องกันและระงับอัคคีภัย : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต), ๒๕๔๐, หน้า ๑๒๓.

^{๔๖} พันธุพร นรพัลลภ, “การวิเคราะห์การเกิดอัคคีภัยของอาคารสูงในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตคลองเตย”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๒, หน้า ๖๗.

ช่วยเหลือและฟื้นฟูสิ่งต่าง ๆ ภายหลังเกิดอุทกภัยด้วยความรวดเร็วกว่าแต่ก่อน ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้และปรับตัวไม่แตกต่างกัน^{๕๓}

ชัยวัฒน์ เอกวัฒน์พานิชย์ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาาระบบเตือนภัยน้ำท่วมสำหรับเทศบาลเมืองชุมพร” ผลการวิจัยพบว่า ระบบเตือนภัยน้ำท่วมสำหรับเทศบาลเมืองชุมพรที่ได้พัฒนาสามารถนำไปใช้งานได้เป็นที่พอใจ อย่างไรก็ตามเพื่อให้การเตือนภัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้จัดทำแผนที่แสดงอาณาเขตที่จะถูกน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองชุมพรที่ระดับน้ำท่วมต่าง ๆ ไว้ด้วย^{๕๔}

ธานี สามารถกิจ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ มีความตระหนักถึงภัยธรรมชาติที่เคยทำความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสาธารณูปโภคต่าง ๆ อย่างมากมาย จึงมีความกังวลว่าในอนาคตภัยทางธรรมชาติที่เคยเกิดขึ้นในอดีตนั้นน่าจะเกิดขึ้น ได้อีกหากมีความรุนแรง และทำความเสียหายได้มากกว่าที่เคยเป็น

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี มีอาชีพพนักงานเอกชน มีรายได้ไม่น้อยกว่า ๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านความคิดเห็นต่อการเตรียมการก่อนเกิดภัยธรรมชาติ สรุปได้ว่าในภาพรวมมีการเตรียมการในระดับสูง ด้านความคิดเห็นต่อการดำเนินการเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ สรุปได้ว่าในภาพรวมมีการดำเนินการในระดับปานกลาง ด้านการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความเห็นต่อการเตรียมการก่อนเกิดภัยธรรมชาติ และอาชีพและรายได้มีความสัมพันธ์กับความเห็นต่อการดำเนินการขณะเกิดภัยธรรมชาติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้^{๕๕}

สามารถ ตระกูลไตรพฤกษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การอพยพหนีภัยในอาคารสูงประเภทอาคารสำนักงานเพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม” ผลการศึกษวิจัยพบว่า การ

^{๕๓} สิริศักดิ์ เท่าธูรี, “การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔”, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๔, หน้า ๑๒๔.

^{๕๔} ชัยวัฒน์ เอกวัฒน์พานิชย์, “การพัฒนาาระบบเตือนภัยน้ำท่วมสำหรับเทศบาลเมืองชุมพร”, วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี), ๒๕๔๔, หน้า ๑๐๓.

^{๕๕} ธานี สามารถกิจ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : กรณีศึกษา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า ๖๖.

เกิดอัคคีภัยในสำนักงานส่วนใหญ่เกิดจากความประมาทของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ ควรให้การศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ภายในอาคาร คือ ให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและระวังอัคคีภัยภายในอาคาร ควรมีการติดตั้งเครื่องตรวจจับอัคคีภัยประจำทุกพื้นที่ในอาคาร มีห้องบันไดหนีไฟที่มีลักษณะก่ออิฐทนไฟฉาบปูนเรียบ พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการโดยมีลิฟต์ดับเพลิงด้วย แต่ละชั้นควรมีถังดับเพลิงชนิดผงเคมีติดตั้งไว้ชั้นละไม่น้อยกว่า ๓ ถัง ติดตั้งตู้เก็บสายฉีดน้ำดับเพลิงและอุปกรณ์ผจญเพลิงทุกชั้น^{๑๐} (หาปัจจัยส่วนบุคคลเพิ่ม)

ภาคย์ เทพวัลย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการป้องกันอัคคีภัยของสถานประกอบการอุตสาหกรรม” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของสถานประกอบการ จำนวน ๓๘๗ คน โดยศึกษาด้านการขัดขวางป้องกัน (Prevention) ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communications) ด้านการหลบหนี (Escape) ด้านการจำกัดวงพื้นที่ (Containment) ด้านการดับไฟ (Extinguishment) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพในการป้องกันอัคคีภัยที่ดี แต่มีบางส่วนที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง เช่น ระบบสัญญาณในการแจ้งเหตุเพลิงไหม้ การติดตั้งเก็บสายฉีดน้ำดับเพลิง และระบบน้ำสำรองไม่พร้อมใช้งาน ขาดการประสานงานในการฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ สำหรับปัญหาและอุปสรรคของผู้ปฏิบัติพบว่า ผู้ปฏิบัติงานไม่รู้วิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้ ไม่รู้จักเส้นทางหนีไฟ ไม่มีความระมัดระวังในการใช้เชื้อเพลิง ขาดความพร้อมในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันอัคคีภัย^{๑๑}

เรืองยศ ปรีดี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด และมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการเสียสละแรงงาน ด้านการตัดสินใจในการทำงานร่วมกันของชุมชน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมใน

^{๑๐}สามารถ ตระกูลไตรพฤกษ์, “การอพยพหนีอัคคีภัยในอาคารสูงประเภทอาคารสำนักงาน เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม”, วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี), ๒๕๔๗, ๑๑๒ หน้า.

^{๑๑}ภาคย์ เทพวัลย์, “สภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการป้องกันอัคคีภัยของสถานประกอบการอุตสาหกรรม”, วิทยานิพนธ์ธุรกิจอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี), ๒๕๔๗, ๑๓๒ หน้า.

การจัดสรรงบประมาณ ปัจจัยด้านเพศไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพแตกต่างกัน^{๕๒}

ชูชีพ ใจมั่น ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านแพะ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน อยู่ในระดับมากส่วนร่วมด้านวางแผนดำเนินงาน ขึ้นติดตามและขึ้นประเมินผลงานการอนุรักษ์ป่า อยู่ในระดับน้อย ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน^{๕๓}

เดชา พลกล้า ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอัคคีภัย : กรณีศึกษาชุมชนโนนชัย ๒ เขตเทศบาลนครขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการป้องกันอัคคีภัยภายในชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ขาดเครื่องมือในการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้น ขาดการวางแผนเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น และ ไม่มีการวิเคราะห์ปัญหา จัดทำแผนเพื่อกำหนดกิจกรรมการให้ความรู้โดยการอบรม และการฝึกซ้อมแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้านแตกต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน^{๕๔}

อัครเดช โชติพงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันฝ่ายพลเรือน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในเขตเทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน

^{๕๒} เรืองยศ ปรีดี, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์), ๒๕๔๘, ๑๑๒ หน้า.

^{๕๓} ชูชีพ ใจมั่น, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านแพะ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่โจ้), ๒๕๕๐, ๘๘ หน้า.

^{๕๔} เดชา พลกล้า, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอัคคีภัย : กรณีศึกษาชุมชนโนนชัย ๒ เขตเทศบาลนครขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย), ๒๕๕๐, ๑๑๑ หน้า.

ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันฝ่ายพลเรือนไม่แตกต่างกัน^{๕๔}

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการร่วมคิดตัดสินใจ พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ และตำแหน่งในชุมชน^{๕๕}

ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตคลองสาน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านไฟไหม้ ด้านน้ำท่วม ด้านพายุ และด้านสัตว์ร้ายเข้าบ้าน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านไฟไหม้ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านน้ำท่วม ด้านสัตว์ร้ายเข้าบ้าน และน้อยที่สุด คือ ด้านพายุ

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประชาชนในเขตคลองสานมีส่วนร่วมที่มีต่อสาธารณภัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ได้แก่ อายุ และอาชีพ นอกนั้นมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพและรายได้^{๕๖}

สุรียัน ปันชัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเมิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วน

^{๕๔} อัครเดช โชติพงษ์, “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันฝ่ายพลเรือนกรณีศึกษา เทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๕๐, ๑๓๘ หน้า.

^{๕๕} ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์), ๒๕๕๑, ๑๒๓ หน้า.

^{๕๖} ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร”, สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๕๒, ๑๔๓ หน้า.

ร่วมในด้านการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ กิจกรรมเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๔๘}

ศุภกิจ สะท้อน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำบ้านห้วยสะแดง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมและไม่ได้รับการฝึกอบรมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ พบว่า ด้านการป้องกันรักษาป่าและการปลูกป่า เกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมทุกครั้ง ด้านการดูแลรักษาต้นไม้มีส่วนร่วมบางครั้ง ด้านการป้องกันไฟป่ามีส่วนร่วมทุกครั้ง ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ด้านการป้องกันรักษาป่ามีส่วนร่วมบางครั้ง ด้านการปลูกป่ามีส่วนร่วมทุกครั้ง ด้านการดูแลรักษาต้นไม้มีส่วนร่วมบางครั้ง และด้านการป้องกันไฟป่ามีส่วนร่วมทุกครั้ง ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์และรายได้รวมของครอบครัวต่อปีแตกต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน^{๔๙}

สุพร ประคองเก็บ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้นของประชาชนในชุมชนตลาดเก่าบ้านบางซอย หมู่ ๓ ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจน้อย ด้านพัฒนาการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้น อยู่ในระดับน้อย เพราะขาดการศึกษาหาความรู้ในการป้องกันอัคคีภัย ตลอดจนเมื่ออัคคีภัยเกิดขึ้นแล้วจะปฏิบัติตนอย่างไร จะมีวิธีป้องกันหรือการฝึกซ้อมอย่างไร แนวทางการพัฒนาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นการพัฒนาพฤติกรรมการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้นในทุก ๆ ด้าน^{๕๐}

^{๔๘}สุริยัน ปิ่นชัย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏน่าน), ๒๕๕๒, ๑๑๘ หน้า.

^{๔๙}ศุภกิจ สะท้อน, “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำบ้านห้วยสะแดง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์), ๒๕๕๓, ๑๐๘ หน้า.

^{๕๐}สุพร ประคองเก็บ, “การพัฒนาการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้นของประชาชนในชุมชนตลาดเก่าบ้านบางซอย หมู่ ๓ ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๕๓, ๘๗ หน้า.

สุกัญญา ใจเย็น ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย อยู่ในระดับมาก ซึ่งได้แก่ ด้านมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและวางแผนมีส่วนร่วมในกาประชุม ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และในส่วนด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของเทศบาลเมืองทุ่งสง และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยมารวม อยู่ในระดับมาก เพราะประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทกภัยนั้นทำให้ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจึงส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยรวมทั้งการที่ประชาชนมีจิตสำนึกในการรักและหวงแหนต่อชุมชนอื่น จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น^{๓๓}

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใน ด้านการวางแผน อยู่ในระดับที่สูง ส่วนด้านอุทกภัย และด้าน อคติภัย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันแล้วแต่สภาพพื้นที่

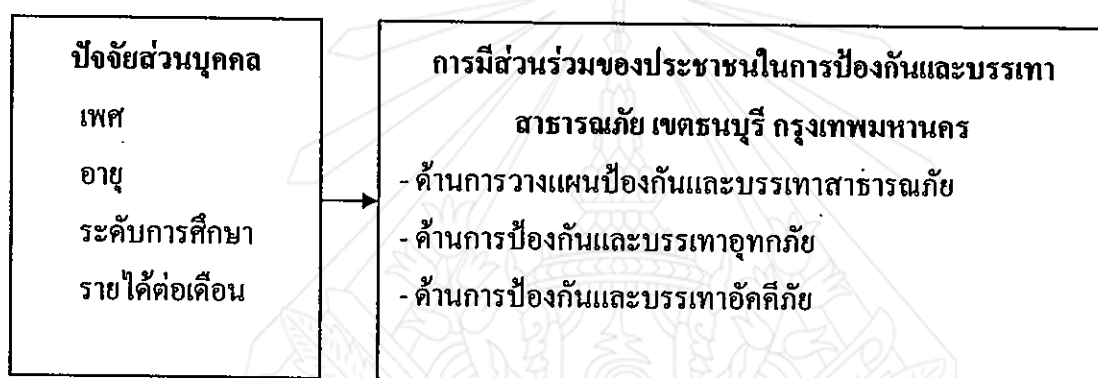
^{๓๓} สุกัญญา ใจเย็น, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์), ๒๕๕๔, ๑๐๑ หน้า.

๒.๘ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ เอร์เนสต์ เดล (Ernest Dale)^{๑๒} ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยของ ศิริชัย จำสุวรรณ^{๑๓} และด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัยของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย^{๑๔} มาสรุปเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

แผนภูมิที่ ๒.๓ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

^{๑๒} Ernest Dale, Business Administration, อังโนศิริอร ขันธหัตถ์, องค์การและการจัดการ, อังแล้ว, หน้า ๒๘.

^{๑๓} ศิริชัย จำสุวรรณ, การป้องกันอุทกภัย (Flood Protection), อังแล้ว, หน้า ๒๕.

^{๑๔} กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านอัคคีภัยแห่งชาติ, อังแล้ว, หน้า ๒๗.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการ
ดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- ๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวัดค่าตัวแปร
- ๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น
จำนวน ๑๒๖, ๘๘๓ คน*

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน
๓๘๒ คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเปิดตารางเกรงซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเกรงซี
และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

---

*สำนักงานเขตธนบุรี, “งานธุรการ”, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕, หน้า ๓, (อัดสำเนา).

จำนวน ๑๒๖, ๘๘๓ คน จึงได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๒ คน^๒

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก โดยวิธีหีบครั้งละ ๑ ใบ และนำใบที่หีบได้คืนเข้าที่เดิมแล้วจับสลากอีกจนครบตามจำนวนที่ต้องการในการเก็บข้อมูล^๓

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ๑ ชุด โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๔ ข้อ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำนวน ๑๕ ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ โดยกำหนดค่าต่าง ๆ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๕
มาก	มีค่าเท่ากับ	๔
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๓
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๒
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๑

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดคือให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความคิดเห็น

^๒บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๔๗.

^๓ศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๕.

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลทางสื่อสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต (Internet Source)

๓.๔.๒ สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด

๓.๔.๓ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

๓.๔.๔ นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน คือ

๑) ดร. วิญญู กิณะเสน

วุฒิการศึกษา

ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์บรรยายพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

๒) นายสัจด์ สายลุน

วุฒิการศึกษา

รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์บรรยายพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

๓) พันตำรวจโทประสิทธิ์ พักสังข์

วุฒิการศึกษา

ศศ.ม. (บริหารรัฐกิจ)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งปัจจุบัน

หัวหน้าสถานีดับเพลิงตลาดพลู

เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของคำถามเพิ่มตำแหน่งและสถานะ

๓.๔.๕ นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) ตามสูตรดังนี้^๔

สูตร	IOC	=	$\frac{\sum x}{N}$
เมื่อ	IOC		แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum x$		แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
	N		แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ
โดยที่	+๑		แน่ใจว่าสอดคล้อง
	๐		ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	-๑		แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๖๖ ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน ๑๕ ข้อ ใช้ได้ทั้งหมด ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง ๐.๖๖-๑.๐๐

๓.๔.๖ ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

๓.๔.๗ นำแบบสอบถามไปใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๐ คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (@-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๕ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ ๐.๗๘.....

๓.๔.๘ นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๕.๑ ติดต่อขอหนังสือจากห้องเรียนบัณฑิตศึกษา ศูนย์การศึกษابัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการ

^๔ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา, (นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๕.

^๕กัลยา วาณิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันการศึกษา ที่ต้องการเก็บข้อมูล

๓.๕.๒ ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรที่ศึกษา

๓.๕.๓ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

๓.๕.๔ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน ๓๘๒ ชุด คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์จึง ตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

๓.๕.๕ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๖ การวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามในด้านต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

จำนวนระดับสูงสุด - จำนวนระดับต่ำสุด	$\frac{๕-๑}{๕} = ๐.๘$	
จำนวนระดับทั้งหมด	๕	
ระดับค่า	ช่วงเฉลี่ยระหว่าง	การแปลผล
๕	๔.๒๑-๕.๐๐	ทุกครั้ง
๔	๓.๔๑-๔.๒๐	เกือบทุกครั้ง
๓	๒.๖๑-๓.๔๐	บางครั้ง
๒	๑.๘๑-๒.๖๐	นาน ๆ ครั้ง
๑	๑.๐๐-๑.๘๐	ไม่เคย

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๗.๑ วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๗.๒ วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บรรณรักษ์ โพธิ์พุกษานนท์, ระเบียบวิธีวิจัย : แนวการเขียนเค้าโครงงานวิจัยและรายงานการวิจัยประจำภาค, (กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๖), หน้า ๘๗.

๓.๗.๓ ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชน กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้าน เพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้าน อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

๓.๗.๔ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ๒ ประเภท ได้แก่

๓.๘.๑ สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๘.๒ สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

๑) การหาค่าร้อยละ (Percentage)^๖

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

$$P = \text{ค่าร้อยละ}$$

$$X = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$N = \text{จำนวนประชากร}$$

๒) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)^๗

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

^๖นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๘.

^๗สังศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๓), หน้า ๕๕.

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

๓) การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๕

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

๔) การทดสอบสมมติฐาน (t-test)^๖

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที-เทสต์ (t- test)

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

๕) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE WAY ANOVA) หรือ (F-test)^๗

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^๕ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^๖ นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, อ่างแก้ว, หน้า ๒๓๘.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๐.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต
ชนบุรี กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของ
การวิจัย (Research Objectives) ไว้ ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี
กรุงเทพมหานคร

๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
เขตชนบุรี กรุงเทพมหานครของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple
Random Sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี
กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๒ คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์
และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ
สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๑ สถิติลักษณะที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	นัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๒ ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปังจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปრაกฏคังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๒๓๗	๖๒.๐๔
หญิง	๑๔๕	๓๗.๙๖
รวม	๓๘๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน ๒๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐๔ ส่วนเพศหญิง จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙๖

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) บัณฑิตส่วนบุคคลของ
ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๘-๒๗ ปี	๕๗	๑๔.๕๒
๒๘-๓๗ ปี	๔๒	๑๑.๐๐
๓๘-๔๗ ปี	๑๑๓	๒๘.๕๘
๔๘ ปีขึ้นไป	๑๗๐	๔๔.๕๐
รวม	๓๘๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุ ๔๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕๐ รองลงมา คือ มีอายุ ๓๘-๔๗ ปี จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕๘ และน้อยที่สุดมีอายุ ๒๘-๓๗ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐๐

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) บัณฑิตส่วนบุคคลของ
ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๕๕	๑๔.๔๐
มัธยมศึกษา	๕๔	๒๔.๖๑
ปริญญาตรี	๑๑๕	๓๑.๑๕
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๑๘	๒๘.๘๔
รวม	๓๘๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑๕ รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๔ และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔๐

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของ
ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๓๘	๙.๙๔
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔๔	๑๑.๕๒
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๕๙	๑๕.๔๕
๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๒๔๑	๖๓.๐๙
รวม	๓๘๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป จำนวน ๒๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐๙ รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๕ และน้อยที่สุด มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๙ คนเป็นร้อยละ ๑๑.๕๒

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปากกุดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๔.๒๒	๐.๕๓	มากที่สุด
๒. ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย	๓.๗๕	๐.๕๒	มาก
๓. ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย	๓.๘๔	๐.๕๐	มาก
รวม	๓.๕๕	๐.๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุด คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. การได้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ทางวิชาการและวินิจฉัยเหตุการณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๔.๐๘	๑.๐๓	มาก
๒. การได้มีส่วนร่วมในการจัดแบ่งงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๔.๔๐	๐.๕๖	มากที่สุด
๓. การได้มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย	๔.๑๓	๐.๕๔	มาก
๔. การได้มีส่วนร่วมในการรายงานผลและแจ้งให้ประชาชนทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อมูลในการปฏิบัติการตลอดรวมถึงการประชาสัมพันธ์	๔.๒๘	๑.๐๓	มากที่สุด
๕. การได้มีส่วนร่วมทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๔.๑๕	๑.๑๒	มาก
รวม	๔.๒๒	๐.๕๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดแบ่งงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการรายงานผลและแจ้งให้ประชาชนทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อมูลในการปฏิบัติการตลอดรวมถึงการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุดและน้อยที่สุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ทางวิชาการและวินิจฉัยเหตุการณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วม
 ของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
 ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย

ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้มีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของ อุทกภัย	๓.๗๒	๑.๐๔	มาก
๒. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และฟื้นฟูสภาพ จิตใจของผู้ประสบอุทกภัย	๓.๕๖	๑.๐๗	มาก
๓. ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยขนย้ายคน สัตว์เลี้ยง พาหนะ และสิ่งของต่าง ๆ ไปอยู่ในที่สูง ซึ่งเป็นที่พื้นระดับน้ำที่เคย ท่วมมาก่อน	๓.๕๒	๑.๐๒	มาก
๔. ท่านได้มีส่วนร่วมในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ด้านที่พัก อาศัย น้ำอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่มเพื่อบรรเทาความ เดือดร้อน	๓.๗๕	๑.๐๘	มาก
๕. ท่านได้มีส่วนร่วมซ่อมแซมสิ่งสาธารณประ โยชน์และ ระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติ	๓.๕๔	๑.๑๕	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมใน
 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก
 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
 มากที่สุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย อยู่
 ในระดับมากรองลงมาคือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยขนย้ายคน สัตว์เลี้ยง พาหนะและสิ่งของต่าง
 ๆ ไปอยู่ในที่สูง ซึ่งเป็นที่พื้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุด คือ ท่านได้มี
 ส่วนร่วมซ่อมแซมสิ่งสาธารณประ โยชน์และระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติ อยู่ใน
 ระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล การมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย

ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้มีส่วนร่วมการจัดหาอุปกรณ์ผจญเพลิงและพาหนะที่ใช้ในการดับเพลิง	๓.๔๘	๑.๒๕	มาก
๒. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของอาสาสมัครภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติ	๓.๕๘	๑.๒๑	มาก
๓. ท่านได้มีส่วนร่วมการให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องครัว เครื่องนอนแก่ผู้ประสบอัคคีภัย	๓.๘๒	๑.๐๘	มาก
๔. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน	๔.๒๕	๐.๘๖	มากที่สุด
๕. ท่านได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง	๓.๔๘	๐.๕๑	มาก
รวม	๓.๘๔	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย โดยรวมอยู่ในมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของอาสาสมัครภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติ อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย และโดยรวมทั้ง ๓ ด้าน แตกต่างกันซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๒๓๗	๔.๒๒	๐.๕๕	มากที่สุด
หญิง	๑๔๕	๔.๒๐	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครเพศชาย มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากที่สุดส่วนเพศหญิงมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๒๓๗	๔.๒๒	๐.๕๕	๐.๓๕	๐.๗๓
หญิง	๑๔๕	๔.๒๐	๐.๕๐		

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๒๓๗	๓.๗๕	๐.๕๒	มาก
หญิง	๑๔๕	๓.๗๘	๐.๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ทั้งเพศชายและเพศหญิง ส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๒๓๗	๓.๗๕	๐.๕๒	๐.๑๐	๐.๕๒
หญิง	๑๔๕	๓.๗๘	๐.๕๑		

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๒๓๗	๓.๘๓	๐.๔๕	มาก
หญิง	๑๔๕	๓.๘๕	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๒๓๗	๓.๘๓	๐.๔๕	-๐.๓๕	๐.๗๐
หญิง	๑๔๕	๓.๘๕	๐.๕๓		

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๒๓๗	๓.๕๕	๐.๓๒	มาก
หญิง	๑๔๕	๓.๕๕	๐.๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ทั้งเพศหญิง และเพศชาย มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๒๓๗	๓.๕๕	๐.๓๒	๐.๐๔	๐.๕๗
หญิง	๑๔๕	๓.๕๕	๐.๒๘		

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘-๒๗ ปี	๕๕	๔.๒๖	๐.๔๗	มากที่สุด
๒๘-๓๗ ปี	๔๒	๔.๑๕	๐.๔๕	มาก
๓๘-๔๗ ปี	๑๐๓	๔.๒๔	๐.๕๐	มากที่สุด
๔๘ ปีขึ้นไป	๑๗๘	๔.๒๐	๐.๕๘	มาก
รวม	๓๗๘	๔.๒๒	๐.๕๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ ๑๘-๒๗ มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๓๘-๔๗ ปี อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ ๒๘-๓๗ ปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๒	๓	๐.๑๔	๐.๔๕	๐.๖๕
ภายในกลุ่ม	๑๐๗.๕๒	๓๗๕	๐.๒๘		
รวม	๑๐๘.๓๔	๓๗๘			

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘-๒๗ ปี	๕๕	๓.๘๑	๐.๔๘	มาก
๒๘-๓๗ ปี	๔๒	๓.๗๕	๐.๕๑	มาก
๓๘-๔๗ ปี	๑๐๓	๓.๘๑	๐.๕๐	มาก
๔๘ ปีขึ้นไป	๑๗๘	๓.๗๗	๐.๕๕	มาก
รวม	๓๗๘	๓.๗๕	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ ๑๘-๒๗ ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๓๘-๔๗ ปี อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มี ๒๘-๓๗ ปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร การป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๘	๓	๐.๐๖	๐.๒๒	๐.๘๘
ภายในกลุ่ม	๑๐๒.๗๐	๓๗๕	๐.๒๗		
รวม	๑๐๒.๘๘	๓๗๘			

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘-๒๗ ปี	๕๕	๓.๘๑	๐.๕๘	มาก
๒๘-๓๗ ปี	๔๒	๓.๗๖	๐.๕๐	มาก
๓๘-๔๗ ปี	๑๐๓	๓.๘๖	๐.๔๗	มาก
๔๘ ปีขึ้นไป	๑๗๘	๓.๘๖	๐.๕๐	มาก
รวม	๓๗๘	๓.๘๔	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ ๓๘-๔๗ ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๔๘ ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ ๒๘-๓๗ ปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๕	๓	๐.๑๓	๐.๕๑	๐.๖๗
ภายในกลุ่ม	๕๖.๖๕	๓๗๕	๐.๑๖		
รวม	๕๗.๐๐	๓๗๘			

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘-๒๗ ปี	๕๕	๓.๕๖	๐.๓๐	มาก
๒๘-๓๗ ปี	๔๒	๓.๘๕	๐.๓๐	มาก
๓๘-๔๗ ปี	๑๐๓	๓.๕๗	๐.๒๕	มาก
๔๘ ปีขึ้นไป	๑๗๘	๓.๕๔	๐.๓๒	มาก
รวม	๓๗๘	๓.๕๕	๐.๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มี อายุ ๓๘-๔๗ ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๘-๒๗ ปี อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ ๒๘-๓๗ ปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๒	๓	๐.๐๗	๐.๗๘	๐.๕๐
ภายในกลุ่ม	๓๕.๑๔	๓๗๕	๐.๐๙		
รวม	๓๕.๓๖	๓๗๘			

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๕๑	๔.๒๕	๐.๓๗	มากที่สุด
มัธยมศึกษา	๕๓	๔.๒๕	๐.๖๑	มากที่สุด
ปริญญาตรี	๑๑๖	๔.๑๖	๐.๕๑	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๒๒	๔.๒๑	๐.๕๕	มากที่สุด
รวม	๓๘๒	๔.๒๒	๐.๕๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วม ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุดและน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๘	๓	๐.๒๓	๐.๗๕	๐.๕๐
ภายในกลุ่ม	๑๐๗.๖๖	๓๗๘	๐.๒๘		
รวม	๑๐๘.๓๔	๓๘๑			

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครที่มีระดับ การศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๕๑	๓.๗๕	๐.๕๑	มาก
มัธยมศึกษา	๕๓	๓.๘๖	๐.๔๔	มาก
ปริญญาตรี	๑๑๖	๓.๘๓	๐.๕๔	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๒๒	๓.๗๐	๐.๕๕	มาก
รวม	๓๘๒	๓.๗๕	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๕	๓	๐.๕๕	๒.๐๕	๐.๑๑
ภายในกลุ่ม	๑๐๑.๒๓	๓๗๘	๐.๒๗		
รวม	๑๐๒.๘๘	๓๘๑			

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๕๑	๓.๗๕	๐.๕๕	มาก
มัธยมศึกษา	๕๓	๓.๘๖	๐.๕๐	มาก
ปริญญาตรี	๑๑๖	๓.๘๐	๐.๕๑	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๒๒	๓.๘๘	๐.๔๖	มาก
รวม	๓๘๒	๓.๘๔	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกตาม ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษามัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๕	๓	๐.๓๐	๑.๑๗	๐.๓๒
ภายในกลุ่ม	๕๖.๑๕	๓๗๘	๐.๑๕		
รวม	๕๗.๐๐	๓๘๑			

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๕๑	๓.๕๓	๐.๒๖	มาก
มัธยมศึกษา	๕๓	๓.๕๕	๐.๓๑	มาก
ปริญญาตรี	๑๑๖	๓.๕๓	๐.๓๒	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๒๒	๓.๕๓	๐.๓๑	มาก
รวม	๓๘๒	๓.๕๕	๐.๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๗	๓	๐.๐๙	๐.๕๗	๐.๕๑
ภายในกลุ่ม	๓๕.๐๘	๓๗๘	๐.๐๙		
รวม	๓๕.๓๖	๓๘๑			

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๐,๐๐๐ บาทลงมา	๑๗	๔.๔๕	๐.๔๘	มากที่สุด
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔๕	๔.๑๗	๐.๕๕	มาก
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๕๕	๔.๑๗	๐.๕๑	มาก
๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๒๒๑	๔.๒๓	๐.๕๓	มากที่สุด
รวม	๓๘๘	๓.๖๐	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ บาทลงมา มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป อยู่ในระดับมากที่สุดและน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๓	๔	๐.๔๑	๑.๔๔	๐.๒๒
ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๗๑	๓๘๓	๐.๒๘		
รวม	๑๐๘.๓๔	๓๘๗			

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๐,๐๐๐ บาทลงมา	๑๗	๓.๖๕	๐.๔๕	มาก
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔๕	๓.๘๑	๐.๕๒	มาก
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๕๕	๓.๘๑	๐.๕๒	มาก
๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๒๒๑	๓.๗๘	๐.๕๒	มาก
รวม	๓๘๘	๓.๗๕	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ บาทลงมา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๐	๓	๐.๓๐	๑.๑๑	๐.๓๕
ภายในกลุ่ม	๑๐๑.๖๘	๓๗๕	๐.๒๗		
รวม	๑๐๒.๘๘	๓๗๘			

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการ ป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๐,๐๐๐ บาทลงมา	๑๗	๓.๖๔	๐.๔๕	มาก
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔๕	๓.๘๒	๐.๕๓	มาก
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๕๕	๓.๙๓	๐.๕๑	มาก
๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๒๒๑	๓.๘๒	๐.๕๐	มาก
รวม	๓๘๘	๓.๘๔	๐.๔๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วม ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย จำแนกตามรายได้ต่อ เดือน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป อยู่ในระดับ มาก และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ บาทลงมา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทา อัคคีภัย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๕	๓	๐.๔๗	๑.๘๗	๐.๑๒
ภายในกลุ่ม	๕๕.๑๕	๓๗๘	๐.๑๕		
รวม	๕๗.๐๐	๓๘๑			

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครที่มีรายได้ต่อ เดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๐,๐๐๐ บาทลงมา	๑๗	๓.๕๓	๐.๕๐	มาก
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔๕	๓.๕๓	๐.๒๐	มาก
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๕๕	๓.๕๗	๐.๒๕	มาก
๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๒๒๑	๓.๕๔	๐.๓๐	มาก
รวม	๓๘๘	๓.๕๕	๐.๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ.

ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๒	๓	๐.๑๕	๑.๖๘	๐.๑๕
ภายในกลุ่ม	๓๔.๗๔	๓๗๘	๐.๐๙		
รวม	๓๕.๓๖	๓๘๑			

จากตารางที่ ๔.๔๐ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบ
แบบสอบถามได้นำเสนอเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร และใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่
(Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปრაกฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข
ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

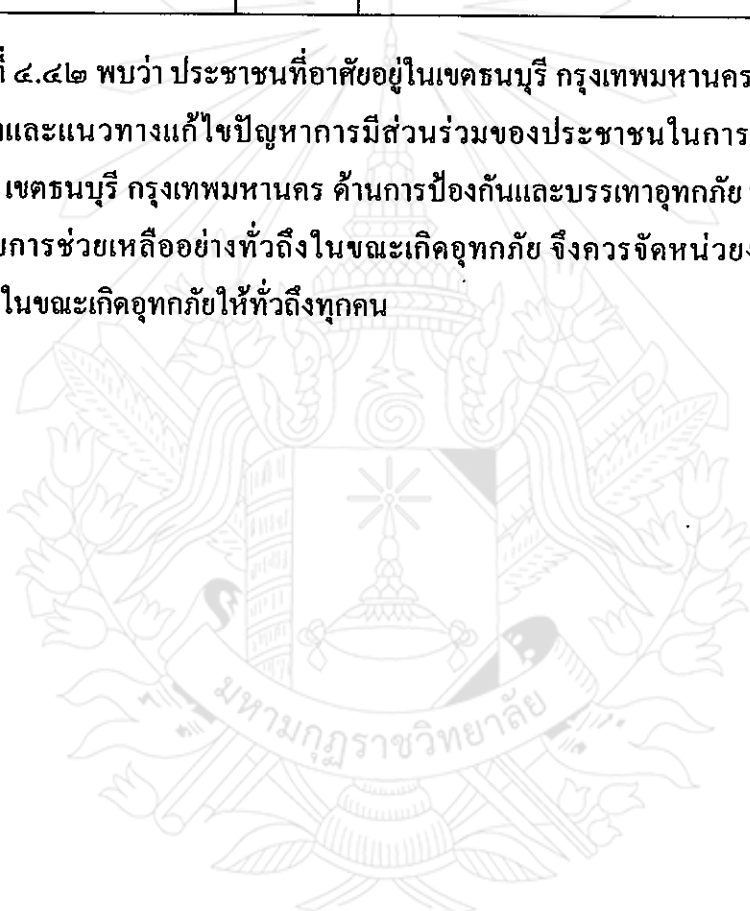
ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
๑. ขาดการประสานงานตามแผน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน	๑๒	๑. จึงควรให้เจ้าหน้าที่และ ประชาชนมีส่วนร่วมในการ วางแผนป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัย	๑๗
รวม	๑๒	รวม	๑๗

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๕
คน ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
มากที่สุด คือ ขาดการประสานงานตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระหว่างเจ้าหน้าที่กับ
ประชาชน จึงควรให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข
ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
๑. ประชาชน ไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงในขณะเกิดอุทกภัย	๑๕	๑. จึงควรจัดหน่วยงานดูแลเพื่อช่วยเหลือประชาชนในขณะเกิดอุทกภัยให้ทั่วถึงทุกคน	๑๖
รวม	๑๕	รวม	๑๖

จากตารางที่ ๔.๔๒ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๕ คน ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย มากที่สุด คือ ประชาชนไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงในขณะเกิดอุทกภัย จึงควรจัดหน่วยงานดูแลเพื่อช่วยเหลือประชาชนในขณะเกิดอุทกภัยให้ทั่วถึงทุกคน

ตารางที่ ๔.๔๓ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต ธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
๑. ขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะสำหรับ ป้องกันและระงับอัคคีภัย	๑๐	๑. จึงควรจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และ ยานพาหนะสำหรับป้องกันและ ระงับอัคคีภัยสำหรับพร้อมใช้ เสมอ	๕
รวม	๑๐	รวม	๕

จากตารางที่ ๔.๔๓ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๕ คน ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย มากที่สุด คือ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะสำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัย จึงควรจัดให้ มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะสำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัยสำหรับพร้อม ใช้เสมอ

สรุปข้อเสนอแนะ ๒ ประเด็นดังนี้คือ

๑. ประเด็นปัญหามีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ เพราะยังไม่เพียงพอต่อการ ป้องกันและระงับอัคคีภัยซึ่งปัญหาตรงนี้ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะเป็นต้น

๒. ประเด็นแนวทางแก้ไขมีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ควรจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอ และมีความพร้อมใช้อยู่เสมอซึ่งแนวทางแก้ไข คือ การมีเครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะเป็นต้น

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร” มีสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเนื่องจากสำนักป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการระงับอัคคีภัย
อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตธนบุรี เขตธนบุรีเป็นเขตที่ประชาชนอาศัยอยู่
หนาแน่นและมีสิ่งปลูกสร้างเป็นบ้านไม้ตามถนน คลอง อยู่จำนวนมาก อัคคีภัยเกิดขึ้นเป็นประจำ
ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากในบ้านหรืออัคคีภัยในอาคาร ตลอดจนอัคคีภัยในอุตสาหกรรม เป็นต้น
เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นเจ้าหน้าที่เดินทาง ไปถึงที่เกิดเหตุล่าช้าเจ้าหน้าที่กับประชาชนเกิดความสับสนใน
การปฏิบัติภารกิจและการระงับเหตุล่าช้า การสั่งการเพื่อควบคุมเพลิงไหม้ยังไม่มีเอกภาพ มีการ
กระทบกระทั่งกับประชาชนอยู่บ่อยครั้งว่าทำไมไม่ฉีดน้ำบ้านที่เพลิงกำลังลุกไหม้ แต่ทำไมต้องไป
ฉีดน้ำบ้านที่ยังไม่ถูกไฟไหม้ ในบางครั้งอุปกรณ์ เช่น รถดับเพลิงเมื่อไปถึงตัวถังกลับไม่มีน้ำและ
อุปกรณ์ช่วยเหลือชีวิตยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินตามมาเป็น
จำนวนมาก ผลที่ได้จากการทำวิจัยยอมทำให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน
การฝึกอบรม และการฝึกซ้อม เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นเอกภาพ ประชาชนมี
ส่วนร่วมในการจัดทำแผนป้องกันภัยมากยิ่งขึ้น มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนช่วยเหลือเมื่อเกิดภัย
เมื่อได้รับสัญญาณแจ้งเหตุแล้วเจ้าหน้าที่เข้าถึงที่เกิดเหตุอย่างซ้ำภายใน ๘ นาที ประชาชนเข้า
ฝึกอบรมซ้อมแผนร่วมประจำปี โดยการสมมติสถานการณ์ให้มีความสมจริงอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
ก่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญเกิดความตระหนักในความปลอดภัยในด้านอัคคีภัยหรืออุบัติภัยอื่น ๆ
ทั้ง ประสานความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่เมื่อเหตุได้อย่างมีเอกภาพ ทำให้
ลดอัตราการเกิดอัคคีภัยหรืออุบัติภัยอื่น ๆ และลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
รวมทั้งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ข้อ คือ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ของประชาชนที่มีเพศ
อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนว

ทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร

ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า ประชาชนผู้รับบริการที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๒ คน โดยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางของเกรจซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก โดยวิธีหยิบบ้างละ ๑ ใบ และนำไปที่หยิบได้คืนเข้าที่เดิมแล้วจับสลากอีกจนครบตามจำนวนที่ต้องการในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัย ตามข้อค้นพบ (Fact Findings) ได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน ๒๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐๔ มีอายุ ๔๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕๐ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑๕ มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๒๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐๕

๕.๑.๒ ผลการศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง และจำแนกในแต่ละด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับทุกครั้ง

๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง

๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน

๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน

๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เรียงลำดับ ดังนี้

๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขาดการประสานงานตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน จึงควรจัดให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ประชาชนไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ในขณะที่เกิดอุทกภัย จึงควรจัดให้หน่วยงานดูแลเพื่อช่วยเหลือประชาชนในขณะที่เกิดอุทกภัยให้ทั่วถึงทุกคน

๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย ขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะสำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัย จึงควรจัดจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะสำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัยสำหรับพร้อมใช้เสมอ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๕.๒.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีความตระหนักถึงภัยธรรมชาติที่เคยทำความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินและสาธารณูปโภคต่าง ๆ จึงมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันในการจัดทำแผนในการป้องกัน ร่วมกันประสานความร่วมมือใช้วิทยาการที่เหมาะสม ศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดสาธารณภัย มีการรายงานผลและแจ้งให้ประชาชนทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ให้ความร่วมมือในการซ้อมแผนหนีสาธารณภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง มีการจัดแบ่งงานเป็นสัดส่วน ได้ชัดเจน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องครัว เครื่องนอนแก่ผู้ประสบสาธารณภัย ใช้สื่อประชาสัมพันธ์ด้านจิตวิทยา เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบสาธารณภัยให้มีกำลังใจ ทั้งเร่งรีบซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภคเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วพลัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย ขำสุวรรณ กล่าวไว้ว่า การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจของผู้ประสบภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติ จึงจัดให้มีบริการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย เพื่อรักษาชีวิตผู้ได้รับอันตรายในระยะแรก และจัดการประชาสัมพันธ์ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจและสร้างความเชื่อมั่นในการให้ความช่วยเหลือของทางราชการต่อผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธานี สามารถกิจ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ มีความตระหนักถึงภัยธรรมชาติที่เคยทำความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสาธารณูปโภคต่าง ๆ อย่างมากมาย จึงมีความกังวลว่าในอนาคตภัยทางธรรมชาติที่เคยเกิดขึ้นในอดีตนั้นน่าจะเกิดขึ้น ได้อีก หากมีความรุนแรง และทำความเสียหายได้มากกว่าที่เคยเป็น สรุปได้ว่าในภาพรวมมีการเตรียมการ

ในระดับสูง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครเดช โชติพงษ์ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันฝ่ายพลเรือน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในเขตเทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับน้อย และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตคลองสาน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิทยากรต่าง ๆ กำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ใช้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย ได้รับการมอบหมายงานตรงกับความรู้ความชำนาญ มีการทำงานเป็นทีมเชื่อมงาน เชื่อมคน ได้อย่างลงตัว ทั้งการประสานงานร่วมมือขอช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้กระบวนการการปฏิบัติการในป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็น ไปโดยถูกต้องสมบูรณ์และราบรื่น แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตคลองสาน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนได้ตระหนักถึงอัคคีภัยเมื่อเกิดแล้วยอมนำความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก จึงมีการป้องกันและลดความเสี่ยงจากอัคคีภัยในบ้านเรือนและชุมชนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนจัดหาอุปกรณ์และพาหนะที่ใช้ในการดับเพลิง ทั้งก่อนเกิดเหตุได้เข้าร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง และจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน ภายหลังเกิดเหตุได้ให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนอน และเครื่องครัวแก่ผู้ประสบอัคคีภัยและได้มีส่วนร่วมในประชาสัมพันธ์เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ประสบภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวว่า ภายหลังเกิดสาธารณภัย การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย การซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดเสียหาย เป็นหน้าที่ของส่วนราชการทุกส่วน ในเขตพื้นที่ ดำเนินการซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดเสียหายให้คืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วที่สุด อันจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนในพื้นที่ ให้กลับคืน

คู่สภาพปกติโดยเร็ว แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตคลองสาน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านไฟไหม้ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพร ประคองเก็บ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้นของประชาชนในชุมชนตลาดเก่าบ้านบางซอย หมู่ ๓ ตำบลบางคาแตร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจน้อย ด้านพัฒนาการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้น อยู่ในระดับน้อย เพราะขาดการศึกษาหาความรู้ในการป้องกันอัคคีภัย

๕.๒.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกเป็นรายด้าน

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า อยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีส่วนในการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดวิเคราะห์ชนิดของสาธารณภัยและโอกาสที่จะเกิดในพื้นที่ ตลอดจนแนวทางการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดความเสี่ยงต่อสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย ภายใต้ความเสี่ยงอันตรายจากสาธารณภัยประเภทต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ อย่างน้อยมีการซ้อมแผนในสถานการณ์จริงอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง หรือหากเกิดขึ้นแล้วก็สามารถระงับได้อย่างรวดเร็ว เพื่อลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กล่าวไว้ว่า การฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้รับผิดชอบการฝึกซ้อมแผนต้องจัดประชุมเตรียมความพร้อมและแบ่งมอบภารกิจให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตามคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อกำหนดสถานการณ์จำลอง ขั้นตอนและวิธีการฝึก ซึ่งจะต้องกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพของสาธารณภัยที่จะฝึกซ้อม โดยมอบหน้าที่ให้หน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนฯ ตามความสามารถหรือความชำนาญของหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ ควรกำหนดเป็นแผนและตารางการฝึกซ้อม แผนฯ ที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองยศ ปรีดี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๒ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดแบ่งงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า อยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งได้รับการมอบหมายจากเจ้าที่เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าที่ที่มีอย่างจำกัด เช่น อปพร. เป็นต้น เพราะตระหนักดีว่างานทุกอย่างต้องร่วมมือ

กันทำจึงสำเร็จ ทั้งได้มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยและฟื้นฟูบูรณะสภาพพื้นที่ที่ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือทำความสะอาดครั้งใหญ่ (Big Cleaning) ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความภูมิใจในสิ่งที่ตนร่วมกันทำขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ งานวิจัยของ ปิยนุช แสงวรุณ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลนาแกม อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และเข้าใจระบบการวางแผนมากกว่าประชาชน ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์ในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๑ ท่านได้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ทางวิชาการ และ วินิจฉัยเหตุการณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนตระหนักดีว่าสาธารณภัยเมื่อเกิดขึ้นแล้วก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐจำนวนมาก ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษามาทั้งในและนอกประเทศบวกกับประสบการณ์ที่เคยเผชิญกับสถานการณ์จริงด้วยความเต็มใจ โดยเล็งเห็นประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักสำคัญ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้อาการภัยนั้นเกิดขึ้น ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดในการป้องกันก็คือ ไม่ให้อาการภัยนั้นเกิดขึ้นก่อนนั่นเอง ทั้งทำให้ประชาชนรู้สึกว่าได้ควบคุม โชคชะตาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวว่า ทำให้ชุมชนหรือสังคมเข้มแข็ง เพราะชุมชนที่เข้มแข็งควรต้องมีส่วนร่วมกันตัดสินใจร่วมดูแลปกครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของชุมชนหรือสังคมนั้นเอง โดยการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเสมอ ๆ ทำให้ชุมชนรู้สึกว่าได้ควบคุม โชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นผู้ชำนาญที่อื่นที่ “เขาไม่รู้จัก” หรือไม่ไว้ใจมาควบคุม – สั่งการ

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย พบว่า อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนตระหนักดีว่าประเทศไทยนั้นตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมพายุหมุนเขตร้อน มีปัญหาของภัยพิบัติจากภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยเกิดขึ้นอยู่บ่อย ซึ่งในแต่ละปีต้องประสบปัญหาภัยธรรมชาติจากอุทกภัยในพื้นที่ที่อยู่อาศัย ก่อให้เกิดเสียหายและภัยพิบัติที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์หาสาเหตุของอุทกภัยเพื่อนำไปสู่แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ครั้นเมื่อเกิดเหตุยังช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจและในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ด้านที่พักอาศัย น้ำอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่มเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ตลอดจนทั้งมีส่วนร่วมสำคัญซ่อมแซมสิ่ง

สาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ทั้งร่วมแรงร่วมใจกันขุดลอก คูคลองต่าง ๆ เพื่อนำไหลสะดวก ตลอดทั้งปลูกต้นไม้ยืนต้นต่าง ๆ เพื่อคอยดูดซับน้ำเมื่อฝนหนักซึ่งทำให้ได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย ขำสุวรรณ ได้กล่าวว่า การป้องกันและบรรเทาอุทกภัยให้ได้ผลดี โดยทั่วไปในพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำตอนบน (Upstream Watershed) ส่วนมากพื้นที่บริเวณนี้ จะเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีลักษณะเป็นภูเขาสูงชัน การไหลบ่าของน้ำรุนแรง แนวทางการป้องกัน โดยการปลูกต้นไม้ยืนต้น หรือพืชคลุมดิน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มอัตราการดูดซึม และการเก็บกักน้ำ และพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำตอนล่าง (Down – stream Watershed) มักจะเป็นที่ราบลุ่ม เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนอย่างหนาแน่น แนวทางการป้องกัน มักจะเน้นไปในทางการก่อสร้าง วิศวกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น สร้างเขื่อนสำหรับเก็บกักน้ำ การขุดลอกแม่น้ำ คลอง ซึ่งเป็น การป้องกันเฉพาะหน้าแต่การป้องกันอุทกภัยอย่างถาวร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ เท่าฐรี ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔” ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่ออุทกภัย มีการรับรู้ อยู่ใน ระดับสูง ประชาชนมีความตระหนักต่ออุทกภัยมากกว่าเดิม และภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับอุทกภัย มากขึ้น ซึ่งภาครัฐมีการดำเนินการ ในการด้านเตือนภัย การช่วยเหลือและฟื้นฟูสิ่งต่าง ๆ ภายหลัง เกิดอุทกภัยด้วยความรวดเร็วกว่าเดิม แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะ กรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตคลองสาน มีส่วนร่วมใน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านน้ำท่วม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๒ ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และฟื้นฟู สภาพจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนทราบว่าผู้ ประสบอุทกภัยบางคนต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก สูญเสียที่อยู่อาศัย ทรัพย์สิน สัตว์เลี้ยง ที่ดิน ทำกิน ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ก่อให้เกิดความทุกข์กาย ทุกข์ใจ ความเครียด ความ โศกเศร้า และสิ้นหวัง ถ้าตกอยู่ ในสภาพเช่นนี้นาน ๆ อาจจะทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตได้ จึงผลึกกำลัง ร่วมใจ ผู้ ภัยน้ำท่วมด้วยการประชาสัมพันธ์ฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัยให้มีกำลังใจในการสู้ชีวิตต่อไป ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย ขำสุวรรณ ได้กล่าวว่า การฟื้นฟูทางด้านร่างกายและจิตใจของ ผู้ประสบภัย จะต้องจัดให้มีบริการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย เพื่อรักษาชีวิตผู้ได้รับอันตรายใน ระยะแรก และจัดการประชาสัมพันธ์ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจและสร้างความเชื่อมั่นในการให้ความ ช่วยเหลือของทางราชการต่อผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ใจเย็น ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษอยู่ในระดับมากแต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตคลองสาน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านน้ำท่วม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๕ ท่านได้มีส่วนร่วมซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติ อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ นานา เพราะน้ำได้ทำลายถนน ถัดเขาะสิ่งก่อสร้างทั้งหลาย ทำลายความงดงามของโบราณสถาน สร้างความสกปรก สร้างปัญหาสาธารณสุขมากมาย ทำให้ประชาชนทุ่มเทแรงงานในการซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนนหนทาง บ้านเรือน โรงเรียน วัด หรือแหล่งโบราณสถาน ให้มีความสะอาดเรียบร้อยเป็นระเบียบ ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว เพื่อสื่อความเป็นปกติสุข ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย จำสุวรรณ ได้กล่าวว่า การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชีวิตความเป็นอยู่นั้น จะต้องทำความสะอาดโคลนตม รื้อสิ่งปรักหักพัง ซ่อมแซมบ้านเรือน ที่พักอาศัยอาคาร โรงเรียนและสิ่งชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพปกติ และซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภค ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด

๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย พบว่า อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนได้ตระหนักถึงอัคคีภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจ โดยรวมของชุมชน ซึ่งอัคคีภัยสามารถเผาผลาญทรัพย์สินให้วอดวายในชั่วระยะเวลาไม่กี่ชั่วโมงและเป็นปัญหาสำคัญที่นำความสูญเสียมาสู่ประเทศ ทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ผจญเพลิง เข้าร่วมในการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉินและฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ตลอดทั้งปลูกฝังจิตสำนึกแก่บุตรหลานให้พึงระวังในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอัคคีภัย ในชุมชนของตนเอง ทั้งให้ความร่วมมือปฏิบัติตามข้อแนะนำที่ทางราชการกำหนดไว้เพื่อความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์พร นรพัลลภ ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์การเกิดอัคคีภัยของอาคารสูงในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตคลองเตย” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากอัคคีภัย อุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในอาคารสูงและสถานภาพอาคารสูงในกรุงเทพมหานครมีการเตรียมความพร้อมของระบบการป้องกันอัคคีภัยในแต่ละปัจจัย ผ่านเกณฑ์กำหนดมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคย์ เทพวัลย์ ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์การเกิดอัคคีภัยของ

อาคารสูงในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตคลองเตย” ผลการวิจัยพบว่า ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของสถานประกอบการ จำนวน ๓๘๘ คน ส่วนใหญ่มีสภาพในการป้องกันอัคคีภัยที่ดี แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา พลกล้า ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอัคคีภัย : กรณีศึกษาชุมชนโนนชัย ๒ เขตเทศบาลนครขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการป้องกันอัคคีภัยภายในชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๔ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน อยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้นอกจากประชาชนจะได้ศึกษาหาความรู้ในการป้องกันอัคคีภัย มีการตรวจตราและเตรียมอุปกรณ์ดับเพลิงให้พร้อมใช้อยู่เสมอ ยังให้ความสำคัญการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน อัคคีภัยเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกกิจ สะท้อน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำบ้านห้วยสะแดง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมและไม่ได้รับการฝึกอบรมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ด้านการป้องกันไฟป่ามีส่วนร่วมทุกครั้ง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป ฉากภาพ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาบางประการในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย : กรณีศึกษา เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัยใน ระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๕ ท่านได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนตระหนักถึงปัญหาของการเกิดอัคคีภัย ทั้งผู้นำชุมชน สมาชิก อปพร. เป็นตัวอย่างที่ค้ำนำประชาชนได้มีส่วนร่วมในการนำประชาชนเข้ามาฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อป้องกันอัคคีภัย เมื่อเกิดเหตุการณ์จริงจะได้ไม่ตื่นตกใจและขาดสติหรือคิดแต่จะหนี โดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กล่าวไว้ว่า ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง กำหนดให้สถานประกอบการต้องมีการฝึกซ้อมหนีไฟอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้งตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงาน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตคลองสาน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านไฟไหม้ อยู่ในระดับน้อย

๕.๒.๓ การศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยรวมทั้ง ๓ ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าเพศที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันได้ เพราะเพศที่ต่างกันนั้นต่างก็ตระหนักคิดว่าสาธารณภัยนั้นเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมนำความหายนะมาสู่ชุมชนไม่เลือกว่าเป็นเพศหญิงหรือว่าเป็นเพศชาย ถ้าได้ประสบเหตุด้วยตัวเองแล้วก็ย่อมเดือดร้อนเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดิษฐ์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประชาชนในเขตคลองสาน ที่มีเพศต่าง มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครเดช โชติพงษ์ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันฝ่ายพลเรือน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า ปัจจัยด้าน เพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันฝ่ายพลเรือนไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ใจเย็น ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศแตกต่างกัน

๒) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยรวมทั้ง ๓ ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าอายุที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันได้ อายุต่างกันต่างก็มีส่วนร่วมเป็นผู้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เดชา พลกล้า ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอัคคีภัย : กรณีศึกษาชุมชน โนนชัย ๒ เขตเทศบาลนครขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการป้องกันอัคคีภัยภายในชุมชนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของ ปิยนุช แสงวูช ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัย

พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของธานี สามารถกิจ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า ด้านการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการเตรียมการก่อนเกิดภัยธรรมชาติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

๓) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยรวมทั้ง ๓ ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันได้ เพราะการมีส่วนร่วมนั้น ถ้าทุกคนต่างมีส่วนร่วมมากโดยเท่าเทียมกันไม่คำนึงถึงระดับการศึกษาก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้น เพราะทุกคนต่างก็มาแบ่งปันความรู้เพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกันคือ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประชาชนในเขตคลองสาน ที่มีระดับการศึกษาต่าง มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครเดช โชติพงษ์ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันฝ่ายพลเรือน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันฝ่ายพลเรือนไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธานี สามารถกิจ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า ด้านการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการเตรียมการก่อนเกิดภัยธรรมชาติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองยศ ปรีดี เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาแตกต่างกัน

๔) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตธนบุรี ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยรวมทั้ง ๓ ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า รายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน

ได้ เนื่องจากประชาชนไม่ว่าจะมีรายได้ต่อเดือนมากหรือน้อย ต่างก็ได้รับผลกระทบจากสาธารณสุขเหมือนกันทุกครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชูชีพ ใจมั่น เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านแพะ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของ ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประชาชนในเขตคลองสาน ที่มีรายได้ต่อเดือนต่าง มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์” พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับรายได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น ประสานความร่วมมือใช้วิทยาการที่เหมาะสมศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดสาธารณภัย มีการรายงานผลและแจ้งให้ประชาชนทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ให้ความร่วมมือในการซ้อมแผนหนีสาธารณภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง มีจัดการแบ่งงานเป็นสัดส่วนได้ชัดเจน ทั้งเร่งรีบซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภคเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วพลัน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิทยาการต่างๆ กำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ใช้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย มีการทำงานเป็นทีม เชื่อมงาน เชื่อมคน ได้อย่างลงตัวให้ถูกต้องสมบูรณ์และราบรื่น

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดหาอุปกรณ์และพาหนะที่ใช้ในการดับเพลิง ทั้งก่อนเกิดเหตุได้เข้าร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอุทกภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้งและให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภคแก่ผู้ประสบอุทกภัย เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ประสบภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว

และแบ่งเป็นรายด้านในการเสนอแนะเชิงนโยบายตามลำดับ ดังนี้

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๑ คือ ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษามาตรฐานไว้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์หาสาเหตุของอุทกภัยเพื่อนำไปสู่แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดทั้งมีส่วนสำคัญซ่อมแซมสิ่งสาธารณประ โยชน์และระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๒ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดแบ่งงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีต่อไป ส่งเสริมประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและได้รับการมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มีอย่างจำกัด เช่น อปพร. เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๑ ท่านได้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ทางวิชาการและ วินิจฉัยเหตุการณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีต่อไป ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษามาทั้งในและนอกประเทศบวกกับประสบการณ์ที่เคยเผชิญกับสถานการณ์จริงด้วยความเต็มใจ โดยเล็งเห็นประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักสำคัญก่อนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้อุทกภัยนั้นเกิดขึ้น

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๒ คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์หาสาเหตุของอุทกภัยเพื่อนำไปสู่แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งร่วมแรงร่วมใจกันขุด ลอกคูคลองต่าง ๆ เพื่อนำไหลสะดวก ตลอดทั้งปลูกต้นไม้ยืนต้นต่าง ๆ เพื่อคอยดูดซับน้ำเมื่อฝนหนักซึ่งทำให้ได้ผลดี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๒ ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกัน

และบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น เชิญชวนให้ประชาชนผลึกกำลัง ร่วมใจ สู้ภัยน้ำท่วมด้วยการประชาสัมพันธ์ฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัยให้มีกำลังใจในการสู้ชีวิตต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๕ ท่านได้มีส่วนร่วมซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนทุ่มเทแรงงานซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนนหนทาง บ้านเรือน โรงเรียน วัด หรือแหล่งโบราณสถาน ให้มีความสะอาดเรียบร้อยเป็นระเบียบ ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว เพื่อสื่อความเป็นปกติสุขของผู้ประสบภัย

๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๓ คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น ประชาชนได้ตระหนักถึงอัคคีภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้น ได้ตลอดเวลา ชี้แนะให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ฉุกเฉิน ตลอดจนตั้งปลุกฝังจิตสำนึกแก่นุเคราะห์ลานให้พึงระวังในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอัคคีภัย ในชุมชนของตนเอง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๔ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย มีการตรวจตราและเตรียมอุปกรณ์ดับเพลิงให้พร้อมใช้อยู่เสมอ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๕ ท่านได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงควรรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชน สมาชิก อปพร. เป็นตัวอย่างที่ดีนำประชาชนให้เข้าร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อป้องกันอัคคีภัย เมื่อเกิดเหตุการณ์จริงจะได้ไม่ตื่นตกใจและขาดสติหรือคิดแต่จะหนี

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

- ๑) ควรศึกษาเรื่อง “ระบบการป้องกันอัคคีภัยในครัวเรือน”
- ๒) ควรศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการป้องกันและดูแลรักษาระบบสาธารณูปโภคในชุมชน”
- ๓) ควรศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการช่วยเหลือประชาชนในขณะเกิดอุทกภัย”

บรรณานุกรม

๑) หนังสือ

- การปกครอง, กรม กระทรวงมหาดไทย. คู่มือประชาชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ อบต.. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาสมัครกษัตริย์, ๒๕๔๕.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์, ๒๕๔๘.
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗. กรุงเทพมหานคร : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๓.
- _____ .แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๐.
- คณะกรรมการกฤษฎีกาแห่งชาติ. แผนหลักการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๔๕.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานนท์. ระเบียบวิธีวิจัย : แนวการเขียนเค้าโครงงานวิจัยและรายงานการวิจัยประจำภาค. กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๖.
- ธีระศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕.
- นนท์ กอแก้วทองดี. คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้นำประชคมตำบล เรื่องเวทีประชคมพร้อมใจเลือกตั้ง : แนวการเขียนเค้าโครงงานวิจัยและรายงานการวิจัยประจำภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, ๒๕๔๔๓.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, ศาสตราจารย์ ดร.. แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท : แนวการเขียนเค้าโครงงานวิจัยและรายงานการวิจัยประจำภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๘.

- นวลน้อย ศรีรัตน์ และคนอื่น ๆ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕.
- นำชัย ทนุผล. หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๕๑.
- นิภา เมธาวีชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย. กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา
ชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.
- นิรันดร์ชัย พัฒนพงศา, รองศาสตราจารย์ ดร.. การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณี
ตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ศาสตราจารย์ ดร.. และดร. ถวิลวดี บุรีกุล. ความรู้ด้านการจัดการความ
ขัดแย้งด้วยสันติวิธี. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : พี
ระพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๒๖.
- ปรัชญา เวสารัชช. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร :
โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.
- ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรม กระทรวงมหาดไทย. แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้าน
อัคคีภัยแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย,
๒๕๕๐.
- _____ . กรม กระทรวงมหาดไทย. แผนระดับอัคคีภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๔.
- _____ . กรม กระทรวงมหาดไทย. แผนปฏิบัติการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติแห่งชาติใน
เชิงยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๔.
- พัฒน์ บุญยรัตน์พันธ์. การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๗.
- ไพรัตน์ เฉชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน
ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์ โสภา
การพิมพ์, ๒๕๒๖.

- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
อนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖.
- ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พุทธศักราช ๒๕๕๐.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐.
- _____ . ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
กรณีฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๔๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา,
๒๕๔๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
๒๕๔๐.
- วัชรภรณ์ กวยะปาณิก. รัลลึง ๑ ปีสีนามิ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชนข้าราชการและ
ผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, ๒๕๓๐.
- ศิริชัย ขำสุวรรณ. การป้องกันอุทกภัย (Flood Protection). กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิศวกรรม
โยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๔๕.
- ศิริอร ชันธหัตถ์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๓๖.
- ส่งศรี ชมพวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. มาตรฐานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๘.
- สำนักงานโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กระทรวงมหาดไทย. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พุทธศักราช
๒๕๕๓-๒๕๕๗ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ อบต..
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๓.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ศาสตราจารย์ ดร. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :
พิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, ๒๕๔๖.
- สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครอบ, รักกิจ ศรีสินทร์. รายงานการวิจัยเรื่องการบริหารการมีส่วน
ร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันดำรงราชานุภาพ, ๒๕๓๘.
- เสนาะ ดิยาวี. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

๒) บทความจากเว็บไซต์

สุพัฒน์ สมจิตรสกุล. “ลักษณะของการมีส่วนร่วม”, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐.

<www.gotoknow.org> (๔ ธันวาคม ๒๕๕๐).

ชัชวาล ทัดศิวัช. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐.

<www.wikipedia.org> (๔ ธันวาคม ๒๕๕๐).

๓) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

กรรณิศา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.

ชัยวัฒน์ เอกวัฒน์พานิชย์. “การพัฒนาระบบเตือนภัยน้ำท่วมสำหรับเทศบาลเมืองชุมพร”. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ๒๕๔๔.

ชูชีพ ใจมั่น. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านแพะ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๐.

เดชา พลกล้า. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอัคคีภัย : กรณีศึกษาชุมชนโนนชัย ๒ เขตเทศบาลนครขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๐.

ถวัลย์ชัย พรอารีเอกชน. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

รัชฤทธิ์ ปนารักษ์. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อบต. ในเขตอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. พัฒนการบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐.

ธานี สามารถกิจ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : กรณีศึกษา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์”. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖.

ประชา แสนกลาง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนาคินคำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๕.

ประทีป ฉากภาพ. “ปัญหาบางประการในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย : กรณีศึกษา เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา”. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, ๒๕๔๐.

ประสพสุข ดีอินทร์. “การมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ”. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘.

ประสิทธิ์ นนทการ. “บทบาทของสภาตำบลในการดำเนินงานโครงการสร้างงานในชนบท”. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖.

ปฤษฎา บุญเจือ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด”. พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖.

ปิยะนุช เงินคล้าย. “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษาสำรวจปัจจัยและผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”. พัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖.

บุญรุ่ง ภูณทวี, พันจำเอก. “องค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมกลุ่มอาชีพกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนรวก อำเภอคอนคม จังหวัดนครปฐม”. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ๒๕๔๖.

พันธุ์พร นรพัลลภ. “การวิเคราะห์การเกิดอัคคีภัยของอาคารสูงในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา เขตคลองเตย”. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.

เพชรรัตน์ แสนทวีสุข. “การบริหารงานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอุทกภัยของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี”. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๕๒.

ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์”. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๑.

ภาคย์ เทพวัลย์. “สภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการป้องกันอัตรากำลังของสถานประกอบการอุตสาหกรรม”. ศึกษาดูงานอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๔๗.

มณี มากขาว. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาตำบลไม้ฝาด อำเภอเสถียร จังหวัดตรัง”. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๔.

ยุวดี สิทธิพาที. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม โครงการปฏิรูปที่ดินสาธารณะประโยชน์ ดงเทพรัตน์ ตำบลดงคอน อำเภอสว่างบุรี จังหวัดชัยนาท”. สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

เรืองยศ ปรีดี. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบทจังหวัดกาฬสินธุ์”. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, ๒๕๔๘.

วุฒิพล มณฑาทอง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านร่อง อำเภองาว จังหวัดลำปาง”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

ศุภกิจ สะท้อน. “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำบ้านห้วยสะแดง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน”. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๓.

สมบูรณ์ อัมพนนารัตน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษานักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป”. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

สมศักดิ์ สุวรรณเจริญ. “ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร”. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๔๓.

สามารถ ตระกูลไตรพฤกษ์. “การอพยพหนีอัคคีภัยในอาคารสูงประเภทอาคารสำนักงานเพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม”. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๔๖.

สิทธิศักดิ์ เท่าธูรี. “การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๔๔”. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.

สุกัญญา ใจเย็น. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทกภัยของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ๒๕๕๔.

สุพร ประคองเก็บ. “การพัฒนาการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้นของประชาชนในชุมชนตลาดเก่าบ้านบางชอย หมู่ ๓ ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๓.

สุริยัน ปันชัย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏน่าน, ๒๕๕๒.

อรอนงค์ ธรรมกุล. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น”. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕.

อัครเดช โชติพงษ์. “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันฝ่ายพลเรือน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

๔) เอกสารอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้อัปเดต

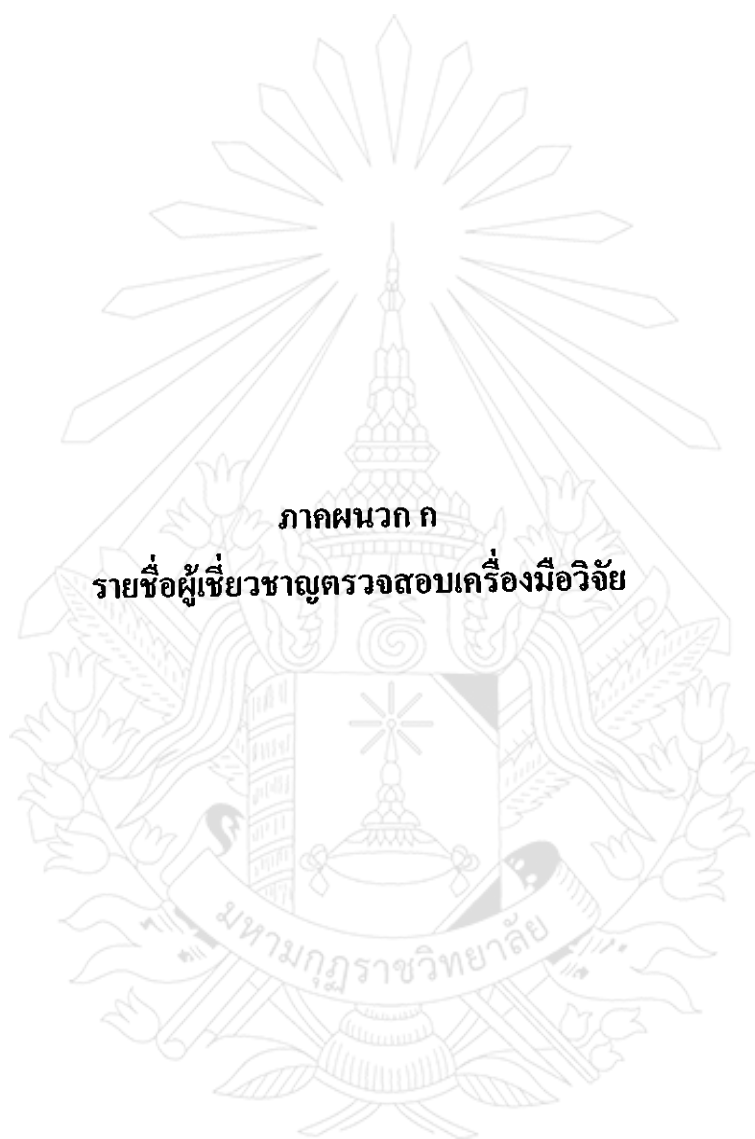
อิระวัชร จันทระประเสริฐ. “การสวัสดิการสังคมเชิงรุก”. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๑, (อัครา).

สำนักงานเขตนบุรี. “งานบูรณาการ”. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕, (อัครา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาจุฬาราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. ดร. วิญญู กิณะเสน

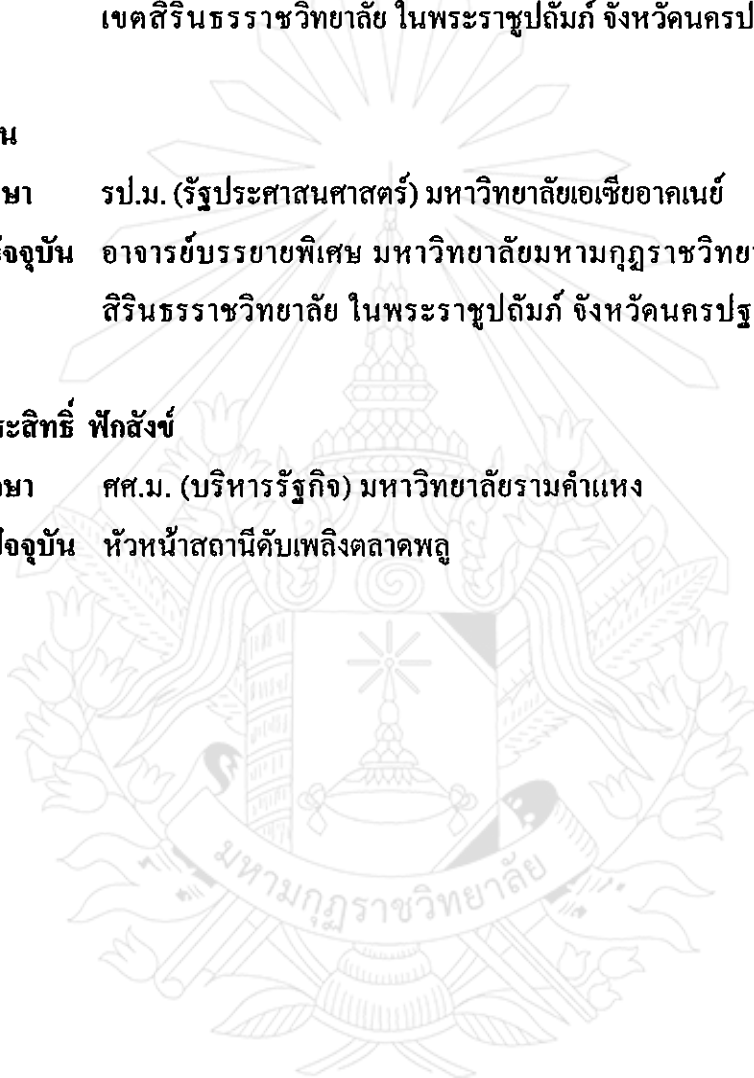
วุฒิการศึกษา   ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน   อาจารย์บรรยายพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยา
เขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

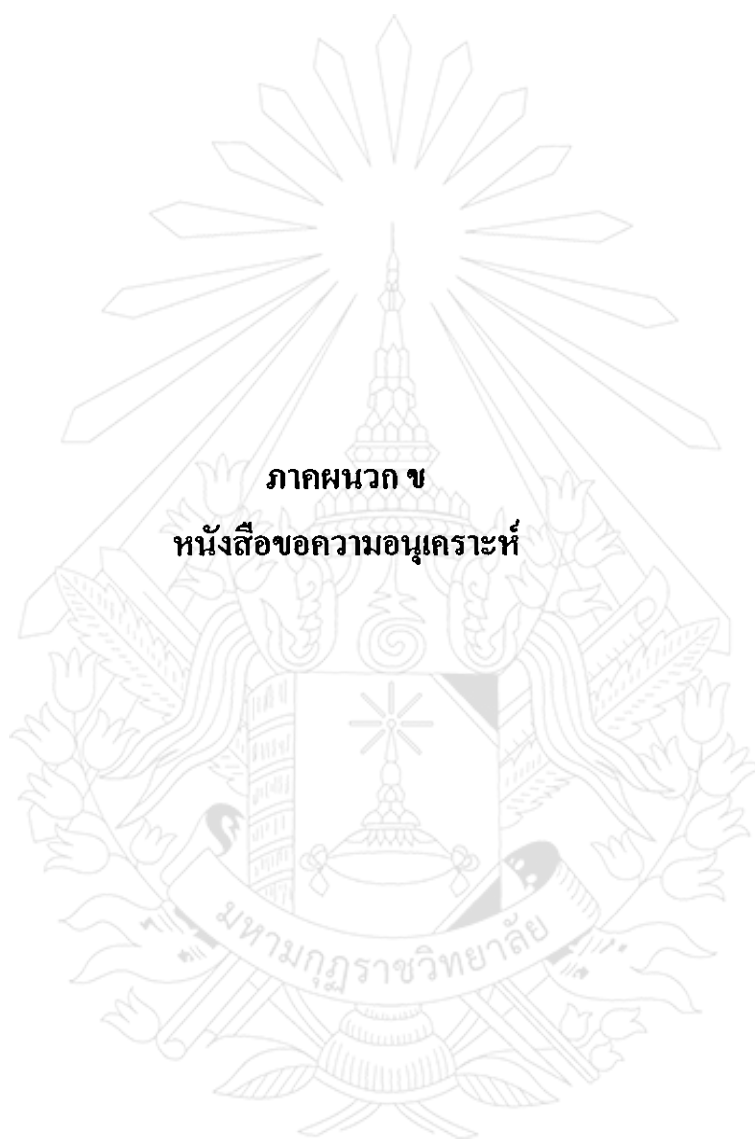
๒. นายสัจด์ สายสุน

วุฒิการศึกษา   รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ตำแหน่งปัจจุบัน   อาจารย์บรรยายพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
สิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

๓. พันตำรวจโทประสิทธิ์ พักสังข์

วุฒิการศึกษา   ศศ.ม. (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ตำแหน่งปัจจุบัน   หัวหน้าสถานีดับเพลิงตลาดพลู

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖ ๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๐ หมู่ ๘ ต.ช้างมิ่งใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๑๓๑๑๐
โทร (๐๖๖) ๒๑๑๒๒๒๑-๒๒๒๒๓ โทรสาร (๐๖๖) ๒๑๑๒๒๒๒

๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร. วิญญู กิณะเสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างสารนิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสืบตำรวจโทเกษฎาพงษ์ ธนกุลกรชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖/๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี ดร. สมเกียรติ จองจิตรมั่น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา ขออนุโมทนาขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ศศ.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ว ๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๖๐ หมู่ ๑๒ ซอยมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๖๑๐๐
โทร (๐๓๒) ๕๑๙๕๖๖๖๓, ๕๑๙๕๖๖๖๒ FAX (๐๓๒) ๕๑๙๕๖๖๖๑

๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายสงค์ สายลุน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างสารนิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสืบทอดจากโทเกษญาพงษ์ ธนกุลกรชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖/๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี ดร. สมเกียรติ จองจิตรมั่น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา ขออนุ โมทนาขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ผศ.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๘-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ที่ ศบ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖ ๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๖๘ หมู่ ๓ ซอยมไหศวรรย์ ซ.สามพราน จ.นครปฐม ๑๕๑๑๑
โทรศัพท์ ๐๓๔-๒๖๖๖๖๖๖, ๐๓๔-๒๖๖๖๖๖๖ FAX ๐๓๔-๒๖๖๖๖๖๖

๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย
เรียน พันตำรวจโทประสิทธิ์ ฝึกสังข์
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างสารนิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย สิบตำรวจโทเจษฎาพงษ์ ธนกุลกรชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖/๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี ดร. สมเกียรติ จองจิตร์มัน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา ขออนุ โมทนาขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ศศ.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖ ๑๕๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๐ หมู่ ๖ ตำบลโพธิ์ ๖.สามพราน จังหวัดปทุมธานี ๑๓๑๐๐
โทรศัพท์ โทรสาร โทร. ๐๒๖-๒๖๒๖๒๖๒ โทรสาร โทร. ๐๒๖-๒๖๒๖๒๖๒ FAX โทร. ๐๒๖-๒๖๒๖๒๖๒

๒ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วยสืบค้นารวจโทเกษราพงษ์ ธนกุลกรชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖/๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี ดร. สมเกียรติ จงจิตร์มัน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เพื่อแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาในกำกับดูแลของท่าน จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ศศ.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๗

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖๑๕๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๑ หมู่ ๗ ซอยใหม่ใหญ่ ซ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๑
โทร (๐๖๖) ๒๒๒๒-๒๒๒๒ โทรสาร (๐๖๖) ๒๒๒๒-๒๒๒๒ FAX (๐๖๖) ๒๒๒๒

๕ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย สิบตำรวจโทเจษฎาพงษ์ ธนกุลกรชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖/๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี ดร. สมเกียรติ จองจิตร์มัน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เพื่อแจกแบบสอบถามแก่บุคลากรในกำกับดูแลของท่าน จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ (ผศ.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

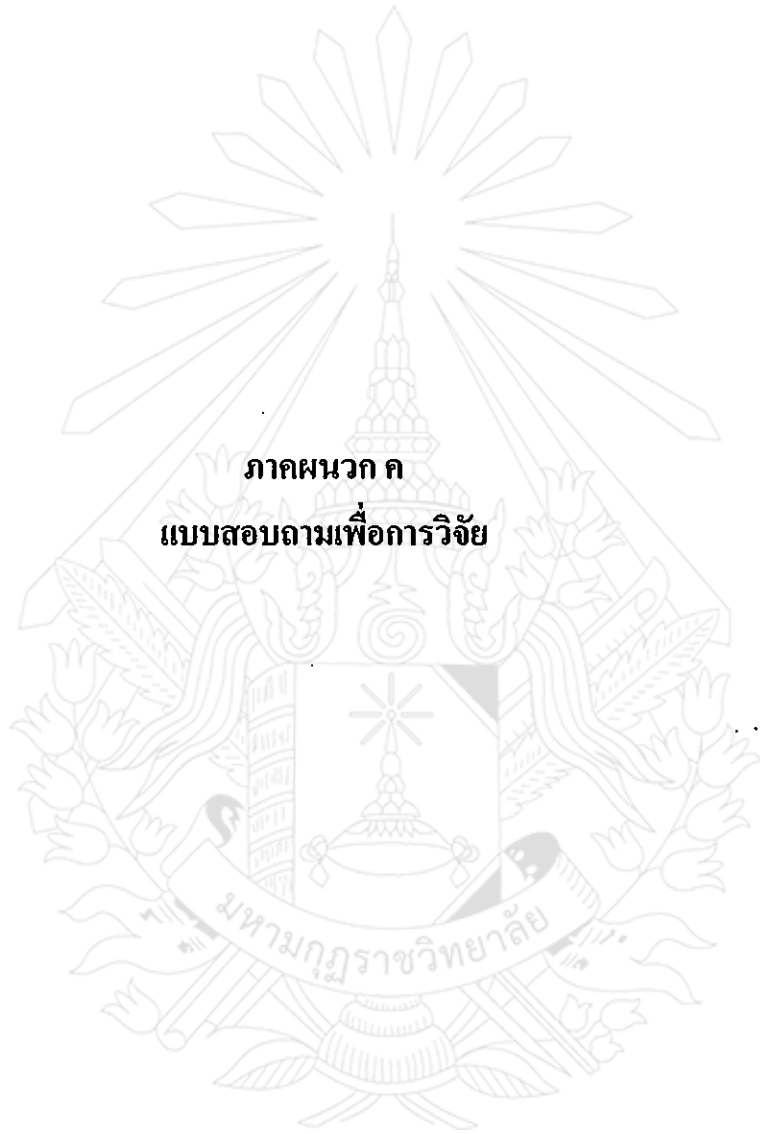
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๗

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับแต่จะนำไปวิเคราะห์ เพื่อการทำวิจัยเท่านั้น

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ บัญชีส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๑ บัญชีส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

สำหรับผู้วิจัย

๑	๒	๓
☐	☐	☐

๑. เพศ

๑ ( ) ชาย

๒ ( ) หญิง

๔

๒. อายุ

๑ ( ) ๑๘-๒๗ ปี

๒ ( ) ๒๘-๓๗ ปี

๕

๓ ( ) ๓๘-๔๗ ปี

๔ ( ) ๔๘ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

๑ ( ) ประถมศึกษา

๒ ( ) มัธยมศึกษา

๖

๓ ( ) ปริญญาตรี

๔ ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

๔. รายได้ต่อเดือน

๑ ( ) ๑๐,๐๐๐ บาทลงมา

๒ ( ) ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท

๓ ( ) ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท

๔ ( ) ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๓

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี

กรุงเทพมหานคร

ทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๕
เกือบทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๔
บางครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๓
นาน ๆ ครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๒
ไม่เคย	มีค่าเท่ากับ	๑

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		๕	๔	๓	๒	๑	
๑. ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย							
๑	ท่านได้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ทางวิชาการและ วินิจฉัยเหตุการณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย						☐ ๘
๒	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดแบ่งงานในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย						☐ ๙
๓	ท่านได้มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือประสานงานเพื่อให้การ ดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย						☐ ๑๐
๔	ท่านได้มีส่วนร่วมในการรายงานผลและแจ้งให้ประชาชน ทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อมูลในการปฏิบัติการตลอด รวมถึงการประชาสัมพันธ์						☐ ๑๑
๕	ท่านได้มีส่วนร่วมทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการ บริหารเกี่ยวกับงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัย						☐ ๑๒

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		๕	๔	๓	๒	๑	
๒. ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย							
๑	ท่านได้มีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของอุทกภัย						☐ ๑๓
๒	ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย						☐ ๑๔
๓	ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยขนย้ายคน สัตว์เลี้ยง พานหะและสิ่งของต่าง ๆ ไปอยู่ในที่สูง ซึ่งเป็นที่พื้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน						☐ ๑๕
๔	ท่านได้มีส่วนร่วมในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ด้านที่พักอาศัย น้ำอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่มเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน						☐ ๑๖
๕	ท่านได้มีส่วนร่วมซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และระบบสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติ						☐ ๑๗
๓. ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย							
๑	ท่านได้มีส่วนร่วมการจัดหาอุปกรณ์ผจญเพลิงและพานหะที่ใช้ในการดับเพลิง						☐ ๑๘
๒	ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประสบอัคคีภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติ						☐ ๑๙
๓	ท่านได้มีส่วนร่วมการให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องครัว เครื่องนอนแก่ผู้ประสบอัคคีภัย						☐ ๒๐
๔	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน						☐ ๒๑
๕	ท่านได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและซ้อมแผนหนีอัคคีภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง						☐ ๒๒

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

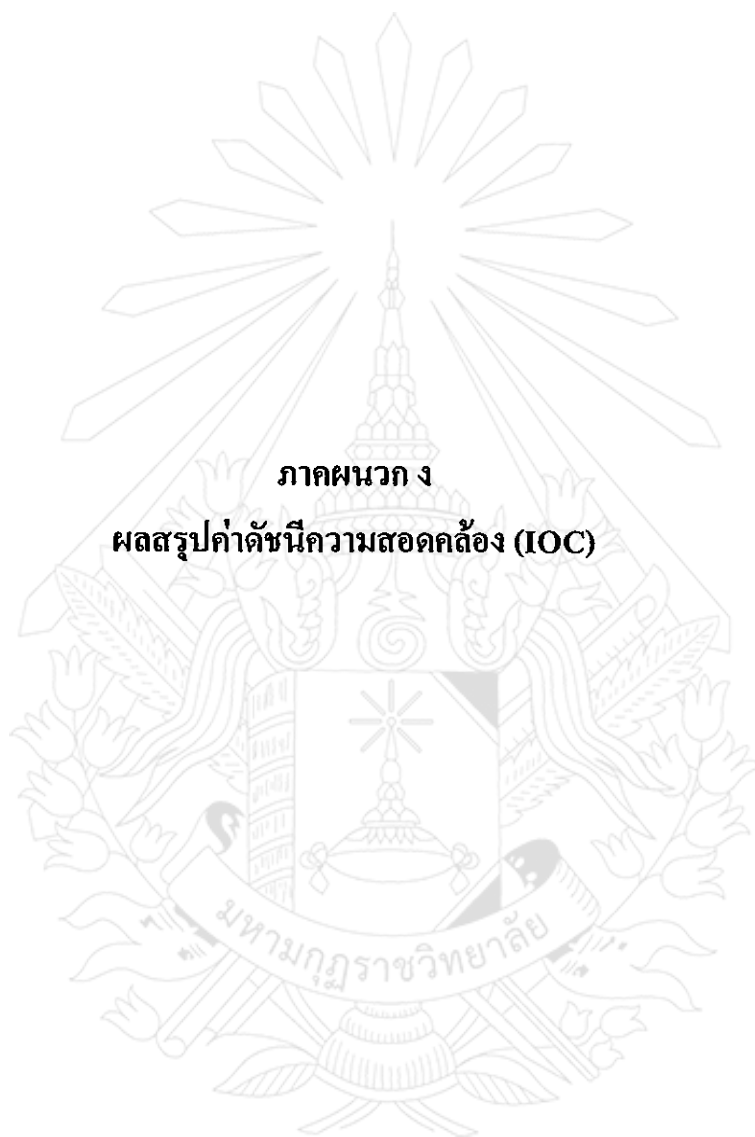
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

สืบคำรวจโทเจษฎาพงษ์ ธนกุลกรชัย

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

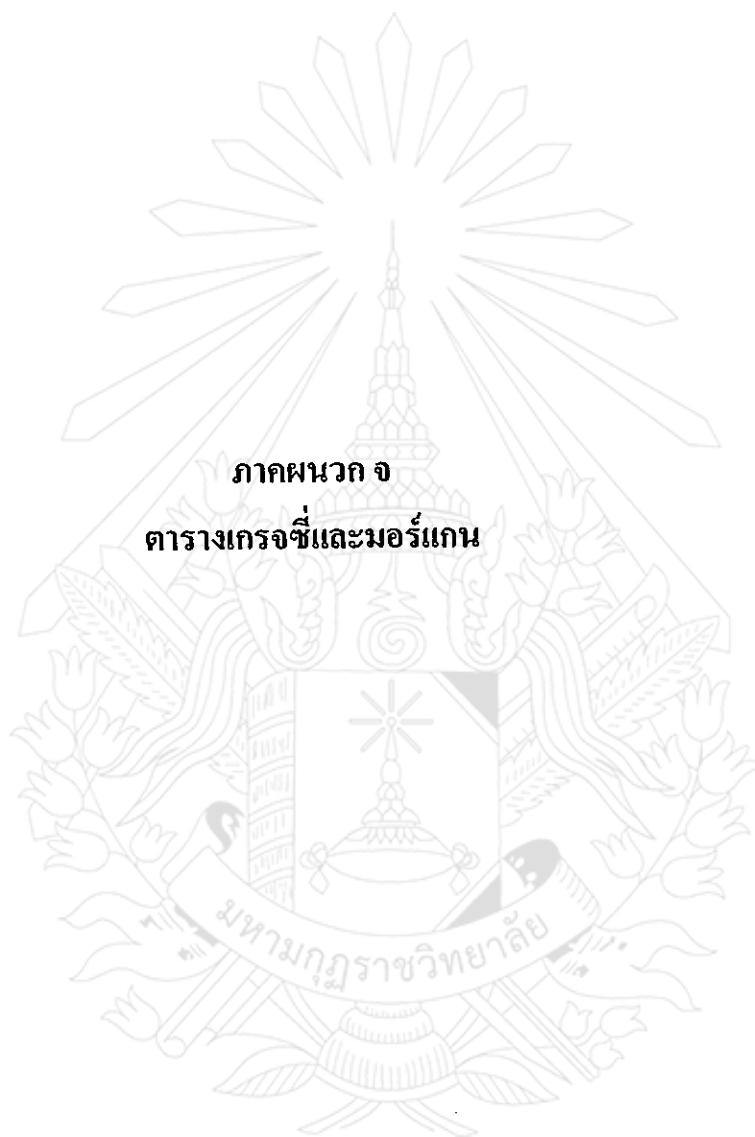

ภาคผนวก ง
ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓			
๑) ด้านการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย						
๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๖	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒) ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย						
๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๖	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓) ด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย						
๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๖	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้

ภาคผนวก จ
ตารางกรณีและมอร์แกน

ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan)

N	s	N	s	N	s	N	s	N	s
๑๐	๑๐	๑๐๐	๘๐	๒๕๐	๑๖๒	๕๐๐	๒๖๐	๒๕๐๐	๓๓๘
๑๕	๑๔	๑๑๐	๘๖	๒๖๐	๑๖๕	๕๕๐	๒๖๕	๓๐๐๐	๓๔๑
๒๐	๑๕	๑๒๐	๙๒	๓๐๐	๑๖๕	๕๐๐	๒๖๕	๓๕๐๐	๓๔๓
๒๕	๒๔	๑๓๐	๙๗	๓๒๐	๑๗๕	๕๕๐	๓๐๕	๔๐๐๐	๓๕๐
๓๐	๒๘	๑๔๐	๑๐๓	๓๔๐	๑๘๑	๑๐๐๐	๒๗๘	๔๕๐๐	๓๕๔
๓๕	๓๒	๑๕๐	๑๐๘	๓๖๐	๑๘๖	๑๑๐๐	๒๘๕	๕๐๐๐	๓๕๗
๔๐	๓๖	๑๖๐	๑๑๓	๓๘๐	๑๙๑	๑๒๐๐	๒๙๑	๖๐๐๐	๓๖๑
๔๕	๔๐	๑๗๐	๑๑๘	๔๐๐	๑๙๖	๑๓๐๐	๒๙๗	๗๐๐๐	๓๖๔
๕๐	๔๔	๑๘๐	๑๒๓	๔๒๐	๒๐๑	๑๔๐๐	๓๐๒	๘๐๐๐	๓๖๗
๕๕	๔๘	๑๙๐	๑๒๘	๔๔๐	๒๐๕	๑๕๐๐	๓๐๖	๙๐๐๐	๓๖๘
๖๐	๕๒	๒๐๐	๑๓๓	๔๖๐	๒๑๐	๑๖๐๐	๓๑๐	๑๐๐๐๐	๓๗๐
๖๕	๕๖	๒๑๐	๑๓๘	๔๘๐	๒๑๔	๑๗๐๐	๓๑๔	๑๕๐๐๐	๓๗๕
๗๐	๕๙	๒๒๐	๑๔๓	๕๐๐	๒๑๘	๑๘๐๐	๓๑๘	๒๐๐๐๐	๓๗๗
๗๕	๖๓	๒๓๐	๑๔๘	๕๕๐	๒๒๖	๑๙๐๐	๓๒๖	๓๐๐๐๐	๓๗๙
๘๐	๖๖	๒๔๐	๑๕๓	๖๐๐	๒๓๔	๒๐๐๐	๓๓๔	๔๐๐๐๐	๓๘๐
๘๕	๗๐	๒๕๐	๑๕๘	๖๕๐	๒๔๒	๒๑๐๐	๓๓๘	๕๐๐๐๐	๓๘๑
๙๐	๗๓	๒๖๐	๑๖๕	๗๐๐	๒๕๐	๒๒๐๐	๓๔๑	๖๕๐๐๐	๓๘๒
๙๕	๗๖	๒๗๐	๑๖๙	๗๕๐	๒๕๔	๒๓๐๐	๓๔๕	๘๐๐๐๐๐	๓๘๔

ภาคผนวก ฉ
ค่าความเชื่อมั่นของ

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A๑	๓๗.๒๖๖๗	๑๗.๖๗๕๑	.๒๗๓๕	.๕๕๖๒
A๒	๓๗.๑๐๐๐	๒๖.๐๒๔๑	-.๑๕๐๑	.๗๕๒๔
A๓	๓๗.๒๐๐๐	๒๒.๐๒๗๖	.๐๕๓๓	.๗๔๑๗
A๔	๕๓.๓๗๖๗	๒๒.๓๐๕๒	.๐๕๔๑	.๕๗๖๐
A๕	๓๗.๖๖๖๗	๒๐.๕๑๕๕	-.๐๒๑๑	.๔๔๕๔
B๑	๓๗.๐๓๓๓	๒๑.๗๕๗๕	.๑๖๖๖	.๖๗๗๓
B๒	๓๗.๗๐๐๐	๒๒.๕๑๐๓	.๐๖๗๗	.๖๐๑๕
B๓	๓๗.๔๓๓๓	๒๖.๕๒๕๕	-.๒๓๗๗	.๕๓๓๒
B๔	๓๗.๗๐๐๐	๒๒.๐๗๕๓	.๑๕๑๖	.๕๔๒๒
B๕	๓๗.๗๐๐๐	๒๐.๔๔๑๔	.๓๗๔๐	.๖๕๖๕
C๑	๓๗.๑๐๐๐	๒๔.๕๒๐๗	-.๐๕๕๒	.๗๒๔๔
C๒	๓๗.๑๖๖๗	๒๖.๗๓๓๓	-.๒๕๕๕	.๗๕๖๖
C๓	๓๗.๕๓๓๓	๒๗.๕๔๗๑	-.๔๖๗๕	.๖๖๗๕
C๔	๓๗.๗๐๐๐	๒๔.๒๓๕๕	-.๐๑๑๔	.๔๐๗๐
C๕	๓๗.๗๐๐๐	๒๔.๒๓๕๕	-.๐๑๑๔	.๔๐๗๐

Reliability Coefficients

N of Cases = ๓๐.๐๐

No Items = ๑๕.๐๐

Alpha = ๐.๗๗๖๖

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-นามสกุล : สิบตำรวจโทเจษฎาพงษ์ ธนกุลกรชัย
- วัน เดือน ปี เกิด : ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๔ แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
- การศึกษา : ศน.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ประสบการณ์การทำงาน : ผู้บังคับหน่วยงานดับเพลิงที่ ๒๒ (สถานีดับเพลิงตลาดพลู)
- พ.ศ. ๒๕๔๐ : เจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับ ๔
- พ.ศ. ๒๕๔๖ : เจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับ ๕
- พ.ศ. ๒๕๕๑ : พนักงานป้องกันชำนาญงาน สังกัดสถานีดับเพลิงตลาดพลู
- ปัจจุบัน : กองปฏิบัติการดับเพลิง ๔ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

